

THE GREAT COLLECTION ๖

ด ปู ร นี ย บุก ก ล

ดร.ป๋วย องภากรณ์

ปรมาจารย์ทางเศรษฐกิจ-การคลัง

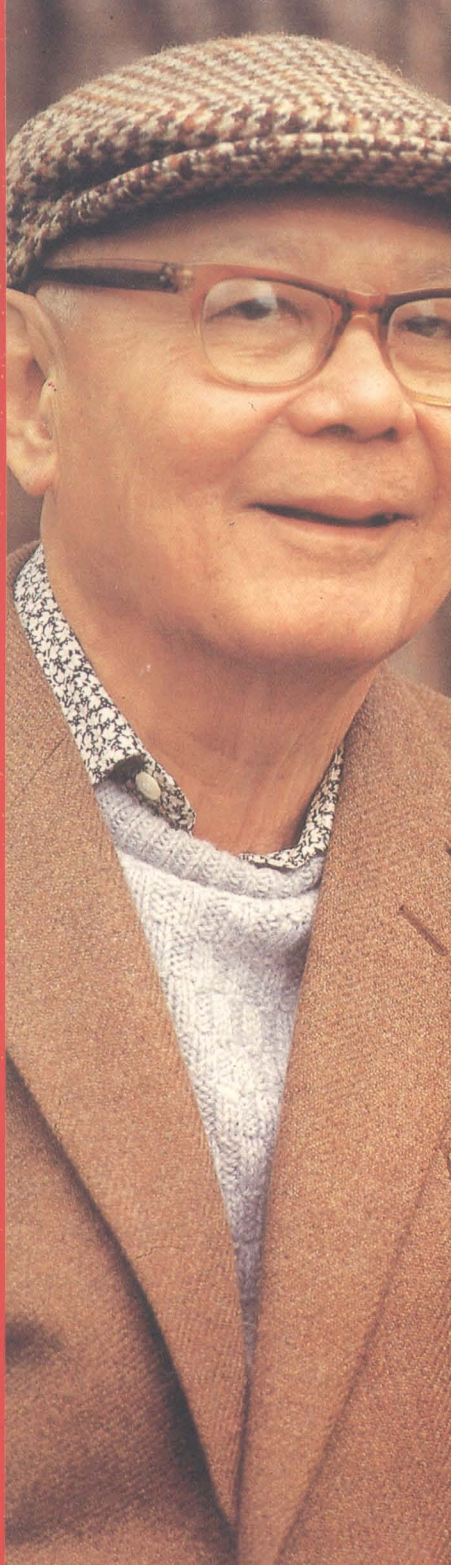
บทนำของ
นักเศรษฐศาสตร์และปัญญาชน

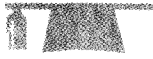
ผลงานและทรรศนะทางการเงิน-การคลัง
เผยแพร่เป็นชุดสะสมอมตะเป็นครั้งแรก

รวบรวมและเรียบเรียงโดย วิฑิตากร เรืองกุล

ห้ามซื้อขาย

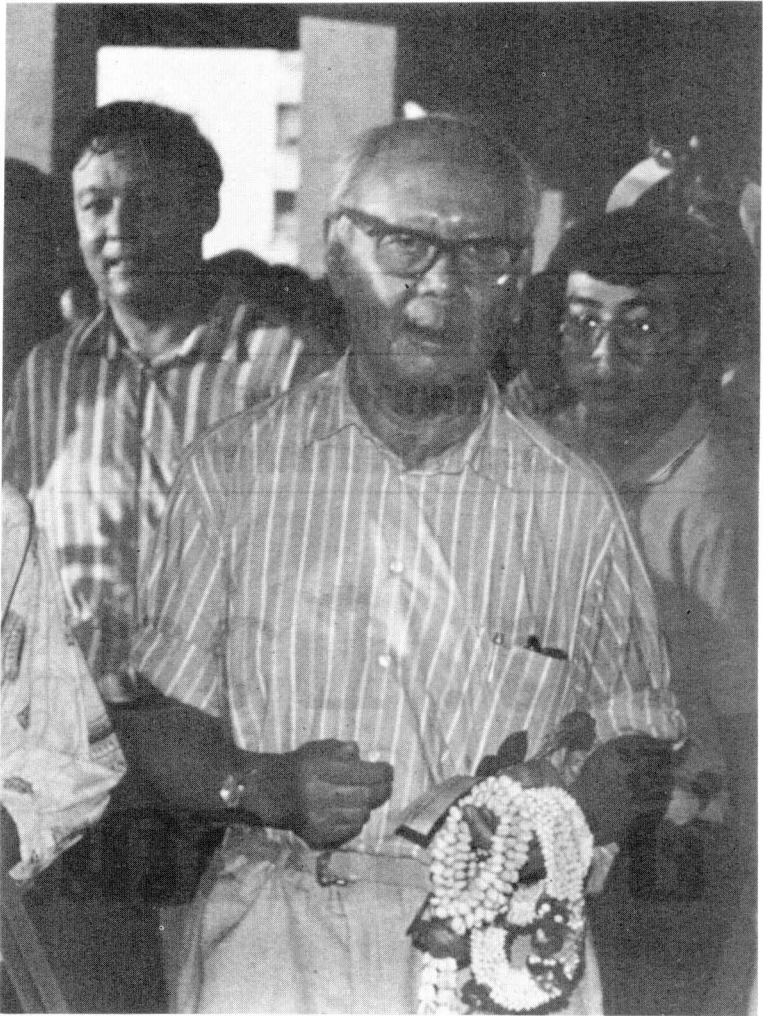
ชุด ปุ ช นี ย บุ ค ค ล

การพัฒนาประเทศ
และการพัฒนาชนบท

ดร. ป๋วย อึ้งภากรณ์

ปรมาจารย์ทางเศรษฐกิจ-การคลัง

แต่...อาจารย์ป่วย อังภากรณ์

นุสรณ์แน่นแต่ท่านผู้
อภิชาติบุตรทวี
เชิดชูสุราศี
อุทาหรณ์ซ้นแซ่ซ้อง

ปุษนีย-ชนนา
เกียรติก็อง
เสาวภาคย์ เสมอพ่อ
ดุจพร้อมปลั่งใจให้อุณชน

คำนำของบรรณาธิการ

รวมบทความเล่มนี้ บรรณาธิการได้รวบรวมคัดเลือกบทความที่ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับ “การพัฒนาประเทศ และการพัฒนาชนบท” ที่อ.ป๋วยเขียนและพูดในช่วงปี 2512-2519 ซึ่งเป็นทศวรรษที่ 2 หลังจากการเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาตั้งแต่ต้นปี 2503 ในทศวรรษนี้อ.ป๋วยเริ่มเพิ่งเล็งความสนใจไปที่ปัญหาการศึกษาและการพัฒนาชนบทมากขึ้นแม้ท่านจะสนใจการศึกษามาตั้งแต่ก่อนหน้านั้น ดังจะเห็นได้จากการที่ท่านอาสาเข้าไปเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปี 2507 แต่ท่านก็ยังคงดำรงตำแหน่งงานที่สำคัญกว่า คือ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษากระทรวงการคลัง (ช่วงปี 2510-2515) ด้วย ท่านจึงมีเวลาเป็นคณบดีเพียงบางเวลาเท่านั้น

อ.ป๋วยเคยเล่าว่า ในช่วงที่ไปเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ได้ระยะหนึ่ง ท่านได้แสดงความจำนงจะลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหลายครั้ง เพราะท่านคิดว่าท่านอยู่ในตำแหน่งนี้มานาน (ตั้งแต่ปี 2502) และตอนนี้ท่านเห็นว่ามีคนอื่น ๆ ที่จะทำแทนท่านได้ ท่านอยากบุกเบิกด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งในสมัยนั้นคนที่มีความรู้ความสามารถ ยังไม่ค่อยสนใจมาทำงานเต็มเวลามากนัก แม้แต่อาจารย์ประจำที่คณะเศรษฐศาสตร์ก็มีน้อยมาก แต่รัฐบาลไม่ยอมให้ท่านลาออก ใน

ปี 2513 อ.ป๋วยได้ปลีกตัวออกไปเป็นศาสตราจารย์พิเศษที่มหาวิทยาลัย
ปรินซ์ตัน สหรัฐ โดยยังคงดำรงตำแหน่งต่างๆ อยู่ช่วงปี 2514-2516
ท่านก็ไปเป็นศาสตราจารย์พิเศษที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ท่าน
ลาออกจากผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยได้ในปี 2514 หลัง
จากนั้นท่านก็มีบทบาททางด้านการพัฒนาการศึกษาอย่างเต็มตัว
มากขึ้น หลังเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตย 14 ตุลาคม 2516
อ.ป๋วยได้รับเลือกเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง
ปี 2518-2519

ลักษณะ การวิจารณ์ สังคม ใน คำพูด และ ข้อเขียน ของ
อ.ป๋วย ส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานอยู่ที่ความถูกต้องทางศีลธรรม
และความมีสมรรถภาพในการบริหารและพัฒนาประเทศ แนวความคิด
ทางเศรษฐศาสตร์การเมืองของอ.ป๋วยสนับสนุนนโยบายการค้าเสรี
และคัดค้านนโยบายการควบคุมและกีดกันทางการค้า ในช่วงต้น
ทศวรรษ 2510 อ.ป๋วยมองเห็นว่าท่านและเพื่อนร่วมงานได้ใช้
นโยบายการค้าเสรีแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของไทยภายหลังจากสง-
ครามโลกครั้งที่สอง จนทำให้เศรษฐกิจกระเตื้องและรุ่งเรือง
ขึ้นมาครั้งหนึ่งแล้ว และท่านคิดว่าเราสามารถใช้นโยบายนี้แก้ปัญหา
เศรษฐกิจในช่วงปี 2511-2512 ได้ในทำนองเดียวกัน

เพื่อที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ แนวความคิด อารมณ์ และ
การใช้ภาษาในการสื่อสารแสดงออกของอ.ป๋วย ในเรื่องนี้ได้อย่าง
เด่นชัด ผู้เขียนขอคัดคำพูดของอ.ป๋วย ซึ่งได้กล่าวไว้ในปาฐกถา
เรื่อง “เศรษฐกิจของไทยด้านต่างประเทศ” ที่ประชุมของสมาคม
วิเทศสัมพันธ์ และกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม
2512 มาให้อ่านอย่างค่อนข้างยาวดังนี้

“ในการเสนอวิธีแก้ไข ผมใคร่ขอเชิญท่านทั้งหลาย
หวนระลึกถึงสถานการณ์ในปี 2496 ซึ่งเป็นระยะที่เลิกสงคราม

เกาหลี ไทยเราประสบปัญหาทำนองนี้หลายประการคือ สินค้า
ขาออกของเราก็ตกต่ำลง ทั้งข้าว ยาง ดีบุก ซึ่งเราเคยขายดิบขาย
ดีและเป็นเจ้าตลาดอยู่แต่เดิมนั้น ตลาดวายไปหมด ราคาตกต่ำ
ผู้ผลิตคู่แข่งชั้นของเราก็เกิดผลิตได้ดีขึ้น ดุลการค้าและการ
ชำระเงินของไทยก็เผชิญความยุ่งยากอย่างนี้ ผิดกันแต่ว่าในครั้ง
นั้นเรามีเงินสำรองระหว่างประเทศต่ำ ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของปัจจุบัน
เมื่อครั้งนั้นเราแก้ปัญหาได้สำเร็จจนมีผลสะท้อนมาถึงความรุ่งเรือง
ในระยะต้นตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา ด้วยวิธีใดบ้าง ผมขอ
เตือนความทรงจำท่านดังนี้

(1) เราใช้วิธีกล้าหาญ เลิกควบคุม เลิกสำนักงานข้าว
ของรัฐบาล เลิกควบคุมการส่งยางและดีบุก เลิกควบคุมการ
ส่งรถยนต์เข้ามา เลิกการใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินหลายอัตรา เลิก
แบ่งประเภทสินค้าขาเข้าต่างๆ

(2) เราปรับปรุงการคลัง การงบประมาณ การภาษีอากร
ตลอดจนการบริหารราชการแผ่นดินให้ทะมัดทะแมงขึ้น และ
ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

(3) เราทำนุบำรุงประชาราษฎร์ด้วยการสร้างถนน สร้าง
การชลประทาน บูรณะการรถไฟ และการทำเรือ บำรุงการ
เกษตร และปราบปรามโจรผู้ร้ายให้ราษฎรมั่นใจอยู่ในความสงบ

(4) เราเปิดประตูค้ากับต่างประเทศ และเข้าเป็นสมา
ชิกในองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ เช่น ธนาคารโลกและกองทุน
การเงินระหว่างประเทศรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศอย่างสมบูรณ์

สำหรับในกรณีปัญหาปัจจุบัน ผมก็ยังเชื่อว่าวิธีการที่
เคยใช้มานั้น ยังคงจะใช้เป็นประโยชน์ได้เช่นกัน ที่ควรหลีกเลี่ยง
แน่ก็คือ การควบคุมจำกัดการค้าโดยไม่จำเป็นจริงๆ มาตรการที่
ควรจะพึงเล็งเป็นพิเศษในระยะนี้ก็คือการบำรุงพลังทางเศรษฐกิจ

กิจภายในประเทศให้แข็งแรง เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจต่างประเทศ”
(ป๋วย อึ๊งภากรณ์ *สุนทรพจน์ และข้อเขียน 2513* หน้า 163-164)

อ.ป๋วย เป็นคนที่มองการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศในแง่ดีมากเกินไป แม้ท่านจะยอมรับว่ามีข้อบกพร่องหลายประการในเศรษฐกิจไทย เช่น การกระจายประโยชน์ในความจำเป็นไม่ทั่วถึงกัน ข้อบกพร่องในการพัฒนาการศึกษา ความเสื่อมถอยในความสามารถด้านการผลิตทางการเกษตร ความแพงของอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ความยุ่งยากในการสัญจรและสาธารณูปโภคในเมืองหลวง แต่ท่านก็ยังมองว่า “ข้อบกพร่องเหล่านี้มิใช่เกิดจากความสัมพันธ์ของไทยกับต่างประเทศ เป็นความบกพร่องภายในระบบของเราเอง” (ป๋วย *ภาวะเศรษฐกิจของไทยด้านต่างประเทศ สุนทรพจน์และข้อเขียน 2513* หน้า 153)

การที่อ.ป๋วยกล่าวว่า ปัญหาหรือ “ข้อบกพร่อง” ทางเศรษฐกิจเหล่านั้นเป็นความบกพร่องภายในระบบเราเอง มีส่วนถูกอย่างไรไม่ต้องสงสัย แต่ข้อความก่อนหน้านั้นที่ว่าข้อบกพร่องเหล่านี้มิใช่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นการกล่าวที่มองข้ามหรือไม่ให้ความสำคัญกับความเป็นจริงที่ว่า การที่ไทยเลือกเส้นทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมบริวารนั้น มีส่วนทำให้เศรษฐกิจไทยต้องพึ่งพาและถูกขูดรีดเอารัดเอาเปรียบจากประเทศทุนนิยมศูนย์กลางอยู่มากเช่นกัน แต่ในปี 2512 เมื่ออ.ป๋วยแสดงทรรศนะนี้ออกมา การค้าของโลกยังอยู่ในภาวะเฟื่องฟู ดังนั้น นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปจึงยังมองเศรษฐกิจและการค้าของโลกทุนนิยมในแง่ดีอยู่มาก

อ.ป๋วย ในปี 2512 ไม่เพียงแต่มองเศรษฐกิจทุนนิยมโลกในแง่ดีเท่านั้น สำหรับปัญหาสู่ทางการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทยเอง ท่านก็มองในแง่ดีและมีความหวังมากเช่นกัน

เมื่อบรรณาธิการซึ่งตอนนั้นจบจากคณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ที่
อ.ป๋วยเป็นคณบดี ได้ไปสัมภาษณ์อ.ป๋วย เพื่อพิมพ์ลงในวารสาร
ชัยพฤกษ์ ฉบับนักศึกษาประชาชน อ.ป๋วยได้แสดงความเชื่อมั่น
ว่า เราสามารถพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรืองได้แน่
ถ้าเราสามารถแก้ปัญหาที่ทำให้ทรศนะของเขาเห็นว่าเป็นปัญหา
สำคัญและเร่งด่วน 3 ประการได้คือ การเกษตร การศึกษา และการ
บริหารราชการ (สัมภาษณ์อ.ป๋วย ชัยพฤกษ์ ฉบับนักศึกษา
ประชาชน 8 สิงหาคม 2512) บทสัมภาษณ์นี้ไม่เคยพิมพ์ซ้ำ
รวมทั้งตกหล่นจากการรวบรวมสาระสังเขปผลงานทั้งหมดของ
อ.ป๋วย โดยสถาบันไทยคดีศึกษา ธรรมศาสตร์ ในปี 2531 ด้วย บรร
ณาธิการจึงได้คัดมาลงในชุดนี้เป็นบทความแรก

แม้ว่าอ.ป๋วย จะมองการพัฒนาเศรษฐกิจแบบตะวันตก
ในแง่ดี แต่ท่านก็ไม่ได้ถึงกับเป็นคนที่สนใจ แต่เรื่องการเร่ง-
รัดให้เกิดการเติบโตทางวัตถุ เหมือนกับนักเศรษฐศาสตร์สำนักทุน
นิยมคนอื่น ๆ ส่วนใหญ่เพราะท่านยังเป็นคนที่มีความสนใจที่จะ
ให้การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมมีประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่
อย่างจริงๆ จังๆ หลังจากทีอ.ป๋วยได้มีส่วนในการทำงานพัฒนา
เศรษฐกิจประเทศไทยในยุคจอมพลสฤษดิ์ จอมพลถนอมมาได้
ราว 10 ปี ท่านก็เริ่มตระหนักถึงปัญหาของการเจริญเติบโตที่
ไม่สมดุล และความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่เป็นผลมาจากการพัฒนา
เศรษฐกิจในแวนนี้ ในปี 2511 ท่านเป็นนักเศรษฐศาสตร์ภาครัฐบาล
คนแรกๆที่ได้เสนอว่า

“ของบางอย่างที่แพงขึ้นนั้น ถ้ามูลค่าที่สูงขึ้นตกแก่ผู้
ยากเข็ญมาแต่ก่อน เราควรจะต้องเสียสละบ้าง เพื่อประโยชน์
ส่วนรวมตามนโยบายของรัฐบาล เช่น ค่าจ้างแรงงาน เดิมวันละ 10
บาท เพิ่มขึ้นเป็น 15 บาท คงจะไม่มีใครอีกจรรยากรรมกรนัก หรือ

ถ้าชาวกรุงต้องบริโภคข้าวแพงขึ้นแต่ชาวนาได้รับประโยชน์ซึ่งแต่เดิมต่ำกว่าควรก็ควรยอมให้ชาวนาบ้าง ชาวนาจะได้ช่วยลงทุนปลูกข้าวให้ได้มากขึ้น แต่ขณะเดียวกันการช่วยสนับสนุนรายได้ของชาวกรุงที่ยากจน ก็ควรที่รัฐบาลจะพึงกระทำ” (ป๋วย สุนทรพจน์ และข้อเขียน หน้า 38)

บทความที่คัดมาลงชั้นที่สอง เรื่อง “ข้อคิดในการพัฒนาชาติ” เป็นคำบรรยายในการสัมมนาบัณฑิตไทย ในสหรัฐ ณ มหาวิทยาลัยชิคาโก ในปี 2513 ในคำบรรยายนี้ อ.ป๋วยก็ได้ย้ำว่าเป้าหมายในการพัฒนา นอกจากจะอยู่ที่การเพิ่มรายได้และสุขภาพของประชาชนในชาติ และการรักษาเสถียรภาพการพัฒนาแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุด “ซึ่งในขณะนี้ เป็นข้อบกพร่องสำคัญคือ เราจำเป็นที่จะต้องกระจายผลให้ได้ทั่วถึงในหมู่ชนชาติเดียวกัน ไม่ใช่จะพิเคราะห์ดูแต่อัตราส่วนรวมกับอัตราเฉลี่ยส่วนรวมของชาติ” ท่านยังได้วิจารณ์นักวิชาการบางคนในสมัยนั้น ที่เสนอว่าการคอร์ปชั่นเป็นสิ่งที่ช่วยหล่อเลี้ยงให้การทำธุรกิจการพัฒนาเศรษฐกิจดำเนินไปได้รวดเร็ว โดยเรียกว่าเป็นลัทธิอุบาทว์ และท่านยังได้เน้นว่า การที่จะให้คนพัฒนาได้ จะต้องพัฒนาการศึกษาให้คน “รู้จักเคารพศักดิ์ศรีของตนเอง และหาทางช่วยแก้ปัญหาความเจริญให้แก่คนได้ ด้วยการคำนึงถึงศักดิ์ศรีของตน”

อ.ป๋วยยังได้เสนอมาตรการแก้ไข การกระจายรายได้ให้เป็นธรรม โดยให้เก็บภาษีทางตรงเพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มและปรับปรุงภาษีเงินได้ ใช้ภาษีทรัพย์สินโดยเฉพาะที่ดิน ภาษีการรับมรดก เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยระดมผู้จบอาชีวะด้านเกษตรมาทำงานส่งเสริมการเกษตรทั่วประเทศอย่างเอาจริงเอาจัง

บทความ “เรื่องจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชนบท” เขียนและพิมพ์ในปี 2514 ในหนังสือประจำปีของนักศึกษาคณะ

เศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ อ.ป๋วยได้เห็นว่าผลการพัฒนาตามแผนทั้ง 2 ฉบับ สร้างความแตกต่างทางภูมิภาคและกลุ่มชนมากขึ้น ทั้งอ.ป๋วยยังได้ให้แนวคิดที่ก้าวหน้านำสนใจมากกว่าการพัฒนาจะต้องช่วยให้ชาวชนบทพึ่งตนเองได้ ในความหมายที่ว่ามีความรู้ทางการเกษตรการจัดการฟาร์มดีและคิดได้ด้วยตัวเองว่าควรลงทุนอย่างไร ต้องมีความมั่นใจในตัวเอง แทนที่จะนับถือเชื่อฟังแต่ข้าราชการเบื้องบน นอกจากนี้อ.ป๋วยยังได้พูดถึงผลการพัฒนาที่ทำให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดถนนบนไหล่เขาบางแห่ง การสร้างเขื่อนบนภูเขาบางแห่ง การปล่อยสารของโรงงาน การใช้ยาฆ่าศัตรูพืช ฯลฯ นับเป็นนักเศรษฐศาสตร์และผู้บริหารระดับสูงคนแรกๆ ของไทย ที่พูดถึงปัญหานี้ไว้ตั้งแต่เมื่อ 21 ปีที่แล้ว โดยอ.ป๋วยได้กล่าวว่า การวางแผนพัฒนาให้ได้ผลดีจริงๆ นั้นจะต้องศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้รู้จริง และจะต้องระดมให้โครงการพัฒนาโครงการใดก่อผลเป็นพิษร้ายแก่โครงการอื่นด้วย

บทความเรื่อง “การวิจัยทางการเกษตรและการพัฒนาเศรษฐกิจ” เป็นคำบรรยายภาษาอังกฤษในการประชุมสัมมนาที่สิงคโปร์ อ.ป๋วยพูดถึงปัญหาทั่วไปของประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ กัน โดยได้ชี้ว่า ระบบเศรษฐกิจการค้า การบริหารงานสาธารณะและระบบสังคม ยังล้าหลังไม่ทันเหตุการณ์ไม่เพียงพอที่จะใช้ป้องกันและแก้ปัญหาซับซ้อนอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้ สังคมโลกจึงมีความไม่เป็นธรรมมากขึ้น ในตอนท้ายอ.ป๋วยได้เสนอทางออกของการพัฒนาชนบทว่า ควรมีอาจารย์ นักศึกษา อาสาสมัคร เป็นผู้เชื่อมช่องว่างระหว่างข้าราชการกับประชาชน ดังโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานลุ่มน้ำแม่กลอง ที่อ.ป๋วยเป็นผู้ริเริ่มผลักดันให้เกิด นำ

เสียชีวิตที่หลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 แล้ว โครงการพัฒนาชนบทที่อ.ปัวมีส่วนร่วมต้องหยุดชะงักหรือชบเขาไปโดยไม่มีใครสานต่อ

บทความอื่นๆ เป็นคำบรรยายและบทความที่แสดงหลังจากเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตย 14 ตุลาคม 2516 แล้ว ซึ่งเป็นยุคที่นักศึกษาประชาชนตื่นตัว แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศกันมาก เรื่อง “แนวใหม่ในการพัฒนาประเทศ” เป็นคำบรรยายที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในเดือนกันยายน 2517 ขณะนั้นท่านเป็นประธานที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของรัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ ในบทความนั้นนอกจากจะได้เสนอแนวคิดด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ในแนวเดียวกับที่ท่านเคยเสนอในที่อื่นมาแล้ว ท่านยังเสนอการพัฒนาทางสังคมและการเมืองด้วย ในเรื่องสังคม อ.ปัวพูดถึงว่าปัญหาอาชญากรรมจะต้องแก้ด้วยการเปลี่ยนค่านิยม เรื่องความฟุ้งเฟ้อในการบริโภค และหาช่องทางให้คนมีงานทำมากขึ้น อ.ปัวยังไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ด้วยการใช้กำลังอย่างเดียว ท่านเสนอให้มีการเจรจาเพื่อให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีในชาติ ข้อเสนอหลังนี้เป็นข้อเสนอที่ล้ำหน้ารัฐบาลอยู่หลายปีกว่ารัฐบาลจะตระหนักถึงเรื่องนี้ และยุติสงครามกับพคท.ได้

ในด้านการเมือง มีประเด็น 2 ประเด็นที่น่าสนใจคือ 1)อ.ปัวเสนอให้มีการนำรัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างกันอยู่ในสมัยนั้นไปขอประชามติจากประชาชนก่อน เพื่อแสดงความเคารพต่ออธิปไตยของปวงชนจริงๆ และทำให้ประชาชนสนใจในกฎหมายสูงสุดที่จะใช้ปกครองบ้านเมือง 2)อ.ปัวให้เปลี่ยนระบบการปกครอง (ภูมิภาคและท้องถิ่น) เพื่อกระจายอำนาจออกไปให้เป็นประชาธิปไตย ให้มีการเลือกนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภา

ที่ตัดสินชะตากรรมของจังหวัดได้เอง โดยรัฐบาลต้องจ่ายเงินอุดหนุน เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถมีสิทธิอิสระและดำเนินงานได้

ข้อเสนอที่มีลักษณะก้าวหน้า หรือกระจายความเป็นธรรมของอ.ปวัยไม่ได้รับความสนใจหรือเห็นชอบจากรัฐบาลและข้าราชการนักวิชาชีพส่วนใหญ่ เพราะจริงๆ แล้วที่เศรษฐกิจในยุคจอมพลสฤษดิ์ ถนอม พัฒนาไปได้รวดเร็ว ก็ด้วยการเอาเปรียบทั้งชาวนาและกรรมกร กล่าวคือ กตราคาข้าวให้ต่ำกว่าราคาข้าวในตลาดโลกมาก ด้วยวิธีการทางภาษีอากรโควตาส่งออกและอื่นๆ เพื่อให้ข้าวราคาถูก ค่าครองชีพต่ำพอที่กรรมกรจะอยู่แบบประทังชีวิตได้ด้วยค่าจ้างต่ำๆ ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยต้นทุนต่ำได้เปรียบคนอื่น แต่อ.ปวัยในช่วงแรกๆ ยังมองข้อบกพร่องของการพัฒนาเศรษฐกิจว่าเป็นปัญหาทางเทคนิควิธีการมากกว่าที่จะมองว่าเป็นปัญหาของตัวระบบเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาแนวนี้เอง

ว่ากันที่จริงแล้วอ.ปวัยเองก็เป็นนักเศรษฐศาสตร์ภาครัฐบาลคนหนึ่งที่สนับสนุนให้รัฐบาลหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ใช้นโยบายเก็บค่าพรีเมียมข้าวส่งออก เพื่อใช้เป็นมาตรการในการควบคุมราคาข้าวในประเทศ และดึงกำไรจากพ่อค้ามาเข้ารัฐ เพียงแต่อ.ปวัยมองว่าเป็นมาตรการชั่วคราวที่นำมาใช้ภายหลังจากที่รัฐเลิกค่าข้าวเองและให้พ่อค้าเอกชนค้าแทน และการเก็บค่าพรีเมียมข้าว ซึ่งจริงๆ แล้วพ่อค้าผลักดันให้กับชาวนาน่าจะค่อยๆ ลดและเลิกไปในที่สุด ในขณะที่รัฐบาลใช้พรีเมียมข้าวเป็นมาตรการสำคัญในการหารายได้เข้ารัฐและการเอาเปรียบชาวนาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและภาคในเมืองเรื่อยมาโดยไม่ยอมเลิก เพิ่งมาเลิกเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ในยุคที่การส่งออกข้าวตกต่ำลงมากแล้ว และการขูดรีดชาวนาได้ทำมานานจนภาคอุตสาหกรรม

พอดังกล่าวได้แล้ว

แม้อ.ป้วยจะเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีความคิดในเชิงเสรีนิยมที่ก้าวหน้ามากกว่านักเศรษฐศาสตร์ไทยส่วนใหญ่ในทศวรรษ 2510 แต่ท่านก็ยังคงมองในปี 2514 ว่าอุปสรรคในการพัฒนาชนบทนั้นมีอยู่ 6 ประการคือ 1)การมีลูกมากจนเกินกำลัง 2)การพัฒนาแต่โดยฉาบฉวย 3)การทำลายสิ่งแวดล้อม 4)การใช้วิทยาศาสตร์ในทางที่ผิด 5)การบริหารราชการโดยขาดสมรรถภาพ และ 6) การละเลยต่อการศึกษา (ป้วย เสียชีพอ้ายเสียสิ้น 2528 หน้า 123) ทั้งนี้โดยที่ท่านไม่ได้กล่าวถึงอุปสรรคที่สำคัญเช่น การเอารัดเอาเปรียบโดยพ่อค้าคนกลาง เจ้าที่ดินและนายทุนเงินกู้ โครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองและการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม ฯลฯ แต่ประการใด

อาจเป็นไปได้ว่า โดยลึกๆ แล้วอ.ป้วยก็ตระหนักอยู่เหมือนกันว่า ปัญหาของชาวนายากจนนั้น เกิดจากการที่พวกเขาถูกเอารัดเอาเปรียบจากมนุษย์ด้วยกันด้วย ไม่ใช่เกิดจากปัญหาทางเทคนิควิธีการในการจัดการทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่การที่อ.ป้วยเป็นข้าราชการระดับสูง และเป็นนักปฏิบัตินิยมที่มุ่งให้เกิดผลสำเร็จมากกว่าเป็นนักวิจารณ์หัวรุนแรงอาจจะทำให้ท่านละแว้นที่จะวิจารณ์ว่าชาวนาถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างไร และเลือกจะวิจารณ์เฉพาะประเด็นปัญหาทางเทคนิค วิธีการจัดการ ซึ่งอยู่ในวิสัยที่รัฐบาลและข้าราชการนักวิชาชีพในยุคนั้นจะรับฟังและนำไปแก้ไขได้

อย่างไรก็ตาม การที่อ.ป้วยกล่าวถึงอุปสรรคในการพัฒนาชนบทถึง 6 ข้อ โดยทุกข้อนั้นเป็นปัญหาเทคนิควิธีการจัดการล้วนๆ และไม่เอ่ยถึงการที่ชาวนาเป็นฝ่ายเสียเปรียบในกระบวนการผลิตและแลกเปลี่ยนเลย ทั้งที่สามารถกล่าวเป็นประโยชน์บอกเล่าธรรมดาได้โดยไม่จำเป็นต้องวิจารณ์รุนแรงนั้น ก็ได้สะท้อนให้เห็นว่าแม้อ.ป้วยจะรู้ที่บ้านว่าชาวนาเสียเปรียบอย่างไร แต่

ท่านก็อาจจะไม่ได้ตระหนักอย่างเต็มที่ถึงความสำคัญของมัน ความที่อ.ป๋วยได้รับการฝึกอบรมและทำงานในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมตะวันตกมาตลอด และประสบความสำเร็จในแง่ที่ทำให้เศรษฐกิจไทยโดยส่วนรวมเจริญเติบโตในอัตราที่สูง ทำให้ท่านยากที่จะมองเห็นได้ว่า สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาความยากจนของชาวชนบทก็คือตัวโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองและกระบวนการพัฒนาแบบทุนนิยมนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป ความคิดของอ.ป๋วยเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในช่วงปี 2501-2519 เป็นความคิดที่ผสมผสานอยู่กลางๆ ระหว่างแนวคิดแบบอนุรักษนิยม และแบบก้าวหน้า ท่านได้แสดงทรรศนะไว้ในปี 2512 ว่า ทั้งลัทธินายทุนและลัทธิคอมมิวนิสต์ “สร้างความอยู่ดีธรรม และมีผลร้ายทั้งสองฝ่าย เพราะฝ่ายคอมมิวนิสต์ย่อมเพิกเฉยในศักดิ์ศรีของมนุษย์ ส่วนลัทธินายทุน ถ้าปล่อยให้ดำเนินไปโดยเสรีย่อมทำให้เกิดการเบียดเบียนกันได้ง่าย และความยากจนจะรุนแรงแตกต่างกันไปยิ่งมากขึ้นในสังคมคนมีมีเสียเหลือหลาย คนจนก็ยิ่งจนทรุดลง ฉะนั้นผมเห็นว่าวิธีที่เหมาะสมคือ ทางสายกลาง รัฐบาลไม่แย่งราษฎรทำเสียทั้งหมด และก็ ไม่ปล่อยละเลยให้ทำกัน โดยไม่มีขอบเขต รัฐบาลจะต้องใช้มาตรการการคลังและการภาษีอากรกำกับการกระทำของเอกชน และพยายามส่งเสริมให้เกิดผลส่วนรวมขึ้น โดยช่วยวางพื้นฐานในการพัฒนาให้ราษฎร” (ป๋วย “ศีลธรรมและศาสนาในการพัฒนาชาติ” ใน *สุนทรพจน์และข้อเขียน* 2513 หน้า 128)

วิทยากร เชียงกุล

มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี

ธันวาคม 2535

งานเลือกสรร ป่วย อังการณ การพัฒนาประเทศและพัฒนาชนบท

วิทยากร เชียงกูล บรรณธิการ สารบัญ

คำนำของบรรณธิการ

ลำดับความสำคัญก่อนหลังในการพัฒนาประเทศ (2512)	15
ข้อคิดในการพัฒนาชาติ (2513)	25
จุดมุ่งหมายในการพัฒนาชนบท (2514)	43
การวิจัยทางการเกษตรและการพัฒนาเศรษฐกิจ (2517)	53
แนวโน้มในการพัฒนาประเทศ (2517)	61

ลำดับความสำคัญก่อนหลัง ในการพัฒนาประเทศ*

- เหตุที่ผมยกปัญหานี้ขึ้นมาถามก็เพราะได้สังเกตเห็นว่า ดูทุกวันนี้เราจะไม่ค่อยได้คำนึงถึงเรื่องที่ว่าอะไรที่เราควรทำก่อน อะไรที่เราควรทำหลังอย่างถูกต้องตามหลักวิชา นัก ทั้งการที่เรามีปัญหาเสียเหลือเกินนั้นยังเป็นเหตุทำให้เราเกิดความสับสน ฉวยคว้าอะไรได้ก็มักทำไปก่อน อันไหนเป็นปัญหาค่วนมาหรือเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของคนส่วนใหญ่ก็ลัดคิวแก้ให้ก่อน บางทีก็มึปัญหาค่วนบ้อยเสียจนไม่ต้องมีเวลามานั่งวางแผนกันอย่างจริงจังจึ่งว่า ในระยะยาวนั้นอะไรควรทำก่อนทำหลัง ผมจึงอยากจะมาเรียนถามว่า อาจารย์มีความเห็นอย่างไรในเรื่องนี้ อาจารย์คิดว่า เราควรจะทำค่อยๆ แก้ปัญหากันไปเรื่อยๆ แบบอย่างที่ผมรู้สึกว่าการกำลังทำกันอยู่หรือว่า เราจะมาตั้งหลักพิจารณาก่อนว่าอะไรที่มันสำคัญจริงๆ ควรทำก่อนทำหลังกัน อย่างไหนจะดีกว่า อาจารย์มีเหตุผลอย่างไร

- ข้อสังเกตที่เกี่ยวกับประเด็นข้อเท็จจริงว่า ทุกวันนี้เราทำกันตามยถากรรม โดยไม่คำนึงถึงลำดับความสำคัญก่อนหลังนั้นเป็นจริงสำหรับบางคน แต่ไม่จริงสำหรับคนบางคน จริงสำหรับบางสถาบัน ไม่จริงสำหรับบางสถาบัน สำหรับสำนักงบประมาณและสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาตินั้น ผมคิดว่าแต่ละสถาบันก็มีความสำคัญอยู่ แต่เขาจะประสานให้ตรงกันหรือไม่นั้นเป็นปัญหาอยู่ อีกประการหนึ่งการลำดับความสำคัญในแผนพัฒนานั้น ทางราชการไม่ได้ระบุให้ทราบชัดเจนกันทั่วไป ฉะนั้นผู้ที่อยู่นอกวงราชการอ่าน และเห็น และฟังๆ ไปก็ดูสับสนคล้ายๆ

*สัมภาษณ์ ดร.ปวิญ อิงภากรณ์ พิมพ์ครั้งแรกในชัยพฤกษ์ ฉบับนักศึกษาประชาชน 8 สิงหาคม 2512

กับไม่ได้วางแผนไว้

-สรุปความว่า ตามความเห็นของผม การวางแผนระยะยาวเพื่อพัฒนาเป็นการจำเป็นและภายในแผนพัฒนานั้นจำเป็นจะต้องจัดลำดับความสำคัญของโครงการต่างๆ ไว้ให้แน่ชัดว่า โครงการใดควรทุ่มเทกำลังทำไป โครงการใดควรทำไปเรื่อยๆ และโครงการใดควรระงับ เป็นเรื่องที่จำเป็น

-ตกลงตอนนี้อำนาจส่วนใหญ่อยู่ที่ใคร ผมหมายถึงว่า ใครมีสิทธิมีเสียงมากที่สุดในการที่จะดึงให้รัฐบาลตัดสินใจทำอะไร

- อำนาจทางบริหารที่สำคัญที่สุดก็ได้แก่ คณะรัฐมนตรีภายในกระทรวงแต่ละกระทรวงก็เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรี แต่ระหว่างกระทรวงกับรัฐบาลส่วนรวมอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาควรจะเป็นของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ และสำนักงบประมาณซึ่งเป็นที่ประสานงานกัน สำหรับเรื่องการศึกษาก็ควรเป็นอำนาจหน้าที่ของสภากาการศึกษาแห่งชาติ นี่กล่าวโดยทางที่ควรที่ชอบ แต่ก็มีอยู่บ้าง เจ้าของโครงการบางรายหรือคณะรัฐมนตรีเองพิจารณาไปโดยถือประเด็นการเมืองหรือเหตุผลอื่นเป็นสำคัญในกรณีเช่นนี้ ก็เท่ากับให้ความสำคัญแก่นักวิชาการน้อยกว่าข้อคำนึงด้านอื่น และบางทีเมื่อมีการปล่อยข่าวออกมา จึงดูสับสนกันสำหรับสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาตินั้นคณะกรรมการบริหารได้จัดลำดับความสำคัญของปัญหา 2-3 เรื่องไว้อย่างสูงในขณะนี้ และพยายามสละเวลาพิจารณาเรื่องเหล่านี้อย่างจริงจัง

-ถ้าอย่างนั้นอะไรคือปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดในความเห็นของอาจารย์ มีเหตุผลอย่างไรจึงคิดเช่นนั้น

-เรื่องซึ่งเป็นปัญหาที่ร้ายแรงในระยะ 3-4 ปีมานี้ ก็คือเรื่อง การเกษตร ซึ่งเดี๋ยวนี้ต้องให้การสนับสนุนกันเป็นการใหญ่ทีเดียว เรื่องถั่ว ปอ ข้าวโพด มันสำปะหลัง การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ จำเป็นที่จะต้องพยายามให้ผลิตและขายได้มากๆ ขณะนี้การค้าระหว่างประเทศของเราขาดดุลอยู่มาก จะแก้ได้จริงๆ ก็ต้องพยายามผลิตสินค้าของเราและส่งออกได้มากๆ และสินค้าที่เราควรจะพยายามส่งออกให้มากขึ้นก็คือ สินค้าเกษตรเรามีเวลาแก้ปัญหาที่ว่านี้สัก 2-3 ปี โดยที่ไม่เดือด

ร้อนนัก เพราะเงินสำรองในการค้าระหว่างประเทศของเรามีมากพอ และถ้าเราแก้ปัญหานี้ได้ดี จะมีผลไปถึงทางอื่น เพราะนี่เป็นแม่กูดแจ ทำให้ไม่ถึงถือว่าเรื่องการผลิตด้านการเกษตรเป็นแม่กูดแจ ก็เพราะเหตุว่า หนึ่ง เป็นทางทำมาหากินของคนส่วนมากในเมืองไทย สอง เป็นเรื่องที่คนไทยเราส่วนมากทำได้ถนัด ถ้าได้รับการส่งเสริมเข้าสักหน่อยก็ทำได้ สาม เราต้องแก้ปัญหาเรื่องดุลการชำระเงินซึ่งคงจะขาดไปบ้างใน 2-3 ปีข้างหน้า ถ้าเราสามารถส่งสินค้าออกได้มากขึ้นมีสินค้าอย่างใหม่ ๆ ขึ้น เราก็จะกลับไปสู่ความเจริญในระดับเมื่อสักสิบปีที่แล้ว รายได้ของประชาชนก็จะสูงขึ้น เมื่อรายได้สูงรัฐบาลก็เก็บภาษีได้มากขึ้น ก็เอาไปพัฒนาและบริหารราชการอื่นได้มากขึ้นอย่างนี้ผมจึงว่าปัญหานี้เป็นแม่กูดแจ

- มีสิ่งอื่นที่เป็นแม่กูดแจอีกไหม

- แม่กูดแจที่สองก็เป็นเรื่องเก่าของเราคือ **การศึกษา** ถ้าหากว่ามนุษย์เราส่วนใหญ่ไม่มีการศึกษา ความคิดความอ่านและผลิตภาพจะไปสูงขึ้นได้อย่างไร เมื่อผลผลิตมีไม่มากจะคิดแก้ไขก็ยาก ปัญหานี้ก็ไม่มีศิลปวิทยารรณคดีก็ไม่เจริญรุ่งเรือง เราก็อำเท้าอยู่แค่นี้ มีหน้าเข้าคนก็ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อีกเยอะ ปัญหาข้อนี้เป็นเรื่องในระยะยาวซึ่งไม่จำเป็นต้องแก้ไขให้ได้ภายในปีสองปี แต่เราต้องพยายามแก้ไขวิธีการให้ทันกับปัญหา ในเวลานี้เราล่าหลังกว่าปัญหาต้องให้ทันกับปัญหาภายใน 3-4 ปีข้างหน้า กล่าวคือต้องแก้เรื่องวงเงินสำหรับเรื่องการศึกษา และในขณะเดียวกันก็ต้องใช้วิธีการที่ถูกต้องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ถ้าเราไม่พัฒนาคนก็พัฒนาประเทศไม่ได้ แม่กูดแจที่สามก็คือ **ระเบียบบริหารของรัฐบาล** ผมรู้สึกที่เราไม่ได้แก้ปัญหานี้กันมานานแล้ว และถึงเวลาที่จะแก้เพราะเหตุว่า ยกตัวอย่าง เวลาเราพูดถึงเรื่องการพัฒนาเกษตร บอกว่าเป็นเรื่องสำคัญสุดยอดพอนี้ก็ถึงเรื่องของเกษตรเดี๋ยวนี้เราก็ต้องนึกถึง 4 กระทบ 5 กระทบ 6 กระทบ 10 กระทบเมื่อก่อนนี้เราคิดถึงคนคนเดียวคือรัฐมนตรีเกษตรเท่านั้น ถ้ารัฐมนตรีเกษตรทำไม่ดี หรือแก้ไขปัญหามิสำเร็จ เราก้หาคนที่รับผิดชอบให้แน่นอนเป็นท่านแล้วท่านก็ไล่ ๆ กันต่อไป ในบรรดาผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับบัญชาของท่าน แต่เดี๋ยวนี้มันกระจายออกไปหมด พูดเรื่องการศึกษาที่เหมือนกัน มีตั้ง 3-4 กระทบเข้ามาเกี่ยว

BEST WISHES FOR ASIA

Dr. PUEY UNGPHAKORN
SPEAKS OUT ON

PEACE DECENCY
AND FREEDOM

ทำให้ยุ่งเหยิงตามความคิดของผม แต่ละเรื่องนั้นใครจะมีใครผู้ใดผู้หนึ่งคนเดียวรับผิดชอบ ฉะนั้นจึงเห็นควรที่จะแก้ไขระเบียบการบริหารเสียตามหลักการนี้ ระบบกรรมการควรน้อยลง เพื่อจะให้มีการรับผิดชอบในส่วนตัวให้มากขึ้น การปรับปรุงนับว่าเป็นแม่กุญแจเพราะเหตุว่าเป็นการปรับปรุงเครื่องมือของรัฐบาล เมื่อปรับปรุงแล้วก็จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอื่นๆ ได้อย่างดี ปัญหาเหล่านี้มิใช่เป็นแต่ปัญหาเศรษฐกิจ แต่เป็นปัญหาทางสังคมและทางการปกครอง เรื่องสุดท้ายนี้รัฐบาลทำได้โดยไม่ต้องใช้เงินอะไรนัก เรื่องที่สองคือ การศึกษา รัฐบาลจะต้องยอมเสียเงินเพื่อแก้ปัญหา เรื่องที่หนึ่งการปรับปรุงเกษตรนั้นคงจะมีค่าใช้จ่ายมากพอใช้แต่น้อยกว่าเรื่องการศึกษา

-แต่เรื่องที่สามยากที่สุดใช้ไหม

-ใช่สิ ยากที่สุด แต่ใครขอเสนอให้ท่านผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ได้เห็นความจำเป็น และให้ท่านพยายามแก้ไขจริงๆ และแก้ไขโดยเร็ว เพราะเราปล่อยให้เรื่องนี้ดำเนินไปตามยถากรรมสัก 10 ปีมาแล้ว

-ตอนนี้มีฝ่ายไหนกำลังคิดตามศึกษาเรื่องนี้โดยเฉพาะบ้างไหม

-ผมไม่ทราบ เข้าใจว่าไม่มี ถ้าเป็นเช่นนั้นจริงก็น่าเสียดาย

-ปัญหาด้านเกษตรและการศึกษานอกจากอุปสรรคที่เกิดทางการบริหารอาจารย์คิดว่ามีอุปสรรคทางใดอีกบ้าง

-เรื่องเกษตรและการศึกษาที่เป็นปัญหาสำคัญอยู่ในขณะนี้ ไม่ใช่เพราะเหตุด้านบริหารไม่ใช่ออย่างเดียว แต่ถ้าแก้ปัญหาให้การบริหารทะมัดทะแมงขึ้นแล้วก็จะแก้ไขสถานการณ์ได้ง่ายขึ้นแต่อุปสรรคอื่นยังมีอีก เช่น เราทุ่มเทเงินไปในทางที่ไม่ถูก หรือบางที่ทุ่มเทเงินน้อยไป หรือบางที่เรามีเงินแล้วเราไปจัดการไม่ถูก ยกตัวอย่างเช่น เรื่องน้ำ เราก็ตีเงินไปมากพอใช้ แต่ที่เราไปสร้างเขื่อนมาก ถ้าสร้างเขื่อนเสร็จแล้วเราไปสร้างเขื่อนอีกเขื่อน ฯลฯ ที่ถูกแล้วเมื่อสร้างเขื่อนเสร็จแล้วต้องรีบทำทางน้ำคู้ให้เรียบร้อยไป ให้ชาวไร่ชาวนาใช้ได้เลย เมื่อเราลงทุนไปแพงๆ แล้วก็ต้องพยายามให้ได้ผลโดยไม่ชักช้า ขณะนี้ผมเข้าใจว่าท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาได้มีนโยบายในเรื่องนี้และกำหนดให้พยายามทำคลองส่งน้ำคู้มาใช้ได้ให้น้ำโดยเร็วๆ ถ้าเป็นจริงอย่างนี้ผมก็ยินดี แต่ว่ามันก็สายมามาก

ตัวอย่างของการทุ่มเทเงินน้อยเกินไปนั้น ได้แก่การศึกษาเราควรจะเพิ่มเงินสำหรับการศึกษาชั้น แม้แต่ในการศึกษาเองก็ตามการจัดระบบใช้เงินให้ถูกต้องก็ยังมีความจำเป็นอยู่มาก และจะสร้างโรงเรียนชนิดไหนที่สำคัญมาก เมื่อเราขาดทางช่าง ทางเกษตร เราก็ต้องทุ่มเทเรื่องเกษตร เรื่องช่าง ให้มากหน่อย แทนที่จะมุ่งแต่เฉพาะโรงเรียนสามัญหรือโรงเรียนช่างไม้ ซึ่งไม่ให้ประโยชน์ดีนัก หรือแทนที่จะพยายามให้มหาวิทยาลัยรับนักเรียนเพิ่มขึ้นจนเกินกำลัง ซึ่งจะไม่แก้ปัญหาอะไรมากนัก มีอีกข้อที่สำคัญมากเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ คุณจะพูดถึงในเรื่องการพัฒนาการเศรษฐกิจไม่ว่าในด้านไหน คือเรื่องโจรผู้ร้ายข้อนี้เกี่ยวกับการบริหารเหมือนกันคือเราจะชักจูงให้เขาไปเลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ พอเขาเลี้ยง..แล้วขโมยมากวาดค้อนไปเกลี้ยงหรือไม่ต้องได้ทันเลี้ยงอะไร พอชวานาร่ำรวยขึ้นมาสักหน่อยถูกปล้นเสียแล้ว ข้อนี้สำคัญมากตำรวจควรจับผู้ร้าย ควรจะป้องกันไม่ให้เกิดผู้ร้าย ครูควรสอนหนังสือ นักเรียนควรเรียนหนังสือ เรื่องง่ายๆ อย่างนี้น่าจะทำได้โดยง่าย แต่ตามสภาพตามปัจจุบันตำรวจไม่จับผู้ร้าย บางแห่งตำรวจกลายเป็นผู้ร้ายเสียเอง ครูไม่สอนหนังสือ เพราะเหตุว่าสอนหนังสือแล้วไม่ได้วุฒิเงินเดือนก็ไม่สูง และไม่ค่อยมีใครตรวจตรา นักเรียนก็เรียนเข้าไปบ้าง ไม่เรียนบ้าง การแบ่งแยกความรับผิดชอบนี้เสียหายที่ว่าในขั้นสุดท้ายจะหาใครรับผิดชอบไม่ค่อยได้ นี่เป็นข้อที่น่าเบื่อ

-ตกลงตอนนี้อาจารย์คิดว่าเราควรจะทุ่มเทการลงทุนขนานใหญ่กันได้แล้วหรืออย่างไร

-คำว่าทุ่มเทเป็นคำที่น่ากลัว เรียกว่าใช้เงินมากกว่าปกติและคงจะเหมาะกว่า แต่อย่างที่ผมว่าไว้ปัญหาของการพัฒนาเกษตรเป็นปัญหาด้านจัดการในเมื่อมีหลายกระทรวงรับผิดชอบ ก็เป็นเรื่องที่เราต้องวางบทบาทของแต่ละแห่งให้มันดี เช่น กรมพัฒนาที่ดินจะต้องไปทำที่ดินให้ดี กรมชลประทานจะต้องไปทำน้ำให้ดี ต้องบอกบทกันทีเดียว ถัดไปก็ด้านกระทรวงเกษตร จะเป็นกรมการข้าวหรือกรมกสิกรรมก็แล้วแต่ด้านเครดิตการเกษตรก็ต้องเข้าไปช่วย ทางเศรษฐกิจก็ช่วยเรื่องตลาด เรื่องพยุขาราคาสินค้า บทบาทของกระทรวงพัฒนาก็มีอีกคือ สร้าง

ถนนอย่างนี้ให้มันกลมกลืนประสานกันไปกับ โครงการผลิตจะเห็นได้ว่าไม่ต้องเสียเงินเท่าไร แน่ละสร้างถนน สร้างเขื่อนก็ต้องเสียเงินเหมือนกัน แต่ก็ไม่ต้องถึงขนาดทุ่มเทแต่ถ้าเป็นการศึกษาด้วยแล้วเห็นด้วยว่า ต้องทุ่มเท ต้องยอมให้เพราะว่าเป็นเรื่องแพงเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเราพูดถึงเรื่องการศึกษาชั้นวิศวกรรมบัณฑิตกับการศึกษาแพทย์ ต้องใช้เครื่องมือเครื่องไม้มาก หรือแม้จะผลิตช่างฝีมือชั้นกลาง ถ้าเราจะสอนให้ดีได้ก็ต้องมีโรงฝึกงาน ซึ่งจะต้องสิ้นเปลืองมาก ตามความจำเป็นและถ้าพิจารณาด้วยว่าอัตราการเพิ่มประชากรของเราทำให้นักเรียนมีจำนวนมากขึ้นรวดเร็วแล้ว ก็จะต้องเห็นว่าต้องการให้เงินมาก

- โดยเหตุที่เรายังล้าหลังอยู่ไม่น้อย อาจารย์คิดใหม่ว่าคนรุ่นนี้ควรจะเสียสละให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ไม่ควรเรียกร้องให้นำไฟหลวงจนเกินไปนักจะได้เอาเงินไปลงทุนทางอื่นอย่างนี้เป็นต้น

- ตามหลักการของผม ผมรู้สึกว่าคนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความสุขสบายอย่างพอใช้ แต่ก็ไม่ถึงกับฟุ้งเฟ้อ เรื่องน้ำกับไฟเป็นเรื่องของคนที่อยู่ในเมืองใจผมเองก็ไม่อยากให้ทำอะไรในเมืองมากนัก อยากให้ใช้เงินบำรุงชนบทมากกว่า แต่อย่าลืมว่าเรื่องน้ำเรื่องไฟในกรุงเทพฯนี้ ไม่ใช่เรื่องความสำคัญอย่างเดียวเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำมาหากินของชาวกรุงด้วย ที่นี้พูดถึงชนบท น้ำเป็นเรื่องสำคัญมาก เป็นเรื่องที่ควรจะต้องทุ่มเทให้มาก ควรที่จะเรียกร้อง ต้องเรียกร้อง แต่เรื่องไฟฟ้าผมรู้สึกว่าในชนบทควรจะเสียสละบ้าง เพราะว่าอย่างตำบลเล็กๆ มีผู้ใช้ไฟไม่ถึง 50 ราย การไฟฟ้านั้นย่อมแพงจนเกินเหตุ เพราะอย่างนั้นไม่ควรทำ นี้ก็ไม่ใช่หมายความว่าผมจะจำกัดชาวชนบทเกินไป แต่ที่คุณถามผมคงไม่ได้หมายความว่าถึงชนบท ลงหมายถึงทั่วๆ ไปมากกว่า ผมคิดว่าคนรุ่นเราๆ ไม่ว่ารุ่นเด็กหรือรุ่นผู้ใหญ่ในปัจจุบันนี้ควรจะเสียสละไปในทางที่ถูกต้อง หนึ่งก็คือยอมเสียภาษีอากรให้ถูกต้อง เวลานี้เสียภาษีกันมาก ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีอากรไม่ได้ เศรษฐกิจก็รวนเร ถึงนึกไปเสียว่าเราเสียภาษีแล้วบางกรณีอาจจะมีส่วนนำเงินภาษีอากรนั้นไปทุจริต เป็นประโยชน์ส่วนตัวเสียทำให้ทอดทิ้ง ค่าตอบแทนคือต้องถือเรื่องทุจริตเป็นเรื่องยกเว้นไม่ใช่เป็นเรื่องปกติและเรื่องปกติถ้าหากันไม่ยอมเสียภาษีจะเกิดความเสียหายกันทั่วไป อีกอย่างที่ผม

ว่าควรจะเสียสละก็คือ แต่ละคนควรจะเสียสละให้เพื่อนมนุษย์คือถึงแม้รัฐบาลจะเก็บภาษีไปได้บ้าง เรายังมีเงินเหลืออยู่เราน่าจะบริจาคโดยสมัครใจให้แก่ผู้มีฐานะเลวกว่าเราและโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีเคราะห์กรรมเป็นผู้พิการหรือผู้ไร้การศึกษา เราควรจะเสียสละเวลาและกำลังกายไปช่วยเขาบ้าง

- *อย่างไรในกรณีค่าใช้จ่ายทำท่อระบายน้ำของกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเงินจำนวนมากด้วยอาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร*

- โครงการระบายน้ำในกรุงเทพฯ ที่ว่าเป็นเงินจำนวนมากนั้น จำนวนจากโครงการแม่บทโดยสมบูรณ์ ที่เราเรียกว่า การเขียนภาพของโครงการให้สมบูรณ์ครบถ้วนนั้นเป็นความจำเป็นและมีประโยชน์ดีกว่าการทำกระท่อนกระแท่น แต่เมื่อทำโครงการสมบูรณ์แล้ว ไม่ใช่ว่าจะต้องลงมือก่อสร้างได้ครบตามโครงการเลยทีเดียว ค่อยทำค่อยไปได้ ผมเองเห็นว่าโครงการระบายน้ำมีความสำคัญลำดับต่ำกว่าโครงการปรับปรุงประปาหรือโครงการถนนในพระนคร-ธนบุรี พระนครและธนบุรีเป็นตลาดกลางของจังหวัด อำเภอต่างๆ ที่ว่าราชอาณาจักร ฉะนั้น การทะนุบำรุงถนน และประปาที่นี้ก็ประโยชน์แก่ราษฎรทั่วประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อมโครงการที่มีความสำคัญน้อยลงมาในกรุงเทพฯ นี้ ก็มีโครงการระบายน้ำ โครงการอาคารสงเคราะห์ และชำระแหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น ค่อยทำค่อยไปก็ได้ ตามกำลังเงิน

- *ตอนนี้อาจารย์มีความหวังเกี่ยวกับอนาคตของประเทศอย่างไรบ้าง คือ ถ้าสมมติว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับลำดับความสำคัญก่อนหลังของอาจารย์ถูกมองข้ามไป อาจารย์คิดว่าจะมีผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของเราล่าช้าไปมากน้อยเพียงไร*

- ความคิดเห็นของผมเกี่ยวกับลำดับความสำคัญในการพัฒนานี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวและเป็นความคิดเห็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ฉะนั้นจึงไม่แปลกอะไรที่ความคิดเห็นจะถูกมองข้ามบ่อยๆ เฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อรัฐบาลจำเป็นต้องพิจารณาจากด้านการเมือง การทหาร และการปกครองด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อเรามีหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นที่เราต้องทำตามหน้าที่ไป แต่ถ้ารัฐบาลเกิดความจำเป็นหรือจะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ตัดทอนรายจ่ายด้านพัฒนาจนเกินควร

และถือลำดับความสำคัญของโครงการต่างๆ แยกต่างไปจากหลักวิชาแล้วการพัฒนา ก็ย่อมได้ผลล่าช้าลงไป ถ้าเราเพิกเฉยเสียหรือตั้งวงเงินไว้น้อยไป หรือจัดการ ไม่เข้มแข็งความเสียหายนั้นจะยิ่งทับทวีคูณหนักไปถึงอนาคตยิ่งขึ้น

- ข้อสุดท้ายอยาก จะขอเรียนถามถึงเรื่องนอกประเด็นสักข้อหนึ่ง สิ่งที่ผมอยากทราบก็คือว่า อาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคนรุ่นใหม่หรือคนหนุ่มสาวในปัจจุบันอย่างไรบ้าง เปรียบเทียบกับคนรุ่นเก่า อาจารย์มีความหวังในคนรุ่นนี้เพียงไร

- ผมรู้สึกว่ คนรุ่นเก่าก็ไม่วิเศษอะไรและก็ไม่เลวจนเกินไปนัก คนรุ่นใหม่ก็ไม่วิเศษจนเกินไปหรือเลวจนเกินไป แต่ว่าในแต่ละรุ่นก็ต้องมีคนที่เหมาะสมที่พึง ได้อยู่ ก็หวังว่าพวกที่เราหวังว่าจะเป็นสิ่งที่ได้นั้นก็จะเป็นผู้ที่ได้รับหน้าที่และมี โอกาสทำงานให้มันดีขึ้นและได้รับกำลังใจ มีผู้สนับสนุน

ถ้าจะกล่าวถึงความประพฤติกของคนรุ่นใหม่ กับหนุ่มสาวสมัยนี้ เปรียบ เทียบกับคนรุ่นเก่าแล้ว ผมคิดว่าควรจะแยกประเด็นออกเป็น 2 ข้อ คือเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับศีลธรรมความสงบเรียบร้อยของสังคมจริงๆ กับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมเฉพาะ รุ่นเฉพาะสมัย เรื่องแรกคือศีลธรรมความสงบนั้น เป็นเรื่องสำคัญทุกยุคทุกสมัย ถ้ามี การประพฤติกเลวแล้ว จะเกิดเสียหายขึ้นแน่ และจะเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า ต้องยื่น หยัดรักษาไว้ไม่ให้ประพฤติกเลว เช่น การยิงกัน การฆ่ากัน การลักขโมย การใช้ ยาเสพติด เป็นต้น และความประพฤติกใดๆ ที่จะชักนำไปสู่การละเมิดดังกล่าว บิดามารดาครูอาจารย์มีหน้าที่ที่จะป้องกันห้ามปรามมิให้เกิดขึ้น แต่ยังมีอีกเรื่องหนึ่ง ที่เกี่ยวกับค่านิยมเฉพาะสมัย คนรุ่นผู้ใหญ่ขนาดโตขึ้นไป ไม่มีสิทธิที่จะตัดสิน เช่น การที่ผู้ชายไว้ผมยาว ผู้หญิงสวมกระโปรงสั้น ทำเสียงบี๊เบ๊ อย่างที่เขาเรียกว่า เป็นคนตรี หรือชอบออกไปคุยกับเพื่อนมากกว่าก่อนหรือแสดงกิริยามารยาทบนอบ ผู้ใหญ่น้อยกว่าแต่ก่อน เป็นต้น เรื่องเหล่านี้ผมเห็นว่าไม่เป็นภัยต่อสังคม คนรุ่นเก่า ไม่ควรจับเอามาถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะถ้ามันแต่เอาเรื่องเล็กมาถือเป็นเรื่องใหญ่แล้ว เรื่องใหญ่ๆ หลักรๆ จะพลาดพลั้งไป

สรุปความตามปัญหาที่คุณถามผมเกี่ยวกับคนรุ่นใหม่ว่าผมมีความหวังใน รุ่นนี้เพียงใด ผมก็ตอบได้จากการที่ผมคลุกคลีอยู่กับนักศึกษาทั้งที่ธรรมศาสตร์

และที่อื่น และเท่าที่สังเกตจากที่อื่นๆ ผมพอจะกล่าวได้ว่ามีหวัง ไม่เลวเสียจนเกินไป เวลาเราบ่นกัน คุยกัน นินทากัน เราก็มืดถึงเรื่องความไม่ดีเป็นส่วนใหญ่ หนังสือพิมพ์ก็เต็มไปด้วยความชั่ว ถ้าเก็บความจากหนังสือพิมพ์และสภากาแฟ เราก็อาจจะโน้มไปทำนองว่าศีลธรรมเสื่อมลง ผู้ใหญ่รุ่นที่ผมเป็นหนุ่มอยู่ก็บ่นว่ารุ่นผมอย่างนี้แท้จริงทุกรุ่นก็มีทั้งดีและชั่ว ไม่น่ามากไม่น้อยกว่ากัน ผมเองเป็นคนมองโลกในแง่ดีอยู่จึงกล่าวว่ายังคงมีความหวังในคนรุ่นหนุ่มสาวปัจจุบันอยู่

- ก็เป็นอันว่าอาจารย์ยังเชื่อว่าประเทศเราสามารถพัฒนาได้จริง

- ได้ซิ ขอให้ทำกันจริงๆ เท่านั้น แท้จริงแล้วประเทศของเราเดินฟ้า

อากาศอันววยมากกว่าที่อื่นตั้งเขอะแยะ เมืองไทยเรานี้เมืองพระแท้ๆ มีบุญจริงๆ แทบจะไม่ต้องทำอะไรก็มีผัก กล้วย ข้าวปลา ขึ้นมาเอง เทียบกับอินเดียซึ่งเขาลำบากอยู่ตลอดทั้งปีทั้งชาติ ไม่นั่นก็ที่นี่ ไม่น้ำท่วม ก็ฝนแล้ง เกิดความยากอยู่เรื่อย ของเราเห็นจะไม่เป็นไร ขอให้ตั้งใจร่วมกันทำจริง ขอให้แก้ปัญหาเหล่านี้ก็จะสามารถพัฒนากันได้แน่ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า จะแก้ปัญหาได้หมด เมื่อผมอายุ 30-40 ปี เคยรู้สึกกระหึ้นกระหือหรือกระตือรือร้นนึกว่าภายใน 20-30 ปี ที่จะทำงานต่อไปนี้จะแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้หมดในเมืองไทย แต่เดี๋ยวนี้รู้แล้วว่าแก้ไม่หมด แต่ก็พอแก้ได้บ้างไม่เลวนัก ฉะนั้นในระยะ 10 ปีหลังแห่งชีวิตการทำงานของผมนี้จึงพยายามมาย้ำเรื่องการศึกษามากขึ้น เพราะผมเห็นว่าถ้าเราแก้ปัญหาเรื่องการศึกษาสามารถพัฒนาคนรุ่นหลังให้มีความสามารถมีความรู้ มีวิชา กว้างขวาง มีความคิดความอ่านโดยอิสระแล้ว แม้ว่าประเทศไทยจะคงมีปัญหาต่างๆ อยู่ต่อไป คนรุ่นหลังเมื่อมีการศึกษาดีแล้ว อย่างน้อยก็มีเครื่องมือที่จะช่วยแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ต่อไป

ข้อคิดในการพัฒนาชาติ*

กระตุนี่ท่านผู้จัดสัมมนาได้ขอให้ผมมาพูดในวันนี้เป็นข้อคิดในการพัฒนาชาติ และเพื่อที่จะให้สนองกับหัวข้อใหญ่ของสัมมนานี้ กล่าวคือ การร่วมมือระหว่างประเทศ ผมจึงขอแยกหัวข้อเพื่อที่จะบรรยายดังต่อไปนี้ ตอนแรก ผมจะพยายามแสดงถึงข้อคิดส่วนตัวของผมเกี่ยวกับการพัฒนาแห่งชาติ ตอนที่ 2 ผมจะขอเสนอภาวะของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการพัฒนาในปัจจุบัน แยกออกเป็น 2 หัวข้อ กล่าวคือ ก.ปัญหาเศรษฐกิจ ข.ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ

ตอนที่ 1 หลีกทั่วไปในการพัฒนาชาติ

(1) ความจริง ความงาม และความดี

ที่ผมจะพูดนี้ส่วนใหญ่อยู่ในเอกสารซึ่งผู้จัดทำสัมมนา คราวนี้ได้เตรียมเอาไว้ ผมได้ทราบว่ายังไม่มีโอกาสอ่านกัน เพราะฉะนั้นอาจจะมีความจำเป็นที่จะต้องยกหัวข้อความบางอันที่ได้แจกไว้ นั้นมาบรรยายซ้ำในที่นี้ หวังว่าท่านทั้งหลายคงจะให้อภัย เพราะเหตุว่าจะได้ทำให้มีเนื้อความติดต่อกันไป และถ้าหากว่าจะเป็นการขยงให้ท่านทั้งหลายกลับไปอ่านในที่พูดเอาไว้และเคยเขียนเอาไว้ ผมจะมีความยินดีเป็นอันมาก เรื่องที่ผมได้เตรียมเอาไว้ ได้เคยพูดเอาไว้ก็คือ ปาฐกถาอนุสรณ์ จีนแคลร์ ทอมสัน คริสต์ศักราช 1969 เรื่องศานนาในการพัฒนาชาติ บรรยายที่เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 21-23 มกราคม 2512 กับอีกเรื่องหนึ่งหรือคือเรื่องที่ผมได้บรรยายที่สยามสมาคมวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2513 เกี่ยวกับเรื่อง "Thailand's Economic Prospects" ซึ่งมีบทความทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ผมเข้าใจว่าได้ส่งมา

* (คำบรรยายในการสัมมนานับถิตไทยในสหรัฐ ณ มหาวิทยาลัยชิคาโก 29 ตุลาคม 2513 พิมพ์ครั้งแรกในวารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ กันยายน 2514)

เป็นภาษาอังกฤษให้แจก

ตอนต้นที่ว่าด้วยคติทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาชาตินั้น ผมคิดว่าในฐานะที่เราเป็นปัญญาชน เราควรจะรื้อฟื้นกันไปถึงหลักใหญ่ เราจะพัฒนาชาตินั้นเพื่ออะไรกันแน่ ยึดหลักอะไร ในความเห็นของผมนั้น รู้สึกว่าหลักที่จะยึดก็คือหลักพูดกันอย่างเข้าใจง่าย ๆ คือ ยึดหลักแห่งความจริง ประการที่สองยึดหลักแห่งความงาม และประการที่สาม ยึดหลักแห่งความดี เหล่านี้พวกเราที่อยู่ในใจ เราไม่ต้องอธิบายกันให้มากมายนัก ถ้าอธิบายก็เท่ากับว่าเอาของซึ่งเรารู้กันแล้วมาแต่งเป็นถ้อยคำ และเมื่อแต่งออกมาเป็นถ้อยคำ ก็เถียงกันได้ง่าย ในฐานะที่เราเป็นปัญญาชน และก็ปากกล้าด้วยกันทั้งนั้น เพราะฉะนั้นในการที่เราจะนิยามคำใดคำหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอะไรเป็นความจริง อะไรเป็นความงาม อะไรเป็นความดีนั้น เราเถียงกันได้ไม่มีที่สิ้นสุด แต่เราพอจะตกลงได้ว่าที่เราจะไปหาความจริงนั้น อย่างที่พระท่านว่าไปหาสัจจะนั้นจะเป็นสิ่งธรรมดาของเรา พวกเราทุกคนที่มาเรียนหนังสือกันในด้านประเทศนี้หรือในประเทศไทยก็ตาม เราหาสัจจะ ไม่ว่าจะสัจจะในทางใด เราพยายามที่จะขยายวิชาความรู้ของเราให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นี่เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องที่สอง เรื่องความงามเป็นเรื่องที่จะทอดทิ้งเสียไม่ได้ เราย่อมเป็นมนุษย์ที่แตกต่างกันกับสัตว์เดรัจฉานเรามีสติปัญญาพอที่จะรู้จักความงามในทางด้านวัตถุ ในทางด้านจิตใจ หรือแม้แต่ในทางด้านกำลังกาย เมื่อเวลาเราได้ฟังดนตรีอันไพเราะ เมื่อเราได้อ่านจินตกวีหรือแม้แต่เมื่อเวลาที่เราเห็นนักกีฬาบางคนนั้นใช้ความสามารถอันสูงส่ง ถือได้ว่าเป็นเรื่องของความงาม และทำไมเราจะมาเกี่ยวกับความงามในเรื่องพัฒนาแห่งประเทศ คำตอบของผมก็คือว่า ถ้าเราทอดทิ้งความงามไปเสีย บางทีเราอาจจะหลงไป เราอาจจะพัฒนาประเทศไม่ได้สมบูรณ์จริงๆ เพราะฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักความงามอยู่ให้มาก จำเป็นที่จะต้องไม่ใช่แต่จะพัฒนาให้เกิดถนนขึ้น จำเป็นจะต้องให้เมื่อเกิดถนนขึ้นแล้วเกิดขึ้นในรูปที่สวยงาม มีสีสัน และมีความร่มเย็นอยู่อย่างนี้ เป็นต้น ส่วนหลักความดีนั้น ผมไม่ต้องพรรณนาให้มากนัก เพราะเหตุว่าเรารู้กันอยู่แล้วว่าเพราะเหตุใดจึงจำเป็นที่จะต้องมีความดี

(2). ลักษณะของสังคมที่เจริญ

สมมติเอาว่าเรटकกลงกันได้ว่าเรายึดหลักความจริง ความงามและความดีเป็นหลักเบื้องต้นแล้ว เราจะพัฒนาสังคมไทยเรานี้ให้เจริญไปได้อย่างไร ให้อยู่ในลักษณะใดจึงจะเรียกว่าเป็นสังคมที่จะเข้าอยู่ในหลักความจริง ความงาม และความดี และที่จะเป็นเครื่องสนับสนุนให้ความจริง ความงามและความดีนั้นเจริญยิ่งขึ้นตลอดไป ความเห็นของผมสำหรับนักเรียนธรรมศาสตร์ที่เคยฟังมาแล้ว คงจะเห็นว่าผมได้พูดมาหลายครั้งแล้ว คือ ลักษณะของสังคมที่จะทำให้หลักทั้ง 3 ประการ ที่ผมได้พูดมานี้ให้ดีขึ้นได้จะต้องเป็นสังคมที่มีลักษณะ 4 ประการ ผมจะขอกล่าวโดยย่อคือ

1. จะต้องเป็นสังคมที่มีสมรรถภาพ
2. จะต้องเป็นสังคมที่มีเสรีภาพ
3. จะต้องเป็นสังคมที่มีความยุติธรรม
4. จะต้องมีความเมตตากรุณา

สมรรถภาพในที่นี้หมายถึงความสามารถของบุคคลในสังคมที่จะประกอบกิจการต่างๆ ให้มีผลเป็นประโยชน์แก่คนและผู้อื่น อรรถประโยชน์ที่ว่่านี้แบ่งได้เป็น 3 คือ ประโยชน์ทางวัตถุ ประโยชน์ทางปัญญา และประโยชน์ทางธรรม ประโยชน์ทางวัตถุได้แก่ การอยู่ดีกินดี ทำให้สุขภาพสบายใจ ประโยชน์ทางปัญญาได้แก่ การสร้างสรรค์ความงามให้เกิดขึ้นในประเภทต่างๆ ทำให้เจริญใจ ประโยชน์ทางธรรมได้แก่ ความอึมเอบในดวงจิต เพราะความรู้สึกรู้สึกว่าอะไรดีขึ้น

ความสามารถมาจากปัญญาโดยกำเนิดประการหนึ่ง และมาจากการศึกษาโดยตรงอีกประการหนึ่ง และเมื่อบุคคลในสังคมมีความสามารถเป็นเบื้องต้นแล้ว บุคคลนั้นย่อมจะรู้จักสะสมความจริง ความงามมากขึ้นเป็นทุนประกอบขึ้นเป็นเครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องกล ทำให้มีสมรรถภาพสูงขึ้นสืบต่อไป วิธีใช้เครื่องมือและความสามารถของบุคคลประกอบกันนั้น ก็ยิ่งส่งเสริมวิชาการและความถนัดให้สูงส่งยิ่งขึ้นเป็นมรดกตกทอดแก่คนรุ่นต่อไป เพราะฉะนั้น สมรรถภาพที่ผมว่าในที่นี้จึงควรจะแยกได้ว่า เป็นทั้งสมรรถภาพในปัจจุบันและเป็นสมรรถภาพอันเป็นทุนสำหรับอนาคตของสังคม การสะสมทุนทางวิชาการต้องอาศัยการวิจัยเป็นสำคัญ ฉะนั้น ประเทศใดไม่มีการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยหรือมีการวิจัย

แบบนั่งประชุมกันเฉยๆ หรือแบบวิจัยด้วยลมปากอย่างที่บางแห่งเขาทำกัน ประเทศนั้นย่อมด้อยในเชิงสะสมทุนเป็นแน่

อนึ่ง ความสามารถของบุคคลแต่ละคนเมื่อมีการประสานซึ่งกันและกันโดยวิธีจัดการที่ดีและวิธีบริหารที่ดี ย่อมทำให้เกิดความสามารถส่วนรวมที่สูงกว่า ซึ่งหมายความว่าความสามารถส่วนรวมนั้นจะสูงกว่าผลบวกธรรมดาของความสามารถของแต่ละคน โดยสรุปแล้วสมรรถภาพของสังคมเป็นกำลังชักจูงให้สังคมและบุคคลในสังคมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป นี่แหละเป็นเรื่องที่เราเรียกกันว่าการพัฒนา

ลักษณะข้อที่ 2 ของสังคมที่จะเจริญขึ้นได้นั้นคือ เสรีภาพ เสรีภาพของมนุษย์เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างกันกับถึงที่ปราศจากชีวิตหรือเครื่องยนต์กลไกหรือสัตว์เดรัจฉาน ถ้าเรามีแต่สมรรถภาพ แต่ปราศจากเสรีภาพ สังคมนั้นเป็นสังคมวุ่น แม้จะมีกำลังทำให้เกิดเจริญได้ ก็จะไม่เจริญไปได้ไม่คืนัก เพราะผลของความสามารถนั้น คงจะมีไปในทำนองเดียวกันทุกคน เสรีภาพทำให้มนุษย์เราสามารถเลือกจุดหมายและวิถีทางแห่งชีวิตและการประกอบกิจของคนได้ตามใจชอบ และใจของมนุษย์รวมทั้งรสนิยมและความเอินเอียงย่อมต่างๆ กันออกไป เมื่อมีความแตกต่างกันสังคมนั้นย่อมจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อนึ่ง เมื่อมนุษย์เราทำอะไรด้วยใจชอบคือ ทำด้วยฉันทะ ความคติของพระพุทธศาสนาท่านว่าจะทำให้ได้ผลดีกว่าทำโดยไม่ชอบ ทำโดยฝืนใจทำ เสรีภาพจึงเป็นสิ่งที่ส่งเสริมปัญญาอันเป็นอนุสนธิแห่งสมรรถภาพ

เสรีภาพเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาไม่ว่าในแง่พุทธคติหรือคริสตคตินั้น หลักการประชาธิปไตยจึงเป็นหลักที่ควรจะส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจัง ไม่ใช่ไปส่งเสริมแต่ลมปาก อุปสรรคสำคัญของหลักประชาธิปไตยคือความโลภอย่างหนึ่งกับความทงนีกว่าคนวิเศษอีกอย่างหนึ่ง เลยทำให้เพิกเฉยต่อและทำลายซึ่งสิทธิและศักดิ์ของผู้อื่น เป็นการเหนี่ยวรั้งโอกาสที่บ้านเมืองหรือชาติจะเจริญพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์

ลักษณะที่ 3 ที่ผมเรียกว่าความยุติธรรมนั้น อธิบายได้ดังนี้ มนุษย์เราใน

สังคมผูกพันให้อยู่ร่วมกันได้โดยมีกฎแห่งความยุติธรรมกระชับอยู่ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นี่เป็นคติของศาสนาพุทธ การที่สังคมจะอยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือที่เราเรียกกันว่าสามัคคีธรรมนั้น ย่อมอาศัยความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ความน้อยใจ ความริษยา ความแก่งแย่งชิงดีจากความรู้สึกรังเกียจหรือระแวงว่าอาจจะเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นและย่อมเป็นชนวนให้เกิดทุกข์ สันติสุขปลาสนาไป ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสังคมเดียว ของชาติเดียวหรือเป็นเรื่องระหว่างชาติ ถ้าขาดความยุติธรรมภายในชาติบ้านเมือง บ้านเมืองไม่มีชื่อ ไม่มีแปกก็จะเกิดเหตุร้ายจลาจลภายในชาตินั้น ถ้าเป็นเรื่องระหว่างชาติ ก็ย่อมเกิดกบฏและสงคราม ฉะนั้น จึงยอมกล่าวได้ว่าความยุติธรรมนำไปสู่สันติ และสันติเป็นมูลฐานแห่งการพัฒนา

ลักษณะที่ 4 ของสังคมที่จะเจริญได้คือ ความเมตตากรุณา มนุษย์เราเกิดมามีร่างกายและปัญญาหรือสมองไม่เสมอกัน บางคนฉลาด บางคนโง่ บางคนพิการ บางคนแข็งแรง บางคนประสบภัยพิบัติมาตั้งแต่เด็กๆ บางคนเกิดมาในถิ่นฐานที่มีช่องทางจะศึกษาเล่าเรียนได้สะดวกคาย บางคนเกิดมาในชนบทห่างไกลความเจริญ เหล่านี้เป็นต้น เมื่อเริ่มต้นก็เกิดความไม่ยุติธรรมกันเสียแล้วเช่นนี้ เป็นหน้าที่ของสังคมที่จะขจัดปิดเป่าความอยุติธรรมนั้นให้น้อยลงที่สุดที่จะทำได้ ดังที่ประธานาธิบดีรามอน แม็กไซไซ ได้กล่าวไว้ว่า “ใครเกิดมามีน้อยควรจะได้รับมากจากกฎหมาย” ธรรมะข้อนี้ก็คือ ความเมตตากรุณานั้นเองตามความเห็นของผม กฎที่คนบางคนเรียกว่ากฎแห่งกรรมเช่นเด็กๆ เกิดมาตาบอดแล้วเราเฉยเสีย โดยอ้างว่าเพราะเหตุว่าเมื่อชาติก่อนเขาจะทำบาปมาแล้ว จึงมาตาบอดในชาตินี้ ความเชื่อถือเช่นนี้เป็นภัย

ประการแรก ความสงบและการบริหารเรียบร้อย การวางแผนพัฒนาเป็นการวางแผนลงทุนสำหรับชาติเพื่อให้เกิดผลเพิ่มขึ้นในอนาคต ทั้งในระยะใกล้และระยะไกล ฉะนั้น การลงทุนจะเกิดผลไปได้ไม่เต็มที่ถ้าหากว่าบ้านเมืองไม่สงบดี สุข ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ชาวนาชาวไร่ในเขตที่มีการรบพุ่งกันระหว่างศัตรู จะเก็บเกี่ยวไม่สะดวก ประเทศเวียดนาม ลาว ไนจีเรีย เมื่อก่อนนี้และประเทศอื่นๆ ที่มีสงครามขับเคี่ยวกันอยู่ ไม่มีการวางแผนแม้แต่ล่วงหน้าเพียง 2-3 เดือน

ก็วางไม่ได้ เพราะเหตุว่าไม่ทราบแน่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น สงครามระหว่างประเทศ
ขัดขวางการวางแผนพัฒนาอย่างที่เราเห็นกันอยู่แล้ว ข้อนี้คงจะไม่มีใครทักท้วง
แต่ว่าความไม่สงบอย่างที่ผมได้เสนอไว้เมื่อก็นี้เป็นอุปสรรคแก่การพัฒนา
นั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการคุกคามด้านอาวุธโดยชัดแจ้ง เมื่อใดที่การบริหารราชการ
แผ่นดินบกพร่องถึงขนาดชนิดที่เราเรียกว่าบ้านเมืองไม่มีชื่อไม่มีแป่ กล่าวคือผู้
ที่ควรจะให้ความสงบแก่ราษฎรกลับเป็นเชื้อทำให้ไม่สงบ ถ้าเป็นเช่นนั้นแม้ว่าจะ
ไม่มีพวกคอมมิวนิสต์มาก่อการร้ายก็จะทำให้บ้านเมืองนั้นรวนเร พัฒนาไม่
สำเร็จ ลักษณะของความระส่ำระสายนี้มีอยู่ในหนังสือมุลบทบรรพกิจ ตอนที่
ด้วยเมืองสาวดีที ซึ่งผมจะไม่ขอนำมากกล่าวในที่นี้ แต่จะขอนำมากกล่าวโดยย่อ
ถ้าหากว่าท่านสนใจในปราชฎา จีนแคลร์ ทอมสัน ของผมมีอยู่แล้ว หรือจะกลับ
ไปอ่านในมุลบทบรรพกิจก็ได้ พอสรุปได้ว่าเมืองสาวดีทีเกิดความยุ่งยากขึ้น เพราะ

1. มีความมัวเมา
2. มีความโลภ
3. มีความไม่ถือศีลธรรม ถือทางไสยศาสตร์
4. มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง
5. โรงเรียนไม่ให้ความยุติธรรม
6. ไม่เคารพความดี เห็นผิดเป็นชอบ
7. ใจเหี้ยมโหด ปราศจากเมตตากรุณา ถืออำนาจเป็นธรรม
8. ข้าราชการไม่ปฏิบัติหน้าที่และข่มเหงราษฎร

ลักษณะวิบัติเช่นนี้วิธีแก้ไขมี 2 ประการคือ การอบรมสั่งสอนศีลธรรมใน
มวลชนทั่วไป และข้าราชการให้ได้ผลนั้นประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งที่ผมเห็น
ว่าสำคัญกว่า คือ เราต้องพยายามเพ่งเล็งที่ผู้ใหญ่ในราชการ ถ้าผู้ใหญ่อุดและ
ควบคุมผู้น้อยได้ จะทำให้ผู้น้อยเข้าสู่ทำนองคลองธรรมได้โดยง่าย พุทธภาษิตมี
ใจความว่า ผู้นำควรจะต้องอยู่ในความเป็นธรรมเสียก่อน หมู่คณะจึงสวัสดีได้
พุทธภาษิตนั้นขยายความว่า “เมื่อฝูงโคข้ามไปอยู่ ถ้าโคผู้นำไปคด โคเหล่านั้น
ย่อมไปคดกันหมด ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับสมมติเป็นผู้นำ ถ้า

ผู้นั้นประพฤติธรรม ประชาชนรอบนั้นก็ประพฤติธรรมไปด้วย แวันแคว้นทั้งหมดยังได้ประสบความสำเร็จ ถ้าผู้ใดโค่นำผู้ไปตรง โคเหล่านั้้นย่อมตรงไปทั้งหมด ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดที่ได้รับสมมติเป็นผู้นำ ถ้าผู้นั้นประพฤติธรรม ประชาชนรอบนั้นก็ย่อมประพฤติธรรมไปด้วย แวันแคว้นก็ย่อมได้รับประสบความสำเร็จ” นี่เป็นข้อคิดของผมเกี่ยวกับเรื่องความสงบเรียบร้อย และความทะมัดทะแมงในการบริหารราชการซึ่งจะเป็นการสร้างเสริมให้เกิดบรรยากาศแห่งการพัฒนาชาติได้เป็นอย่างดี

ข้อที่ 2 ที่เกี่ยวกับเรื่องเป้าหมายการพัฒนา จำเป็นที่จะต้องวางไว้ให้ถูกต้อง การพัฒนาบ้านเมืองอย่างที่เราเข้าใจกันนั้น หมายถึงการเพิ่มรายได้ของประชาชนให้อยู่ดีกินดีขึ้น มีพลานามัยที่ดี มีการศึกษาดี จะทำอย่างไรให้ไปสู่จุดหมายนี้ ผมกล่าวในข้อที่ 3 แต่ตอนนี้ผมจะขอย้ำคำว่าพัฒนานั้นว่ายังไม่ได้สมบูรณ์จริงๆ ถ้าไม่ได้ขยายความให้ชัด เป้าหมายที่ผมคิดว่าจะถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักการพัฒนาตามความคิดของผมนั้นมี 3 ประการ

1. ต้องพยายามเพิ่มรายได้และสุขภาพของประชาชนในชาติ โดยคำนึงประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์อนาคตทั้งสองประการ

2. ต้องพยายามรักษาเสถียรภาพในการพัฒนา ไม่ใช่ว่าขึ้นๆ ลงๆ หรือทำให้เกิดความระส่ำระสายในเศรษฐกิจและสังคม

3. ที่ผมเห็นว่าสำคัญที่สุด ซึ่งในขณะนี้ยังเป็นข้อบกพร่องสำคัญ คือ เราจำเป็นที่จะต้องกระจายผลให้ได้ทั่วถึงในหมู่ชนชาติเดียวกัน ไม่ใช่จะพิเคราะห์แต่เฉพาะอัตราส่วนรวม กับอัตราเฉลี่ยส่วนรวมของชาติเราเห็นได้ชัดในกรุงเทพฯ และภาคกลาง ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยถึงประมาณ 3 เท่า ของภาคอีสาน และถ้าเรายิ่งพัฒนา ผลของการพัฒนาจะตกอยู่กับคนในเมืองหลวงได้ง่ายกว่าที่จะเป็นไปได้แก่ในชนบท ในโลกนี้คนที่รวยแล้วยิ่งรวยขึ้นง่ายกว่าคนจน และคนจนก็ยิ่งจน แต่ถ้าเราใช้หลักความยุติธรรม และความเมตตากรุณาในสังคมเป็นที่ตั้ง ดังที่ผมได้กล่าวแล้ว ตั้งเป้าหมายพัฒนาให้เกิดผลมากขึ้นเป็นพิเศษแก่ชนบท ในทางปฏิบัติข้อนี้หมายความว่าเราจะต้องพยายามใช้เงินลงทุนให้มาก ตลอดจนบ้างสำหรับ

เมืองหลวง และแม้แต่ในเมืองหลวงเอง ก็ต้องพยายามมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่คนจน เป็นพิเศษ

ข้อที่ 3 ว่าด้วยกระบวนการพัฒนาน่าจะดีร้ายอย่างไรนั้น เป็นเรื่องของทางวิชาการมากกว่าเรื่องอื่น และเป็นเรื่องที่นักเศรษฐศาสตร์และนักสถิติและอื่นๆ จะเข้ามาได้ พอจะกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนา การพัฒนานั้นเป็นเรื่องของการลงทุน และการคาดคะเนผล ฉะนั้น จึงต้องนำผลซึ่งคาดคะเนนั้นมาเปรียบเทียบกัน อันนี้หลักวิชาเศรษฐศาสตร์ที่จะนำมาใช้ก็เป็นหลักธรรมดา ไม่ใช่หลักพิสดารอะไรออกไป ในการพัฒนายังต้องมีการดำเนินงานโดยแบบแผนวิธีธรรมดา ไม่ต่างอะไรไปกับการประกอบกิจการหรือการปฏิบัติราชการโดยปกติ คือ จะต้องพยายามลงทุนให้น้อยที่สุดให้ได้ผลมากที่สุด จะต้องกระทำไปโดยรอบคอบแม้ว่าจะต้องเร่งทำ ผมขอแย้งในเรื่องนี้ว่าไม่ว่าเราจะทำพัฒนาหรือไม่พัฒนา เป็นเรื่องหลักธรรมดา ไม่ใช่แบบอย่างที่อุตริ วิธีพัฒนาแบบอุตริหมายถึงการพัฒนาที่ไม่อาศัยหลักทฤษฎี ผืนหลักธรรมชาติ มนุษย์เราผืนใจมนุษย์เราด้วยกันได้นับว่าเก่ง แต่ไม่เก่งพอที่จะผืนหลักทฤษฎีหรือหลักเศรษฐศาสตร์ ก็หากกระทำเมื่อใด ผลจะประสบเป็นภัยแก่บ้านเมืองเมื่อนั้น ข้อที่ควรจะหลีกเลี่ยงมากที่สุดในการกระบวนการพัฒนา คือ ลัทธิไสยศาสตร์ พระท่านได้กล่าวว่า นักขัตติง ปฎิมา เนนดิง อัดโถ พาลัง อุบัจจะคา “คนโง่มีวาทฤชยามทำให้ผลประโยชน์ของเขาเสียไป” อัดโต อัดตัสสะ นักขัตติง กิง การิศันติ ดารกา ก็เมื่อผลประโยชน์เป็นฤชติอยู่ในตัวแล้ว ดวงดาวทั้งหลายจะทำอะไรได้ เรื่องไสยศาสตร์นี้ เป็นเรื่องที่ขัดกับหลักการใช้เหตุผล ทำให้เห็นผิดเป็นชอบได้ และก่อให้เกิดผลเสียหายได้อย่างคาดไม่ถึง

ประการที่ 4 ผมจะขอกล่าวต่อไปถึงเรื่องอำนาจของการพัฒนา ในกระบวนการพัฒนานี้ถึงแม้ว่าเราจะใช้หลักธรรมคาก็ตาม อย่าลืมว่าเราจะต้องลงทุนให้มากกว่าที่เป็นอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นจึงมีการใช้อำนาจมากกว่าปกติไปบ้างในวงราชการเมื่อมีแผนพัฒนาขึ้นย่อมมีการสร้างมาก มีการจ้างคนมาก เงินงบประมาณรายจ่ายย่อมสูงกว่าปกติ และย่อมจะมีการดำเนินงานที่เข้มแข็งมากกว่าปกติ

เมื่อมีการพัฒนา งานมากเงินมาก ช่องทางที่จะโกงกันก็มีย่อมมีมาก งานคือเงิน เงินคืองานบรรดาความสุขให้แก่ผู้ที่มีอำนาจที่ปราศจากหิริโอตตัปปะ ผู้ที่วางแผนพัฒนาจึงจำเป็นต้องวางแผนป้องกันการใช้อำนาจในทางไม่ชอบให้ได้ผลสมบูรณ์ดีจริงๆ เวลาเราจะก่อสร้างอะไรก็ตาม ถ้าเรามีเงินพอ เราต้องหาซื้อสิ่งที่ดีที่สุด สำคัญอยู่ที่ว่าเราวางระเบียบให้รัดกุม และหาคนที่ซื้อสัตย์มาดำเนินการ แต่ถ้าเราไม่มีเงินพอผู้ที่ต้องการจะขายของเพื่อประโยชน์ส่วนตัวก็มีวิธีที่จะยั่วชวนเราได้ง่าย เช่น เขาอาจยอมให้เราคิดหนี้ไว้แต่ต้องชอของๆ เขาอย่างที่เราเรียกว่า "Suppliers' Credit" กรณีเช่นนี้เปิดช่องทางให้ทุจริต และเอารัดเอาเปรียบกันมาก เอกชนหรือรัฐบาลก็เหมือนกัน จำเป็นที่จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

มีเจ้าลัทธิประหลาดบางคนออกความเห็นว่ ประเทศด้อยพัฒนาอย่างไทยเรานี้ป้องกันการโกงกันได้ยาก ยิ่งมีการพัฒนาแล้วยิ่งป้องกันยากและมีหน้าซำ้ยังกล่าวต่อไปว่า โกงกันเสียบ้างเราจะได้พัฒนากันเร็วๆ ลัทธินี้ผมขอเสนอว่าเป็นลัทธิอุบาทว์ เราจะพัฒนากันให้พิสดารไปได้อย่างไร เราจะปล่อยให้ศีลธรรมเสื่อมโทรมกันไปเพื่อพัฒนากันได้สะดวก ถ้าเป็นความจริงอย่างว่าก็อย่าพัฒนากันดีกว่า จะมีความสุขมากกว่าแม้ว่าจะด้อยทางวัตถุไปบ้าง ข้อเสนออุดริดังกล่าวไม่มีหลักวิชาเศรษฐศาสตร์หรือหลักศีลธรรมสนับสนุนแต่ประการใด การโกงกันมากเท่าใด ย่อมเป็นอุปสรรคในการพัฒนามากเท่านั้น ถ้าปล่อยให้โกงกันได้ก็จะมีโกงกันใหญ่ ประเทศต่างๆ ที่ได้รับความเสียหายในเรื่องนี้ในปัจจุบันก็มีหลายประเทศ

ก่อนจะจบเรื่องคดีทั่วไปในการพัฒนาของคนที่เสนอไว้ ผมอยากจะเสนอถึงเรื่องของความสำคัญในการพัฒนาเป็นข้อสังเกตอีกข้อหนึ่ง คือการพัฒนาประชาชาติ ข้อที่ควรคำนึงก็คือ ประชาชาติประกอบด้วยประชาชน และมนุษย์แตกต่างกับสัตว์อย่างที่ผมได้เรียนไว้แล้ว คือ สามารถใช้สมอง ใช้ความคิดสามารถช่วยตัวเองได้ การพัฒนาหมู่มนุษย์ด้วยการลงทุนน้อยและให้ได้ผลมาก ก็คือ วิธีที่จะให้มนุษย์ในเขตพัฒนานั้นรู้จักช่วยตัวเองเขาเองได้เป็นอย่างดี ถ้าเรายอมรับข้อนี้ก็หมายความว่า เราจำเป็นที่จะต้องมุ่งอำนวยความสะดวกพัฒนาทางด้านการศึกษา

ให้คนไทยเราแต่ละคนสามารถที่จะอ่านออกเขียนได้ด้วยตนเอง รู้จักเคารพศักดิ์ศรี
ของตนเอง และหาทางช่วยแก้ปัญหาทำความเข้าใจให้แก่คนได้ด้วยการคำนึงถึง
ศักดิ์ศรีของคนนั้น ที่ผมกล่าวถึงเรื่องการศึกษาไม่ได้หมายถึงการศึกษาใน
โรงเรียนอย่างเดียว ผมหมายถึงการศึกษานอกโรงเรียนด้วย เราก็รู้กันอยู่
แล้วว่า ปัจจุบันนี้ในประเทศเรามีคนไม่รู้หนังสือที่ได้เคยเข้าโรงเรียนแล้วออกไปโดย
ไม่รู้หนังสือมีอยู่มาก ในเมื่อเป็นอยู่เช่นนี้จึงต้องพิจารณาถึงกระบวนการที่จะ
พัฒนาในแง่ที่ว่าจะต้องให้เขาช่วยตัวเองได้ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องที่จะทำให้
การศึกษา มีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใหญ่ หรือเด็กหนุ่มสาวขณะที่ได้พ้นจากวัย
ศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท

ตอนที่ 2 - ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของไทย

ผมจะขอข้าม ไปถึงภาวะของการพัฒนาชาติไทยในปัจจุบันนี้ ซึ่งรวม
ถึงภาวะการเมืองระหว่างประเทศ ผมต้องขอออกตัวตั้งแต่เดี๋ยวนี้เสียว่า คนเอง
พอจะมีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐกิจอยู่บ้าง ส่วนทางเรื่องการเมืองระหว่าง
ประเทศนั้นไม่มีความเชี่ยวชาญ แต่ก็อดไม่ได้ที่จะกล่าวถึงในฐานะที่เป็นคนไทยที่
จะต้องมีความสนใจในเรื่องการเมืองระหว่างประเทศ เพราะเหตุว่าฐานะของประเทศ
ไทยในปัจจุบัน มีอยู่ 2 ข้อ ที่เป็นปัญหาใหญ่ๆ และผู้ตั้งปัญหาในการสัมมนา
ก็ได้ตั้งหัวข้อเป็นกระตุกที่ 2 ว่า การร่วมมือกันระหว่างประเทศควรจะเป็นไป
ทำนองใด ผมจึงเห็นจำเป็นที่จะเสนอความคิดเรื่องนี้เพื่อจะได้ถกกันต่อไป
ถึงแม้ว่าผมจะไม่มีความสามารถในเรื่องการเมืองระหว่างประเทศแบบผู้เชี่ยวชาญ

ก.ปัญหาเศรษฐกิจ ผมจะไม่กล่าวโดยละเอียดในที่นี้ ถ้าหากท่านมีความ
สนใจโปรดไปอ่านในบทความที่ผมได้บรรยายไว้โดยละเอียด โดยสรุปกล่าวไว้
ว่าในปัจจุบันเศรษฐกิจของเราเสื่อมกว่าเดิมเป็นอันมาก ที่สำคัญที่สุดไม่ได้อยู่
ที่วอเมริกันถอนทหารไปอย่างเดียว การที่อเมริกันถอนทหารจากประเทศไทยนั้น
เป็นข้อสำคัญข้อหนึ่ง แต่เราควรจะคำนึงว่าเงินที่อเมริกันเอาไปใช้ในประเศไทย
นั้นมีที่ไ้มากที่สุด ปี 2976 (พ.ศ. 2510 - บ.ก.) ก็ประมาณรวมทั้งเงินที่ทหาร
อเมริกันมาพักผ่อนหย่อนใจในประเทศไทย (R&R) กับเงินที่ใช้ในการสร้างฐานทัพรวม

ทั้งสิ้นระหว่าง 250-300 ล้านเหรียญ (5,000-6,000 ล้านบาท) ซึ่งมากพอสมควร
แต่ว่าไม่ใช่เป็นเงินจำนวนสุทธิ จำนวนสุทธิในขณะนี้เราจะขาดรายได้ไปบ้าง
เพราะเหตุที่อเมริกาจะเลิกรบในเวียดนาม พอจะคาดคะเนได้ว่าประมาณปีละ
50 ล้านเหรียญอเมริกัน (1,000 ล้านบาท) ซึ่งไม่ใช่จำนวนที่เราควรจะเดือดร้อนนัก
โปรดย้ำเข้าใจผิด ผมไม่ได้บอกว่าจะไม่เดือดร้อน จะเดือดร้อนแต่ไม่มากมายนัก
แต่สิ่งที่ควรจะสนใจเป็นอย่างยิ่งก็คือ ผลผลิตทางเกษตรซึ่งเป็นสินค้า
ขายออกเรานั้น ได้ตกต่ำลงเป็นอันมาก เฉพาะอย่างยิ่งเรื่องข้าว ข้าวกำลังราคาตกต่ำ
ประเทศต่างๆ ที่เคยซื้อข้าวจากประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ผลิตข้าวได้มากขึ้น
และผสมกับความเจริญทาง Technology ทำให้เกิดการปฏิวัติเขียว อย่างที่เราเรียก
ว่า Green Revolution ทำให้สามารถผลิตข้าวได้ดีขึ้น แต่เท่านั้นยังไม่พอ แต่ก่อน
นี้เมื่อ 4-5 ปีก่อนนี้ ซึ่งเรายังมีความเจริญในการขายข้าวของเราอยู่ หายนะ
เกิดขึ้นได้ในอินเดีย ในเมืองจีน และในปากีสถาน ในประเทศอื่นๆ กล่าวคือ
ประเดี๋ยวก็ที่นี่น้ำท่วม ประเดี๋ยวก็ที่นี่ฝนแล้ง แต่มากในปี 2510-2511
ของเรา หายนะทางธรรมชาติเริ่มเกิดขึ้นในประเทศไม่เกิดที่อื่น เพราะฉะนั้น
จึงทำให้ประเทศต่างๆ สามารถผลิตข้าวได้มาก ในขณะเดียวกันประเทศไทยไม่
สามารถที่จะผลิตข้าวได้เท่ากับปกติ มีหน้าชั้นนโยบายของการผลิตข้าวของประเทศ
ต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่งของสหรัฐและญี่ปุ่น ได้ทำให้เกิดผลขึ้นจนทำให้ตลาดข้าว
ต้องเกิดวิกฤตขึ้น ดังที่เราเห็นกันอยู่ประเทศอเมริกาก็จำเป็นต้องจำกัดเนื้อที่ของ
ชาวนาอเมริกันในการผลิตข้าว โดยจ้างไม่ให้ปลูก แต่การจ้างไม่ให้ปลูกนี้ สติปัญญา
ของชาวนาอเมริกันก็มีมาก คือเมื่อจ้างไม่ให้ปลูก ก็พยายามปลูกในเนื้อที่จำนวน
จำกัดนั้นให้ได้ผลสูง ก็เลยมีผลผลิตมากขึ้น ที่ญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกัน พยายามจะ
ทำอย่างอเมริกาได้ช่วยเหลือเราหลายอย่าง แต่ก็ยังไม่ทำให้ดีขึ้น แต่สำหรับใน
ประเทศอื่น เช่น ประเทศอิตาลี ก็ปรากฏว่าผลิตข้าวได้ดีขึ้น มีการให้ Subsidy แก่
ผู้ส่งออก แข่งขันกับตลาดข้าวของเรา ทำให้เกิดความระส่ำระสายในตลาดข้าว
โดยทั่วไป

สำหรับพืชผลอย่างอื่นนั้น เรายังพอทำเนา เช่น ข้าวโพด ติบูก ซึ่งเรา

ยังสามารถส่งออกได้ดีพอใช้ แต่ว่าความจริงแล้ว ความสามารถในการส่งออกของเรานั้นควรจะมากกว่าในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ ผลก็คือว่าดุลการชำระเงินของเราเสื่อมลง ต้องเสียเงินสุทธิของเราเมื่อปีที่แล้วประมาณ 30 ล้านเหรียญ (600 ล้านบาท) และในปีนี้จะคาดหมายได้ว่าคงจะเสียไประหว่าง 50-80 ล้านเหรียญ (1,000-1,600 ล้านบาท) ทุนสำรองระหว่างประเทศที่เรามีอยู่แต่เดิมนั้นมีอยู่ประมาณ 1,000 ล้านเหรียญ (20,000 ล้านบาท) ถ้าหากว่าเราไม่แก้ไขปัญหาประการใดไป เราจะทำให้ทุนสำรองนี้สูญเสียไป 200 ล้านเหรียญ (4,000 ล้านบาท) ในไม่ช้าในระหว่างปี 2515-2518 ถ้าหากว่าเรายังสบายใจ ถึงก็ช่างไม่ถึงก็ช่าง ไม่เป็นไร ถ้าเราไม่ตั้งใจหรือไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เราจะไม่มีทุนสำรองเหลือเลยในปี 2518 ประเทศที่ไม่มีเงินเหลือในกระเป๋าเดี๋ยวนี้นี้ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านของเรามีอยู่ 3 ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา และอินโดนีเซีย และหวังว่าประเทศไทยจะไม่เป็นประเทศที่ 4

ข. ส่วนเรื่องปัญหาทางเรื่องการเมืองระหว่างประเทศ ที่ผมเห็นอยู่ในขณะนี้และยิ่งมาในสหรัฐอเมริกาเห็นมากขึ้น จึงยืนยันความคิดเดิม คือ การถอนทหารอเมริกันและการรบในเวียดนามนั้นคงจะยุติกันจริงๆ จะช้าหรือเร็วนั้นก็ยังเป็นปัญหา เชื่อแน่เหลือเกินว่าผู้ที่เป็นประธานาธิบดีและผู้ที่มีสมัครเป็นประธานาธิบดีแต่ละคนนั้น คงจะไม่เปลี่ยนนโยบายในการถอนทหารจากเวียดนามและจากประเทศไทย ถ้าเป็นเช่นนี้ นอกจากที่จะเกิดปัญหาในทางเศรษฐกิจพวกเราที่เป็นปัญญาชนควรจะนึกถึงว่าจะเกิดอะไรขึ้นอีก ผมเข้าใจว่าถ้าหากว่าอเมริกันถอนทหารออกไป ก็นำवादเกรงว่าเวียดนามได้คงจะแพ้เวียดนามเหนือ เขมรอาจจะไม่รอดอยู่ได้ในลักษณะปัจจุบัน และลาวก็คงจะมีสงครามร้ายแรงขึ้น ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง อะไรจะเกิดขึ้นกับเมืองไทย ถ้าฝ่ายเวียดนามเหนือและฝ่ายจีนได้ชัยชนะ และมีเจตนาที่จะแผ่อำนาจเข้าไปทางตะวันตกจากเวียดนามและกัมพูชา เขาอาจจะอ้างได้ว่า ประเทศไทยเป็นศัตรูกับเขา ปลอ่ยให้อเมริกาเข้าไปตั้งฐานทัพเพื่อที่จะไปทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือประการหนึ่งและไทยส่งทหารเข้าไปในเวียดนามเป็นการรุกรานอีกประการหนึ่ง อ้างถูกหรืออ้างผิดนั้นไม่

สำคัญ เมื่ออ้างแล้วถ้าเกิดมีการรุกราน หรือมีท่าทางว่าจะรุกรานเข้ามา เราจะสมควรทำอย่างไร อันนี้เป็นเรื่องที่ยากจะขอเสนอให้ท่านทั้งหลายเป็นกังวลถ้ายังไม่ได้เป็นกังวล ภาษาโลกนิบอกล่าว อนาคต ภยง ปรียคฺชราป อาจฺปญฺจ ที่กรมพระยาเดชาดิศร ทรงแปลไว้ว่า เห็นภัยใหญ่แต่เช้า จะพึงคนแฮ ซึ่งผมแปลได้ความว่าถ้าเราเห็นว่าภัยมันจะมาช้า และเราเป็นบัณฑิตเราก็อพยายามที่จะหาทางแก้ไข แต่ถ้าหากว่าภัยนั้นมาคิดตัวเราแล้ว ถ้าเราเป็นปราชญ์ เราต้องปราศจากซึ่งความกลัว ทำนองเดียวกัน และมีความหนักแน่น เช่นเดียวกับดินและศิลาปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการเมืองระหว่างประเทศทั้งสองนี้ ผมขอยกให้ขบคิดกัน และในขณะที่เดียวกัน ผมอยากจะขอเสนอความเห็นส่วนตัวว่าควรจะทำอย่างไร

ค.การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาเศรษฐกิจที่ได้พรรณามาข้างต้นนี้ ควรจะใช้วิธีแก้ไข 3 ประการ

(1) ในระยะสั้นที่สุดเราจะต้องยับยั้งการนำสินค้าเข้าประเทศเราให้ลดลงสู่ระดับอันสมควรโดยเร็วพลัน (2) เราจำเป็นที่จะต้องจัดการคลังให้เรียบร้อย เพราะการคลังของประเทศและการงบประมาณของประเทศนั้นมีผลกระทบต่อเงินลงทุน การใช้จ่ายและการออมของประชาชนทั้งประเทศ และ (3) เราจำเป็นที่จะต้องจัดการส่งเสริมการเกษตร

ประการที่หนึ่งที่จะยับยั้งการนำเข้านั้น เราจะทำด้วยวิธีใด วิธีนี้มีผู้เสนอไว้ก็คือว่า ควรจะห้ามนำเข้า วิธีนี้รัฐบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ควรทำ ไม่ควรทำเพราะเหตุว่า การที่นำเข้าหรือการที่ให้นำเข้าแต่เฉพาะด้าน วิธีที่จะให้ใบอนุญาตนั้น เราเคยใช้มานานแล้วเมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่สอง สำหรับสินค้าหลายประเภท เช่น รถยนต์ เสื้อผ้า และก็ปรากฏว่ามีการโกงกันเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นเป็นวิธีที่ไม่ควรใช้ในตอนนี้ เพราะเป็นวิธีที่จะเปิดโอกาสให้ทุจริตกันได้

วิธีที่สอง ที่อาจจะใช้ได้ในตอนนี้เป็นคือ การหดสินเชื่อโดยธนาคารกลางคือ หมายความว่า การพยายามทำให้ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ให้สินเชื่อแก่พ่อค้าให้น้อยลง เพื่อที่จะได้ทำให้พ่อค้าไม่สั่งสินค้าเข้ามา วิธีนี้ทางกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยได้พิจารณากันแล้ว เห็นว่าถ้าทำไปแล้วจะเกิดผลร้ายแก่การ

ประกอบกิจการภายในประเทศ เพราะเหตุว่าการที่เราจะไปหกลินเชื่อของทางธนาคารนั้น ถ้าเราหัดโดยทั่วๆ ไปแล้ว การประกอบกิจการภายในประเทศซึ่งไม่เกี่ยวกับสินค้าขาเข้าอาจจะทำให้หกลดลงไปด้วย เป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการควบคุม และอีกประการหนึ่ง ผู้ที่ต้องการส่งสินค้าเข้ามาเพื่อที่จะให้ได้กำไรนั้น อาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องใช้นโยบายจากธนาคารภายในประเทศ แต่เปลี่ยนเป็นไปขอสินเชื่อจากต่างประเทศ ทำนองเดียวกับผู้ที่นำสินเชื่อรถยนต์จากญี่ปุ่นเข้ามาในเมืองไทยสามารถที่จะขอ credit จากญี่ปุ่นได้ ในกรณีเช่นนี้ การหัด credit หรือหกลินเชื่อในประเทศไทยก็ย่อมไม่เป็นผล แต่วิธีที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะห้ามนำเข้าทั้งหมดนั้น เพราะเหตุว่าไม่เลือกบุคคลคณะ จึงเป็นวิธีที่ดีไม่เปิดโอกาสให้ทุจริตถึงกระนั้นก็ตามเราก็คงไม่อยากจะทำจึงมาให้วิธีที่ 3 ซึ่งปรากฏตามที่เราได้ขึ้นภาษีอากรเป็นส่วนใหญ่ในเดือนกรกฎาคมปีนี้ 200 ประเทศ ผมอยากจะเรียนย้ำว่าเมื่อเราพิจารณาคราวนั้น เราพิจารณาทางเศรษฐกิจ และเหตุการณ์บ่งชี้ว่า การขึ้นภาษีอากรคราวนั้นไม่ได้ประสงค์ที่จะให้มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ต้องการที่จะป้องกันไม่ให้สินค้าเข้ามามากกว่า เพราะฉะนั้น เราจึงใช้วิธีภาษีทางอ้อมคือใช้ขึ้นศุลกากรเอา ไม่ใช่เป็นการเก็บภาษี เป็นการป้องกันไม่ให้สินค้าเข้ามา แต่ถ้าเพื่อป้องกันไม่สำเร็จ คือ ยังมีผู้นำสินค้าเข้ามา ก็ยังไม่เป็นไรคือยังได้รายได้เข้าประเทศ และข้อเท็จจริงหลังจากนั้นมาก็เป็นที่ปรากฏว่าสินค้าเหล่านั้นเข้ามาน้อยกว่าปกติเป็นอันมาก ก็นับว่ามีความสำเร็จดีพอใช้ นี่เป็นสิ่งที่รัฐบาลทำไปประการหนึ่ง (มีผู้ตำหนิว่าการที่รัฐบาลขึ้นภาษีนั่นทำให้ของแพง ก็เป็นความจริง แต่ถ้าจะใช้วิธีจำกัดการนำเข้าหรือวิธีจำกัดสินเชื่อก็ย่อมทำให้ของแพงเช่นเดียวกัน) ฉะนั้น ผมเองเห็นว่ามาตรการขึ้นภาษีศุลกากรที่แล้วมานั้นเป็นมาตรการที่ดี แต่มาตรการที่ 2 ที่ควรจะคาดคิดมาในไม่ช้านี้ หลังจากกรกฎาคมแต่นี้ก็ประมาณ 4 เดือนกว่าแล้ว ยังไม่ได้ตามเข้ามา คือการเก็บภาษีทางตรงเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะทำให้รัฐบาลมีเงินใช้จ่ายมากขึ้น เพื่อที่จะพัฒนาได้มากขึ้น นี้ยังไม่ได้ทำ ความจริงนักวิชาการได้เตรียมกันไว้แล้วที่จะให้มีการเก็บภาษีทางตรงอย่างที่ว่านี้ได้แก่ การเพิ่มภาษีเงินได้สำหรับ

ส่วนบุคคล และการเพิ่มและปรับปรุงภาษีเงินได้สำหรับนิติบุคคล การเริ่มกลับไปใช้ภาษีมรดกและการรับมรดก (ไม่มีประเทศไหนในโลกที่เป็นประเทศที่เจริญพอใช้ที่เขาไม่มีการรับภาษีมรดก และภาษีมรดกที่ในเมืองไทยเรามากกว่าถ้าหากว่าใครเอ่ยถึงภาษีมรดกแล้วคงจะเป็น Communist ถ้าเป็นเช่นนั้น ประเทศอเมริกาก็คงจะเป็น Communist ใช่มั้ย)

เรื่องที่สำคัญที่สุดที่พวกเราและรัฐบาลเองเห็นว่าสำคัญ เห็นว่าสมควรที่จะเก็บก็คือ ภาษีมรดกสิน เฉพาะอย่างยิ่งภาษีที่ดิน การเก็บภาษีที่ดินนั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์ให้เกิดความยุติธรรมและเกิดรายได้แก่รัฐบาลแล้ว ยังเป็นเครื่องมืออีกนัยหนึ่งที่จะทำให้ที่ดินในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ นั้นไม่ให้สูงเกินไปนัก ราคาของที่ดินในกรุงเทพฯ ที่สูงมากขึ้นก็เพราะเหตุการณ์เก็งกำไรและมีการเปลี่ยนมือไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นการเก็งกำไรประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งเราต้องพยายามตัดถนนให้มากขึ้น รายได้ที่เป็นผลประโยชน์พลอยได้ไปตกกับเจ้าของที่ดินซึ่งบางทีไม่ได้ทำอะไรเลยสักหน่อย เพียงแต่ว่ารัฐบาลไปตัดถนนเข้าก็เป็นประโยชน์ทำให้ที่ดินราคาขึ้น เท่านั้นยังไม่พอยังมีเสื่อที่รู้ว่ารัฐบาลจะไปตัดถนนที่ไหน แล้วก็ไปซื้อที่ดินไว้ก่อน เช่นนี้ยังเป็นเรื่องที่น่าจะป้องกันได้ด้วยการเก็บภาษีที่ดินบางประเภทให้สูงเป็นพิเศษ

ถ้าหากว่าเราได้แก้ทางเรื่องปัญหาการคลัง ทำให้รัฐบาลมีรายได้มากขึ้น นอกจากเราจะสามารถจะจ่ายการพัฒนาให้ขึ้นแล้ว ยังจะทำให้บ้านเมืองเศรษฐกิจทั่วๆ ไปดีขึ้น เพราะเหตุว่าจะทำให้การออมของเราที่เคยมีอยู่ เป็นอัตราส่วน 20 กว่าเปอร์เซ็นต์ต่อรายได้ประชาชาติซึ่งได้ตกลงมาเป็น 18 14 12 ในปีหลังๆ นี้ จะได้เพิ่มขึ้นได้มากขึ้น เมื่อเราได้ออมมากขึ้นก็จะลงทุนได้มากขึ้นนี้เป็นประการที่ 2 ที่ผมได้เข้ามา ในตอนสุดท้ายเท่าที่ทราบยังไม่มีมาตรการที่ 2 นี้ต่อสภา เพราะเหตุว่ายังรองบประมาณรายจ่ายอยู่ ถ้าหากว่าเป็นเรื่องเช่นนี้ก็น่าเสียดาย เพราะถ้าเป็นใจมๆ เห็นว่าน่าจะรีบทำ เพราะจะเป็นผลแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ

มาตรการประการที่ 3 ก็สำคัญมาก สำคัญยิ่งกว่าการยับยั้งการนำเข้า

และการเก็บภาษี คือ ทำอย่างไรคือจะทำให้ผลผลิตทางเกษตรของเราเพิ่มขึ้นทุกวัน
นี้เราเข้าใจดีว่ากระทรวง ทบวง กรม ของเรา บางกระทรวงก็อ่อนแอ และบางกระทรวง
ก็แข็งแรงกว่า แต่ไม่ว่าจะอ่อนแอหรือแข็งแรงก็ตาม การที่แยกน้ำกับดิน
ไปอยู่กระทรวงหนึ่ง พืชไร่กับข้าวไปอยู่อีกกระทรวงหนึ่ง และแยกการส่งเสริม
ปศุสัตว์ไปอยู่อีกกระทรวงหนึ่ง มีหน้าซ้ำ กระทรวงอีกกระทรวงหนึ่งก็ยิ่งเอา
เรื่องที่สองกระทรวงนั้นจะทำเข้าไปทำเสียอีก ไม่ใช่กระทรวงนั้นอย่างเดียวนัก
นายกรัฐมนตรีเอาเรื่องที่ทั้งสามกระทรวงนี้ไปทำ แทนที่จะแยกกันทำ จนกระทั่ง
เกิดปัญหาขึ้นในเรื่องการแย่งกันทำงาน การทำงานซ้ำซ้อนและการขาดการ
ประสานงาน อีกประการหนึ่งกรมการส่งเสริมการเกษตรที่รัฐบาลตั้งขึ้นมาใหม่
นี้ เมื่อสักปีสองปีนี้ หน้การส่งเสริมไม่ได้ หาเท่าไรๆ ก็ไม่ได้ มีคนอยู่เป็น
จำนวนน้อย แต่ถ้าหากว่าเราไล่ ๆ ไปตามกรมต่าง ๆ กรมพัฒนาที่ดิน กรมชล-
ประทาน กรมเกษตร กรมกลีกรรรม และกรมอื่นๆ เช่นสำนักงานเร่งรัดพัฒนา
ชนบทหรือแม้แต่กระทรวงมหาดไทย ถ้าเราจะสำรวจในเวลานี้ว่ามีผู้ได้ปริญญา
ทางเกษตรและสัตวบาล จากทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศว่ามี
อยู่เท่าใด ผมลองสอบถามดูตามอธิบดีโดยไม่ได้เป็นเรื่องที่ทำการตามทะเบียน
มีอยู่ทั้งสิ้นประมาณ 4 พันคนถึง 5 พันคน พวกบัณฑิตทางด้านเกษตรซึ่งถ้า
หากพวกนี้จัดเป็นทีมเข้ามา 4 พันคน 5 พันคนมันทำได้ และก็ให้ตั้งหน่วย
ส่งเสริมเข้ามา และถ้าหากว่าบัณฑิตเหล่านี้ยังไม่พอ เราก็ยังไปเกณฑ์เอาพวก
อาชีวะศึกษาทางด้านเกษตร รับเอามาเป็นพนักงานส่งเสริมได้ นี้อย่างที่ประ-
เทศได้หวั่นเขาทำอยู่ เพื่อที่จะแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจของประเทศชาติ เราจน
อยู่ที่ว่าการบริหารราชการแผ่นดินปัจจุบันนี้เป็นการพายเรือกันคนละที เพราะ
ฉะนั้นวิธีแก้ไขก็ต้องปรับปรุงให้ดีให้ประสานงานกันให้ดี ส่วนจะทำอย่างไรนั้น
ไม่น่าจะเป็นปัญหาถ้าหากว่าเราตั้งใจทำกันจริงๆ

อีกเรื่องหนึ่งที่เราจะส่งเสริมในการเกษตรได้ก็คือการขยาย credit
(สินเชื่อ) การเกษตรและการอำนวยความสะดวกทุกประการ เสียขายที่ธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเราตั้งเข้าไปหลายปี แต่เวลานี้ก็ยังสามารรถที่

จะเริ่มได้ด้วยดี ข้อคิดสำคัญอีกข้อหนึ่งเกี่ยวกับข้าวโดยเฉพาะก็คือเรื่องพรีเมียมข้าว ที่เราจะช่วยชาวนาของเรา และช่วยแข่งขัน โดยค่อยๆ ลดพรีเมียมข้าวของเราตามความจำเป็น เพื่อที่จะแก้ไขแข่งขันกับประเทศที่จะผลิตข้าวขึ้นมาแข่งขันกับประเทศของเรา หรือประเทศที่จะให้ Subsidy (เงินสนับสนุน) แล้วผลิตข้าวออกมาแข่งขันกับเรา

ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องปัญหาเศรษฐกิจเฉพาะหน้าที่จำเป็นที่จะต้องแก้ไข ส่วนปัญหาทางด้านระยะยาวนั้น ผมอยากจะเรียนเสริมสักสองข้อที่ผมได้เรียนไว้เมื่อกี้ก็คือ ปัญหาที่จะช่วยให้ชาวนาตามชนบทของเราได้ช่วยเหลือตนเองได้ โดยการให้การศึกษาและแก้ปัญหาด้านสังคมให้เขา

ค. การแก้ปัญหาด้านการเมืองระหว่างประเทศ ในด้านกัยการเมืองจากต่างประเทศนั้น ผมมีความเห็นว่าเมื่อภัยมาใกล้ตัวแล้ว ผู้ใหญ่ในประเทศไทยน่าจะเลิกทะเลาะกันเสียที มีการสมัคครสมานสามัคคี ไม่ว่าจะเป็นพรรคฝ่ายค้านกับฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายซ้ายฝ่ายขวา พรรคก็พรรค ใจผมอยากเห็นหัวหน้าพรรคการเมืองทั้งหลายมาปรึกษารื้อกันว่าจะทำอะไรจึงจะทำให้เอกราชของเรานี้รอดพ้นไปได้ ควรจะคำนึงว่าไม่มีอะไรจะสำคัญไปกว่าเอกราชของประเทศ ถ้าเอกราชไม่มีแล้ว มันไม่มีฝ่ายรัฐบาล ไม่มีฝ่ายค้าน มันเป็นฝ่ายรวม ฝ่ายแดง เพราะฉะนั้น เรื่องที่เรานึกกันนิด ค่อนขอดกันหน่อยในยามปกตินั้น ต้องถือเป็นเรื่องเล็กที่สุด เรื่องใหญ่หมกมิดคือเอกราชของชาติไทย เราจะป้องกันเอกราชกันได้อย่างไร

ส่วนวิธีการที่จะใช้แก้ไขไปในทางการทูตอย่างไรมันนั้น อยากรจะมอบไว้ให้แก่นักการทูต เพราะเหตุว่าบ้านเมืองเราตั้งแต่สมัยไหนๆ มาแล้ว ก็แก้ทางการทูตมาตลอด ไม่ใช่จนปัญหาเหล่านี้ วิชาความรู้ในทางทูตของเราต้องมีแน่ ส่วนจะเป็นอย่างไรนั้นอย่างที่ผมเรียนไปแล้ว เราไม่ทราบ เราจะทราบได้เราต้องมีเหตุการณ์มีความรู้พอสมควรว่า สึกเหนื่อเสียได้เป็นอย่างไร เวียดนามเหนือ หรือลาว หรือกัมพูชาเป็นอย่างไร ต้องศึกษาเอาเอง ไม่ทราบว่ามันทั้งหลายมีความเห็นเป็นอย่างไร

สมมติต่อไปว่า ถ้าเราไม่สามารถใช้วิธีการทูตให้สำเร็จผลในทางป้องกันประเทศได้ เราควรจะหาทางหนีทีไล่ไว้ล่วงหน้า ที่ผมเดือดร้อนมากก็คือการ

ที่คนบางคนบอกว่าถ้าแดงมา เราก็เป็นแดงไป เป็นการพูดกันแบบเด็กๆ ไม่น่าฟัง ใจผมว่า ถ้าหากว่าเราพลาดพลั้งไปด้วยและเราถูกรุกราน เราก็สู้เขาซิ แต่การสู้ที่ผมอยากจะเสนอว่าผมไม่ขอสู้ด้วยวิธีปืนใหญ่หรืออาวุธธรรมดาซื้อมาแล้วเสียเงินเปล่าๆ เราซื้อเรือบินไอพ่น และเรือรบประมาณ 50-60 ลำนหรือเรือในปีนี ทำให้เสียเงินตราต่างประเทศไปแล้ว ผมมาคิดดูว่าทำไมเวียคนามเหนือจึงสู้อเมริกาได้ ผมเข้าใจว่ากลยุทธ์ของเขานั้นคือใช้วิถีกองโจร ทำไมเมื่อระหว่างสงคราม เยอรมันจึงขบปัญหานอร์เวย์ไม่แตก นั่นก็เพราะเหตุว่าชาวนอร์เวย์ใช้วิธีเรียกว่า Passive Resistance (การต่อต้านอย่างสงบ) ถ้าเป็นเช่นนี้เราจะเอาวิธีการที่เวียดกงและเวียคนามเหนือให้แก่อเมริกันนั้นมาต่อสู้ป้องกันตัวเราไม่ได้หรือ ผมว่าได้และไม่ต้องเสียเงินเท่าไรนัก สำคัญอยู่อย่างเดียวต้องใจเด็ด พวกเราใจเด็ดกันไหม ข้อนั้นสำคัญมาก ใจผมเองว่าอย่าใช้ปืนหรืออย่าใช้รถถัง ใช้ใจเด็ดดีกว่า และใช้วิธี Passive Resistance และในขณะที่เดียวกันใช้วิธีแบบกองโจรรัฐบาลและนักการเมือง และปัญญาชนทั้งหลายในขณะนี้ควรจะคิดทางหนีทีไล่อย่างที่ว่าและหวังไว้ Passive Resistance หรือวิถีกองโจรจะไม่จำเป็นต้องเป็นอาวุธที่เราจะต้องใช้ หวังเป็นอย่างมากว่า วิธีการทูตอาจจะช่วยเหลือเราได้ แต่นั่นแหละเราต้องระวัง จะต้องมึวิธีการอยู่ 2 ชั้น หรือหลายๆ ชั้น ในข้อนี้ผมอยากได้ความคิดจากคุณทั้งหลายในการสัมมนา นี้ เพื่อระดับสติปัญญาซึ่งกันและกันต่อไป

จุดมุ่งหมายในการพัฒนาชนบท*

การพัฒนาชนบทมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า คือ การทะนุบำรุง ให้ชาวชนบทสามารถอยู่ดีกินดีขึ้น ๆ ไป

ประชาชนชาวไทย (และชาวเอเชียโดยทั่วไป) ส่วนใหญ่เป็นชาวชนบท ฉะนั้น การพัฒนาประเทศชนิดที่จะให้ได้ผลติดอกอยู่แก่คนหมู่มากก็จำต้องมุ่งพัฒนาชนบทเป็นสำคัญ

ในบทความนี้เมื่อกล่าวถึงชาวชนบทหรือชาวนา ผู้เขียนตั้งใจจะให้คลุมถึง ชาวไร่ ชาวสวน ชาวประมง ชาวป่า ซึ่งหาเลี้ยงชีพด้วยวิธีต่าง ๆ กัน แต่อยู่ในชนบททั้งนั้น และเมื่อกล่าวถึง “เกษตรกรรม” หรือ “กสิกรรม” ก็ตั้งใจจะให้คลุมถึงอาชีพเหล่านั้นทั้งหมด

อนึ่ง ในบทความนี้ จะกล่าวถึงเรื่องการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าอย่างอื่น แต่ก็สำเนียงในความสำคัญของการพัฒนาด้านอื่น ๆ ด้านสังคม ด้านการปกครอง และด้านความปลอดภัยต่าง ๆ ด้วย

ประเทศที่มีศึกติดพันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสงครามหรือศึกกลางเมือง การที่วางแผนพัฒนาเป็นระยะเวลานานนั้นย่อมทำไม่ได้ แม้ว่าจะไม่มีศึกถ้าประชาชนไม่มีความปลอดภัยด้วยเหตุที่มีผู้ก่อการร้ายอยู่เนือง ๆ หรือมีโจรผู้ร้ายชุกชุม การพัฒนาเศรษฐกิจย่อมเป็นไปได้ด้วยยากนัก เพราะจะเลี้ยงหรือเพาะพันธุ์ควายไปทำไมให้ผู้ร้ายมาขโมยไปเปล่านั้น เจเพาะอย่างยิ่งถ้าตำรวจไม่ช่วยจับโจรผู้ร้าย

“อโรคย ปรมา ลาตา” ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ ฉะนั้นสุขภาพอนามัย ซึ่งรวมทั้งการรับประทานอาหารอย่างถูกต้องลักษณะการครองชีพในธรรมชาติ

* (พิมพ์ครั้งแรกใน อนุสรณ์เศรษฐศาสตร์ 2514)

อันคงาม มีความสงบเงียบ ปราศจากสิ่งรบกวนใดโครก จึงเป็นเรื่องสำคัญของการพัฒนา ในทางด้านสังคมถ้าชาวชนบทสามารถอยู่กันเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีรักใคร่ กัน ไม่มีใครมาเบียดเบียนซึ่งกันและกัน นั้นแหละเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเฉพาะด้านเศรษฐกิจโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ทางสังคมและการปกครองเหล่านี้ย่อมจะประสบแต่ความเสื่อมและหายนะ

เป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบทจนมากกล่าวถึงเศรษฐกิจการ พัฒนาชนบทจะเรียกว่ามีผลสำเร็จบริบูรณ์ได้ จะต้องบรรลุถึงความมุ่งหมายสาม ประการ คือ

- (1) ให้รายได้ของชาวชนบทเพิ่มขึ้น ในอัตราที่พึงพอใจ
- (2) ความจำเป็นของรายได้ชาวชนบทจะต้องเป็นไปโดยมั่นคงและมีเสถียรภาพและ
- (3) ชาวชนบทจะต้องสามารถช่วยตนเองได้และสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

(1) รายได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่พึงพอใจ อัตราเท่าใดจึงจะเป็นที่พึงพอใจ สำหรับการเพิ่มรายได้ของชาวชนบท?

ในประเทศไทยเรา ระหว่างพ.ศ.2503-2512 รายได้ประชาชาติได้ก้าวหน้า ไปในอัตราเฉลี่ย 8.1 เปอร์เซ็นต์ต่อปี ซึ่งนับว่าอยู่ในอัตราที่สูง มีไม่กี่ประเทศ ที่อัตราก้าวหน้าสูงกว่าเรา แต่เนื่องด้วยประชากรไทยมีอัตราเพิ่มสูง รายได้เฉลี่ย ของประชาชนไทยทั้งชาติ ในระยะนั้นจึงลดลงเหลือ 4.3 เปอร์เซ็นต์ต่อคนต่อปี และเมื่อแยกสถิติออกตามภาคต่างๆ ของประเทศอัตราเพิ่มของรายได้ต่อคน ต่อปีตามภาคต่างๆ ปรากฏดังนี้.-

ภาคกลาง (รวมทั้งกรุงเทพฯ) 5 เปอร์เซ็นต์ ภาคเหนือ (ส่วนใหญ่เป็น ชนบท) 3.9 เปอร์เซ็นต์ ภาคใต้ (ส่วนใหญ่เป็นชนบท) 3.7 เปอร์เซ็นต์ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ (ชนบทจนที่สุด) 3.3 เปอร์เซ็นต์

สมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติ ในปี 2513 ได้ประกาศนโยบายในการ พัฒนาประเทศล้าหลังในรอบสิบปีที่สองไว้ดังนี้

(1) รายได้ประชาชาติจะต้องเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าอัตรา 6 เปอร์เซ็นต์ต่อปีและ

(2) รายได้ประชาชาติต่อคนจะต้องเพิ่มขึ้นในอัตราไม่ต่ำกว่า 3.5 เปอร์เซ็นต์ต่อปี โดยสมมติว่าประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราประมาณ 2.5 เปอร์เซ็นต์ต่อปี แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 ของประเทศไทย ซึ่งเริ่มใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2514 นี้ ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า รายได้ประชาชาติจะต้องเพิ่มในอัตรา 7 เปอร์เซ็นต์ต่อปี ในระยะ 5 ปีข้างหน้า ซึ่งหมายความว่ารัฐบาลไทยเราคาดว่าเศรษฐกิจของไทยจะดีไม่น้อยกว่าเมื่อ 10 ปีก่อน แต่ยังคงถือว่าเป้าหมายส่วนรวมของสหประชาชาติสำหรับประเทศด้อยพัฒนาในระยะ 10 ปีต่อไปนี้

ปัญหาสำคัญ ก็คือ สำหรับชาวชนบทไทย เราจะมีความหมายให้รายได้เพิ่มขึ้นอย่างไร จึงจะเป็นที่พึงพอใจ?

เป้าหมายข้อหนึ่งในหลายข้อของแผนพัฒนาเศรษฐกิจไทยฉบับที่ 3 คือ จะพยายามอำนวยความสะดวกให้เกิดความยุติธรรมทางเศรษฐกิจยิ่งขึ้นในสังคม ซึ่งหมายความว่า จะพยายามให้คนจนมีรายได้สูงขึ้น และถ้าทำได้จะพยายามให้ชาวชนบทมีรายได้สูงขึ้นทัดเทียมกับชาวกรุง ถ้าทำให้ทัดเทียมกันไม่ได้จริงๆ ก็พยายามให้รายได้ชาวชนบทสูงขึ้นถึงขนาดที่จะให้ความแตกต่างกับรายได้ของชาวกรุงเรียวลวงๆ ทุกที เป้าหมายนี้ ผมเห็นว่าเป็นเจตนาอันดี แต่ควรจะถามพวกเขาเองว่าหมายความว่าอะไร? และจะทำได้เพียงใด?

เราได้เห็นแล้ว จากผลการพัฒนาตามแผนที่ 1 และ 2 ในช่วง 11 ปีที่แล้วมาอัตราเพิ่มรายได้ในชนบทต่ำกว่าอัตราเพิ่มรายได้ในกรุงนัก ซึ่งหมายความว่าคนจนยิ่งจนและคนมียิ่งมีหนักขึ้น โดยเปรียบเทียบกับในปี 2513 รายได้ต่อคนต่อปี โดยส่วนรวมของประเทศไทยประมาณเท่ากับ 4,000 บาท ประชาชนในภาคกลางรวมทั้งกรุงเทพฯมีรายได้ประมาณ 6,000 บาทต่อคนต่อปี แต่ในภาคอีสานรายได้ของราษฎรประมาณไม่ถึง 2,000 บาทต่อคนต่อปี อัตราเพิ่มรายได้ตามตัวเลขแสดงไว้ว่าแตกต่างกัน ภาคที่รวยเพิ่มมาก ภาคที่จนเพิ่มน้อย ความแตกต่างยิ่งกว้าง่างขึ้นทุกที่อันจะก่อให้เกิดปัญหา

ยุ่งยากยิ่งขึ้น ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง

ตามความเห็นของผม ถ้าแผนพัฒนาที่ 3 นี้จะประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายจริงๆ รายได้ของชาวชนบทจะต้องบันดลให้เพิ่มสูงขึ้น อย่างน้อยเท่ากับอัตราเพิ่มเฉลี่ยของทั้งประเทศ (คือปีละ 7 เปอร์เซ็นต์) ที่กำหนดไว้แบบนี้ โปรดอย่าถือว่าเป็นการเรียกร้องจนเกินเหตุ แท้จริงเป็นการกำหนดอย่างต่ำ เพราะถ้าพวกเราทุกคนมีรายได้เพิ่มขึ้นคนละปีละ 7 เปอร์เซ็นต์ เท่าเทียมกัน คนจนในชนบทก็ยิ่งยิ่งจนกว่าคนมีในเมืองอยู่นั่นเอง เพราะเริ่มต้นก็มีรายได้และทรัพย์สินบิตต่ำกว่าเสียแล้ว อัตราเพิ่มของคนที่มีรายได้ต่ำกว่า แปรออกมาเป็นบาท เป็นสตางค์ แม้ว่าจะเพิ่มอัตราเดียวกับคนมี ก็จะไม่เท่าคนมีแน่นอน ฉะนั้น “ความยุติธรรมด้านเศรษฐกิจของสังคม” ยังจะมีไม่ได้แค่มองอีกแง่หนึ่ง ถ้าเราจะพยายามจริงๆ ให้ชาวชนบทมีรายได้และทรัพย์สินสูงขึ้นจนเท่าเทียมหรือเกือบเสมอกับคนที่ร่ำรวยชาวกรุง ภายในระยะเวลาสั้น ก็จะทำให้เกิดโกลาหลขึ้นในด้านเศรษฐกิจแน่ อย่างน้อยก็จะต้องบันดลให้ราคาข้าวสารและอาหารอย่างอื่นสูงขึ้นโดยรวดเร็ว และอย่างมากก็จะต้องเกิดการปฏิวัติกันอย่างพลิกแผ่นดิน (ไม่เหมือนการปฏิวัติเดือนพฤศจิกายน 2514 หมายถึงการรัฐประหารที่จอมพลถนอม ยึดอำนาจรัฐบาลตัวเองเพื่อล้มสภาและรัฐธรรมนูญ-บ.ก.) ฉะนั้นผมเห็นว่ายังไม่น่ากระทำ แต่ถ้าเราปล่อยให้ชาวชนบทมีรายได้ต่ำ และแม้จะเพิ่มก็เพิ่มในอัตราต่ำอย่างแต่ก่อนแล้ว ก็จะพัฒนาไม่ได้จริงตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นชาวชนบทย่อมจะต้องพยายามดิ้นรนอพยพเข้ามาในเมืองเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ โดยหวังว่าจะหลบความบีบคั้นทางเศรษฐกิจจากชนบทมาสู่เมืองสวรรค์ แต่ที่จริงก็หลบจากแหล่งลำบากแหล่งหนึ่งไปสู่แหล่งลำบากอีกแหล่งหนึ่งเท่านั้น มิหนำซ้ำยังก่อให้เกิดปัญหาสำคัญในเมืองต่างๆ ขึ้นใหม่อีก เช่น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม และอื่นๆ อีก

ด้วยเหตุฉะนี้ หากรัฐบาลจะพยายามให้บรรลุถึงเป้าหมาย ความยุติธรรมด้านเศรษฐกิจของสังคมจริง อย่างน้อยอัตราเพิ่มรายได้ของชาวชนบทในอัตรา

และภาคอื่นๆ จะต้องไม่ต่ำกว่า 7 เปอร์เซ็นต์ต่อปี ซึ่งเป็นเป้าหมายของทั้งชาติ แม้ว่า จะยังไม่สามารถบันทึกรายได้ของประชาชน โดยทั่วไปได้เหมือนกัน หรือแตกต่างกันน้อยที่สุดก็ตาม ยังมีข้อปลอบใจชาวชนบทอยู่บ้างว่า ในชนบทนั้น มนุษย์เราไม่ต้องใช้เงินมากเท่ากับในกรุง และยังมีสิ่งบำรุงชีวิตตามธรรมชาติอื่นๆ อยู่มากพอคุ้มกับที่มีรายได้ต่ำกว่าเขาสักหน่อย “มีน้อยใช้น้อยค่อยบรรจง” แตอย่าให้มีน้อยนักก็จะเป็นการดี

(2) ความมั่นคงในการเพิ่มรายได้ในชนบท ถ้ารายได้ของเราเพิ่มขึ้น สูงสักปีสองปีแล้ว ในไม่ช้าเสื่อมลง จะถือเป็นสิ่งที่พึงพอใจหาได้ไม่เฉพาะอย่างยิ่ง ในชนบท เพราะอาชีพด้านเกษตรนั้น ขึ้นอยู่กับโชคชะตาล่องแหลมอยู่นักสำคัญ ที่ดิน ฟ้า อากาศ สำคัญที่ราคาเคลื่อนไหวขึ้นลงทีละมากๆ สำคัญที่แมลงและ ศัตรูพืชในทวีปเอเชีย และแอฟริกาปีหนึ่งๆ จะต้องมีเกษตรกรจำนวนล้านครอบครัว ที่ต้องภัยธรรมชาติหรือความหายนะด้านอื่น ฝนแล้ง น้ำท่วม พายุจัด แมลงลง ราคาคอกขยับ เป็นต้น ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าชาวนาโดยทั่วไปมักจะเสียดุลกรรมสิทธิ์ ในที่นาที่ดินทำกินอยู่เสมอ ชาวประมงก็เสียเรือ เกษตรกรทั่วไปต้องขายโคกระบือ ในยามยาก และเมื่อทรัพย์สินเครื่องมือหากินเหล่านี้หลุดมือไปแล้วอย่าหวังเลย ว่าจะลืมหน้าอ้าปากเอากลับคืนมาได้ในช่วงชีวิตหรือชั่วลูกหลาน

การที่ชาวนามีนาของคนทำกินเองกับการที่ต้องเช่าเขาทำหรือรับจ้าง เขาทำนั้น มีข้อแตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างยิ่ง ตามระบบการเช่านาของเรา เราเช่ากันปีต่อปี สัญญาเช่าและการแบ่งดอกผลมักจะทำให้ชาวนาเสียเปรียบผู้ ให้เช่า และเมื่อเป็นเช่นนี้ ทั้งเจ้าของนาและคนทำนาก็ไม่มีเหตุอันใดที่จะปรับปรุง ที่ดินให้ดีขึ้น ไม่มีเหตุจูงใจที่จะพัฒนาที่นาให้ผลิตผลได้สูงขึ้น รายได้ชนบทก็ เสื่อมลงๆ นอกจากนั้นความมั่นคงและความสุขใจในการที่มีที่นาและเครื่องมือหากิน เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองนั้น วัดด้วยเงินทองไม่ได้แต่เป็นความพอใจอันแท้จริงของคน ด้วยเหตุฉนั้น เป้าหมายการพัฒนาชนบท ซึ่งจะจงดเว้นเสียมิได้ก็คือ

ต้องสร้างระบบความมั่นคงเสถียรภาพให้ชาวชนบท อำนวยให้เขาสามารถปัดเป่าความ หายนะจากธรรมชาติหรือเหตุอื่นได้ชั่วคราวในยามยาก ถ้าชาวชนบทสามารถสะสม

ทรัพย์สินเงินทองไว้สำรองจับจ่ายในขณะฉุกเฉินได้เองก็ยิ่งดี แต่ส่วนมากก็ทราบกันแล้วว่าทำไม่ได้ ฉะนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยคุ้มภัยต่างๆ ให้ชาวนาให้พอ เช่น ให้สินเชื่อไปใช้จ่าย ไม่ต้องจำนำจำนองหรือขายทรัพย์สินแก่ผู้อื่น และปีใดทำการเกษตรไม่ได้เพราะฝนฟ้าไม่อำนวยก็หางานสาธารณะให้ทำให้มีรายได้ทดแทนกันบ้าง เป็นต้น ในกรณีที่สินค้าที่ชาวชนบทผลิต มีแนวโน้มที่ราคาจะตกเป็นระยะเวลานาน เช่น ยาง เป็นต้น ชาวชนบทก็ควรจะหาวิธีเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างที่มีเดิว่าจะดีกว่า ถ้าไม่สามารถเปลี่ยนได้เอง ก็ทำที่รัฐบาลจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เปลี่ยนได้ เพราะฉะนั้นหน้าที่การส่งเสริมอาชีพชนบท จึงเป็นหน้าที่สำคัญขั้นหนึ่งของรัฐบาล

(3) อัดคที อัดคโน นาโต แม้ว่ารัฐบาลและข้าราชการจะมีสมรรถภาพและเจตนาช่วยเหลือส่งเสริมชนบทอย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงการพัฒนาจะได้กำหนดไว้อย่างดี และดำเนินงานตามโครงการจะมีประสิทธิภาพดีอย่างไรก็ตาม ชาวชนบทจะรอพึ่งงมูกผู้อื่นหายใจอยู่ตลอดไปมิได้ ชาวนาควรจะพึ่งตนเองได้ สามารถทดสอบดูความเหมาะสมของดิน เมล็ดพันธุ์พืช ขน น้ำ และยาม่าศัตรูพืช ที่รัฐบาลแนะนำว่าจะใช้ได้ดีสำหรับคนเพียงใด ในเวลาที่ผลิตได้ดีและค้าขายราคาดี ชาวชนบทควรจะคิดได้ด้วย ตนเองว่าควรจะขายงานเพียงใดและทรัพย์สินที่ได้มารู้จักเก็บออมไว้ และลงทุนเพื่อวันข้างหน้า ในวาระที่เกิดเหตุร้าย ชาวชนบทควรมีสติปัญญาหาทางรอดได้ อย่างน้อยก็ควรช่วยตนเองได้ชั่วคราวจนกว่าจะมีผู้อื่นมาช่วย ความสามารถพึ่งตนเองได้เช่นนี้ จึงควรเป็นเป้าหมายสำคัญที่ขบวนการพัฒนาจะพยายามสร้างสมให้แก่ชาวชนบท

หลักการพึ่งตนเองนี้ มีความหมายพาดพิงกว้างขวางมากสำหรับชาวไทย เกินกว่าขอบเขตของการพัฒนาเศรษฐกิจ พวกเราชาวชนบทมักจะขาดความมั่นใจตนเอง นึกว่าเป็นผู้น้อยคอยก้มประนมกรเสมอ และนึกว่าจะต้องแสดงความนับถือต่อข้าราชการ ฝ่ายตำรวจ และฝ่ายปกครอง และท่านผู้ใหญ่ผู้น้อยที่มาจากกรุงเทพฯ ต้องเชื่อถือเชื่อฟัง “เบื้องบน” ถ้าชาวชนบทสามารถช่วย

ตนเองได้ และมีความเชื่อมั่นในตนเองในไม่ช้าย่อมจะเข้าใจว่า นอกจากจะมีหน้าที่เป็นผู้ตาม แล้วตนเองก็มีสิทธิเสรีเหมือนผู้อื่นและเมื่อใช้สิทธิเป็นราษฎรในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ชาวชนบทก็สามารถเรียกร้อง ร่วมมือในการสังคม และในการปกครองได้ คงจะทำให้ระบบการปกครองในทวีปเอเชีย อย่างน้อยสักประเทศหนึ่งดีขึ้น เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นกว่าเดิม เมื่อชาวชนบทสามารถพึ่งตนเองมากขึ้นก็จะสำนึกว่ามนุษย์เราสามารถเปลี่ยนแปลง ตัดแต่งธรรมชาติได้ เช่น ถ้าไม่ต้องการมีบุตร ก็อาจจะหาวิธีวางแผนครอบครัว เป็นการแก้ไขป้องกันปัญหาประชากรทั้งประเทศ และทั่วทวีปได้ดี

เมื่อสามารถพึ่งตนเองได้ ก้าวต่อไปก็จะรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำนองที่สุภามิตไทยกล่าวไว้ เมื่อเหลือกำลังก็ออกปากแจกช่วยเหลือการรวมกำลังกันดังกล่าวในชนบทที่ได้ผลดีมาแล้วในประเทศต่างๆ สมัยปัจจุบันได้แก่ การสหกรณ์ ซึ่งจะอำนวยให้ชาวชนบทสามารถซื้อได้ถูก ขายได้ราคาดี คุ้มกันได้สะดวก และป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทั้งในยามเค็ดร้อน และในยามปกติ เช่น ถ้าจะใช้เครื่องทุ่นแรง หรือเครื่องมือการผลิตชนิดที่แพงไม่คุ้มกับการเพาะปลูก ขนาดเล็กของแต่ละครอบครัว ก็อาจจะร่วมกันใช้ได้หลายๆ ครอบครัว ทำให้ผลิตผลสูงขึ้นกว่าที่จะต่างคนต่างทำ

อุปสรรคในการไปสู่เป้าหมาย

การที่จะพัฒนาไปสู่เป้าหมายข้างต้นนั้น เท่าที่ประสบมาในประเทศไทยและในประเทศด้อยพัฒนาอื่นๆ มีอุปสรรคที่จะต้องฟันฝ่าอยู่หลายประการคือ

- (ก) การมีลูกมากจนเกินกำลัง
- (ข) การพัฒนาแต่โดยฉาบฉวย
- (ค) การทำลายสิ่งแวดล้อม
- (ง) การใช้วิทยาศาสตร์ในทางที่ผิด
- (จ) การบริหารราชการโดยขาดสมรรถภาพ
- (ฉ) การละเลยต่อการศึกษา
- (ก) ลูกมาก ชาวชนบททั่วไปในประเทศไทยและประเทศอื่นที่ด้อยพัฒนา

ยังคงมีลูกมากเกินไป ยิ่งในการอนามัยแพร่หลายยิ่งขึ้น เมื่อมีคนมากขึ้น แต่ที่ดินและทรัพยากรอย่างอื่นจำกัด ผลผลิตต่อคนก็จะต้องลดน้อยลง เว้นเสียแต่ในกรณีที่มีหาได้ยาก ซึ่งวิธีการผลิตได้ปรับปรุงได้ผล คนในชนบทที่ไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง ก็พยายามหลังไถลเข้าไปในเมือง และก่อปัญหาใหม่ขึ้นในเมืองต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพฯ และเมื่อเด็กที่เกิดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี การให้การศึกษาแก่เด็ก ย่อมจะมีปัญหาหนักขึ้นทั้งในทางคุณภาพและปริมาณ

(ข) พัฒนาฉาบฉวย เป็นธรรมชาติมนุษย์ที่จะทำอะไร ถ้าผลของการกระทำนั้นเห็นได้ง่าย จับต้องได้ก็ย่อมมุ่งหมายสนใจมากกว่าสิ่งที่เห็นได้ยากแม้จะมีประโยชน์กว่า การปิดทองหลังพระไม่ใช่วิถีของนักการเมืองและข้าราชการส่วนใหญ่ เชื่อนิ่งๆ กันน้ำนั้นเห็นง่าย ถ่ายรูปก็เห็นสวย ส่วนทางน้ำ คูน้ำที่จะนำเข้ามาจากเขื่อนนั้นผู้ใหญ่มองไม่ค่อยเห็น เพราะฉะนั้นจึงไม่สู้มีผู้สนใจที่จะกระทำโครงการบางอย่างที่มีประโยชน์จริงๆ มักจะได้รับการโฆษณาโด่งดังในคอนต้นๆ คอนปลายๆ ที่จะให้ผลมักจะจืดจางไป เฉื่อยชาไป การพัฒนาแบบนี้มีตกคืนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

(ค) ทำลายสิ่งแวดล้อม การทำไร่เคลื่อนที่โดยทำลายป่าและเขานั้นเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า เป็นการคัดอนาคตของชาติ แต่มีการกระทำอย่างอื่นอีกมากที่ยังไม่เป็นที่ทราบกันทั่วไป ซึ่งมีภัยร้ายแรงต่ออนาคตของการพัฒนาชาติ

แม้รัฐบาลเอง ก็มีส่วนกระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การวางโครงการตัดถนนบนไหล่เขาบางแห่ง หรือการสร้างเขื่อนบนภูเขาบางแห่ง หรือการอนุญาตให้ทำเหมืองในที่ดินที่ควรสงวนไว้สำหรับการป่าไม้ หรือการเพาะปลูก เป็นต้น เดียวนี้เราพอจะมีความรู้เพิ่มขึ้นแล้วว่า โรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภท ก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ และการทำกินของชาวชนบททั้งที่อยู่ใกล้และไกลโรงงานหลายสิบล้านหรือกิโลเมตร แม้แต่การช่วยฆ่าศัตรูพืชในชนบทเอง โดยวิธีโปรยยาจากอากาศ ก็อาจจะเป็นพิษแก่กลุ่มน้ำแก่พันธุ์ปลา แก่ความเจริญของพืชอื่นในบริเวณห่างไกลออกไปหลายสิบล้าน ไม่นั้น การวางแผนพัฒนาให้ได้ผลดีจริงๆ นั้นจะต้องศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้รู้จริงและจะต้องระวัง

มิให้โครงพัฒนาโครงการใดก่อผลเป็นพิษร้ายแก่โครงการอื่นด้วย

(ง) วิชาวิทยาศาสตร์มี เครื่องมือเครื่องจักรที่ประเทศด้อยพัฒนานำมาใช้ ส่วนใหญ่นั้น มักจะลอกแบบมาหรือผลิตมาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว และในประเทศเจ้าของเครื่องจักร ปกติเขาขาดแคลนคนทำงาน เขาจึงผลิตเครื่องจักรขึ้นทำหน้าที่แทนแรงคน ซึ่งแพงแต่ในประเทศด้อยพัฒนาอย่างไทยเรา เรามีคนมาก แรงงานถูก และเราควรจะพยายามให้แรงคนของเราได้ใช้ให้มากขึ้น จะได้มีรายได้ทั่วกัน ฉะนั้น ควรจะพยายามปรับปรุงใช้เครื่องมือ เครื่องจักรชนิดที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับสภาพของเรา เครื่องจักรชนิดที่จะเป็นประโยชน์จริงต้องสามารถช่วยให้ชาวชนบททำงานได้ดีขึ้น หรือสามารถสิ่งที่ไม่สามารถแต่เดิม เพียงแต่ใช้เครื่องจักรให้ทันสมัยกับเขานั้น มิใช่จะไร้ประโยชน์อย่างเดียว ยังเป็นโทษแก่สังคมด้วย

การชักชวนให้ชาวนาใช้ปุ๋ยที่ไม่เหมาะแก่ดินหรือการขายอาหารสัตว์ ชนิดปลอมปนธาตุที่ไร้ประโยชน์เป็นเรื่องของการใช้วิทยาศาสตร์ในทางที่ผิดด้วย รัฐบาลควรจะสนใจควบคุมป้องกันอย่างเข้มแข็ง

(จ) ราชการบริหารขาดสมรรถภาพ การพัฒนาชนบทจะต้องอาศัยการบริหารราชการเป็นอย่างมาก เพื่อให้ข้าราชการและนำส่งเสริมราษฎรในด้านอาชีพต่างๆ ถ้าข้าราชการที่มีฝีมืออยู่แต่เฉพาะในกรุง จะช่วยชาวชนบทไม่ได้ถนัด กรณีเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นจากเหตุสองประการ (1) การปูนบำเหน็จรางวัลไม่เป็นไปในทางที่ชักจูงข้าราชการให้ออกต่างจังหวัด และ (2) สถานที่ราชการส่วนใหญ่ แม้แต่ในต่างจังหวัดก็มักจะอยู่ในเมืองหรือใกล้เคียง

การแบ่งส่วนราชการและมอบหมายความรับผิดชอบให้ส่วนราชการต่างๆ นั้น เป็นเรื่องที่สำคัญมากเกี่ยวกับสมรรถภาพ ถ้าความรับผิดชอบในการพัฒนาชนบทแบ่งแยกออกเป็นของสีก 12 กรม ใน 3-4 กระทรวง และไม่มีการประชุมงานกันให้เรียบร้อยจริง (ประสานกันยาก) ก็ย่อมเป็นอุปสรรคอย่างร้ายแรงต่อการพัฒนา

(ฉ) ละเลยการศึกษา การพัฒนาที่ประเสริฐสุดได้แก่การพัฒนาคน เพราะคนเราจะช่วยตนเองได้ และเมื่อรัฐบาลบริการอะไรให้ ก็จะสามารถถือประโยชน์จากบริการนั้นๆ ได้เต็มที่ การสหกรณ์จะสำเร็จประโยชน์ได้จริงก็ต้องอาศัยสมาชิกสหกรณ์

นั้นๆ มีพื้นฐานการศึกษาพอสมควร ความจริงชาวนาไทยเราได้ชื่อว่ามีสติปัญญาและไหวพริบริเริ่มได้ดีตามธรรมชาติ แต่ธรรมชาตินี้มิได้รับการฝึกฝนให้ลึกซึ้งและแตกฉานหรืออีกนัยหนึ่ง ไม่ได้มีการศึกษาเข้าช่วย จึงไม่เจริญพอถึงระดับที่จะเป็นประโยชน์แก่เขาอย่างสมบูรณ์ ฉะนั้นการพัฒนาการศึกษา จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบท ในชนบทการพัฒนาดังกล่าวจึงจำเป็นจะต้องทำเป็นสองหรือสามระดับ ระดับแรกสำหรับที่เด็กรุ่นที่ควรจะเข้าเรียนไปโรงเรียนเป็นการพัฒนาระบบโรงเรียน ระดับที่สองสำหรับเด็กในช่วงอายุ 11-20 ปี ซึ่งพันเกณฑ์ให้เข้าโรงเรียนไปแล้วแต่ยังไม่มีความรู้พอ และในไม่ช้าก็ลืมหนังสือหมด ระดับที่สามสำหรับผู้ใหญ่ 20 ปีขึ้นไป การเผยแพร่การศึกษาในระดับสองและระดับสามประเทศไทยเรายังมิได้ทำกันจริงจัง แต่สำคัญมากเพิกเฉยมิได้ แต่ไม่ว่าระดับใดในสามระดับนี้การพัฒนาจำต้องอาศัยเงินมาก คนมาก วิธีการดี และสำคัญที่สุดคือ ความศรัทธาเลื่อมใสจริงๆ ของผู้ที่จะดำเนินการ

การวิจัยทางเกษตร และการพัฒนาเศรษฐกิจ (AGRICULTURAL RESEARCH AND ECONOMICS DEVELOPMENT)*

ยุทธวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ United Nations Development Decade
เสนอแนะ ได้ตั้งเป้าหมายไว้หลายประการ อาทิเช่น

- เพื่อให้มีการเพิ่มรายได้ที่แท้จริงต่อหัว
- เพื่อให้มีการแก้ไขการกระจายรายได้เสียใหม่ โดยให้คนจนมีฐานะดีขึ้น โดยเปรียบเทียบกับคนรวย

- เพื่อให้มีความยุติธรรมในสังคม (มากขึ้น)
- เพื่อป้องกันหรือเพื่อลดอัตราการว่างงานหรือภาวะการทำงานไม่เต็มที่

การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ในด้านการเกษตรและอาหาร เป็นวิถีทางที่มีความสำคัญยิ่งในอันที่จะบรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ตั้งเอาไว้ข้างต้น การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชผลเกษตรย่อมจะมีผลทำให้รายได้ของเกษตรกรดีขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ของพวกเขานี้ในประเทศด้อยพัฒนาอยู่ในสภาพยากจนและสิ้นหวัง การทำให้ผลิตผลที่เป็นอาหารเพิ่มขึ้นและให้มีการจำแนกแจกจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

*ปรากฏเป็นภาษาอังกฤษ ในการประชุม THE AGRICULTURE AND FOOD SCIENCE SYMPOSIUM ประเทศสิงคโปร์ 22 กุมภาพันธ์ 2517 ฉบับภาษาไทย แปลโดย สมนึก ทับพันธ์ พิมพ์ในเศรษฐกิจรวมใจคิดและข้อเขียนทางเศรษฐศาสตร์ของ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ 2523

ภาวะการอดตายและหิวโหยย่อมจะไม่เกิดขึ้น เรามีความหวังกันว่า ถ้าเราสามารถเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการของอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารของเด็กๆ ที่กำลังอยู่ในวัยเจริญเติบโตให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ นอกจากคนจนๆ จะสามารถมีสุขภาพอนามัยดีขึ้นแล้วเรายังได้ประโยชน์ซึ่งจะมีผลอันยาวนาน เพราะสมรรถภาพทั้งของสมองและของร่างกายของคนรุ่นใหม่ย่อมจะดีขึ้น โดยทั่วไปแล้วเราหวังว่าการวิจัยที่ประสบผลสำเร็จจะทำให้การดำรงชีวิตของคนทั้งในชนบทและในตัวเมืองดีขึ้น

ว่ากันจริงๆ แล้วการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ด้านการเกษตรและอาหารแม้ว่าจะไม่ราบรื่นนักทีเดียว แต่ก็ประสบความสำเร็จอยู่บ้าง การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ด้านพันธุ์ข้าว (ข้าวและข้าวเหนียว) ข้าวสาลีและพืชอื่นๆ ที่แล้วๆ มานั้นเปรียบเสมือนว่าเป็นปาฏิหาริย์เลยทีเดียวปาฏิหาริย์แบบที่ว่านี่จะมีตามมาอีกมากมาย ยกตัวอย่างเช่น การผสมข้ามพันธุ์ระหว่างข้าวสาลีและข้าวไรน์ ก่อให้เกิดข้าวพันธุ์ใหม่มีชื่อว่า ทิตติเคเล (Titiktle) ซึ่งเป็นชื่อของโครงการวิจัยที่ได้รับเงินช่วยเหลือจาก IDRC ดูเหมือนว่าความหวังที่ตั้งไว้จะประสบผลสำเร็จด้วยการปฏิบัติเขียว ได้เกิดขึ้นแล้ว และดูเหมือนว่าสังคมพระศรีอารย (Utopia) จะเป็นสิ่งที่พอจะทำให้เกิดขึ้นได้

แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ยังมีอีกหลายๆ แห่งในโลกที่พลเมืองนับล้านคนกำลังจะตายเพราะความอดอยาก และยังมีพลเมืองจำนวนมากกว่านี้อีกที่จำต้องเข้าอนอนทุกๆ คืนพร้อมด้วยความหิว โรคขาดอาหารยังคงคร่าชีวิตผู้คนนับล้านรวมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แม้กระทั่งผู้ที่อยู่ในชนบทและในตัวเมืองใหญ่ๆ ที่มีอาหารพอเพียงที่ทุกคนจะบริโภคได้ แต่คนเหล่านั้นก็ยากจนข้นแค้นเสียเหลือเกินราคาในตลาดโลกของสินค้าประเภทธัญญาหาร เนื้อสัตว์ อาหารสัตว์ และปลา ก็พุ่งสูงลิ่ว สภาพบรรยากาศเป็นพิษก็ดี แม่น้ำเน่าเป็นพิษก็ดี เดียวนี้ปัญหาเหล่านี้มิได้จำกัดอยู่แค่ในประเทศพัฒนาแล้วเท่านั้น มันแผ่ขยายครอบคลุมออกไปถึงท้องที่ชนบทของประเทศที่ยากจนต่างๆ ด้วยปัญหาเหล่านี้มิใช่เป็นปัญหาระยะสั้น หรือเป็นปัญหาชั่วคราวซึ่งชั่วคราวนานที่ปีหนอะไรทำนองนั้น แต่เป็นปัญหาระยะยาว

ที่เมื่อมองไปในอนาคตแล้วจะเห็นแต่ความมืดอันน่าสะพรึงกลัว

เราจะอธิบายข้อขัดแย้งอันเด่นชัดนี้ได้อย่างไร

ข้าพเจ้าขอเสนอว่าเหตุที่อยู่เบื้องหลังข้อขัดแย้งดังกล่าวนี้ก็คือ ความจริงที่ว่าในสังคมปัจจุบัน วิทยาการทางวิทยาศาสตร์ได้เจริญก้าวหน้าไปมากเกินกว่าความสามารถของเราที่จะใช้ความรู้วิทยาการทางเทคโนโลยีนั้น ๆ ให้เกิดคุณประโยชน์ขึ้นมา ระบบเศรษฐกิจและการค้าของเราก็ดี การบริหารงานสาธารณะของเราก็ดี และระบบสังคมของเราก็ดี สิ่งเหล่านี้ยังล้าหลังไม่ทันเหตุการณ์ และยังมีไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ป้องกันและแก้ปัญหาอันยุ่งยากซับซ้อนซึ่งเกิดจากการมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเหล่านั้นได้

ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิตอาหาร ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ประสบกันทั่วโลก แต่ที่เลวร้ายไปกว่านั้นอีกก็คือ อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรที่สูงที่สุดกลับไปเกิดขึ้นในแหล่งที่มีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำที่สุด ซึ่งก็คือแหล่งที่มีความยากจนมากที่สุดของโลก การวางแผนครอบครัวและการชะลอการเกิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะประกันได้ว่า เราจะมีอาหารเพียงพอแก่ความต้องการที่นับวันจะยิ่งห่างกันมากขึ้น

ประการที่สอง ในเรื่องของการอุปโภคและบริโภคของคนยากจนก็ยังมีปัจจัยที่ไม่เอื้ออำนวยอีกประการหนึ่งคือ การที่ช่องว่างที่นับวันจะยิ่งห่างมากขึ้นทุกทีระหว่างรายได้ และการบริโภคของคนรวยกับคนยากจน คนรวยไม่ว่าจะเป็นคนรวยในประเทศพัฒนาแล้วหรือในประเทศด้อยพัฒนาในนิวยอร์ก ลอนดอน โตเกียว และสิงคโปร์ หรือในกรุงเทพฯ จะมีลักษณะการบริโภคที่คล้ายๆ กันคือ ได้บริโภคอาหารจำพวกเนื้อสัตว์มากขึ้น และคุณภาพดีขึ้นกว่าที่เคยมีมา และผลลัพท์ก็คือว่าเราได้ผลิตโคกระบือ และสัตว์อื่นๆ ที่ต้องมีคุณภาพดีขึ้น สูงขึ้น โดยใช้ธัญญาหารจำพวกข้าว ข้าวโพด เป็นจำนวนที่มากขึ้น ซึ่งแท้จริงแล้วก็เท่ากับว่าเป็นการเอาอาหารที่คนจนจะสามารถหามาบริโภคได้ไปเลี้ยงสัตว์เพื่อคนร่ำรวยเสียหมด

ประการที่สาม ด้วยเหตุผลที่สลับซับซ้อนมากประการ รวมทั้งการปล่อย

ให้มีการเลี้ยงสัตว์กันมากเกินไปในบริเวณเส้นศูนย์สูตรของแอฟริกา จึงทำให้เกิดภาวะฝนแล้งต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายปี ในท้องถิ่นบริเวณแถบนั้น จนทำให้พื้นที่ทะเลทรายคล้ายๆ ทะเลทรายสะฮาราขยายเพิ่มกว้างขึ้นทุกขณะ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ประกอบกันกับการมีระบบการจำหน่ายจ่ายแจกที่ไม่ถูกต้อง และการขาดการบริการด้านการพยากรณ์อากาศ ได้เป็นสาเหตุให้เกิดภาวะการณ้อคออกแร้นแค้นขึ้นในหลายๆ ประเทศทั้งในแอฟริกาและเอเชีย

ประการที่สี่ สงคราม การจลาจลวุ่นวาย ตลอดจนปัญหาโจรกรรมได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบการจำหน่ายจ่ายผลิตภัณฑ์อาหารเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น และยังเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนและการผลิตอีกด้วยพนักงานปศุสัตว์ชั้นผู้ใหญ่ในประเทศของข้าพเจ้าเอง ซึ่งเป็นประเทศที่ค่อนข้างจะสงบเงียบกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นี้ กล่าวว่า “เราไม่มีกะจิตกะใจที่จะแนะนำให้กรรมกรขยายพันธุ์ปศุสัตว์ให้มากขึ้นได้ เพราะเรารู้อยู่แก่ใจดีว่าไม่ช้าก็เร็วที่สัตว์ที่เราเลี้ยงอยู่นั้นจะถูกขโมยไป และขณะนี้ก็ยังมองไม่เห็นทางที่จะแก้ไขได้”

ประการที่ห้า ในประเทศที่ยากจนหลายประเทศการมีที่ดินทำกินไม่เพียงพอและระบบการถือครองที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการขาดการพัฒนาที่ดินทำกินเป็นเหตุให้ประสิทธิภาพของที่ดินมีแนวโน้มที่เลวลงอย่างรวดเร็วทุกๆ ปี ปัญหาการถือครองที่ดินเป็นปัญหาที่สะสมกันมานานและจะเป็นปัญหามากขึ้นเรื่อยๆ เพราะทุกๆ ปีที่ดินของเกษตรกรผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ก็จะถูกเจ้าหนี้ที่ยึดหรือบังคับขายออกไป ดินฟ้าอากาศที่แปรปรวนและระดับราคาอันแสนต่ำของพืชผลเกษตรกรรมก็ซ้ำเติมเพิ่มความรุนแรงของปัญหาการถือครองที่ดินนี้ด้วย

ประการที่หก ในหลายๆ เรื่อง ความเฉื่อยชา ความไม่เอาธุระ และความคืดรั้น ถือดีของพนักงานส่งเสริมการเกษตรกรรมของเราเองก็เป็นสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อต้านไม่ยอมรับความรู้วิทยาการใหม่ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งสำหรับการปฏิวัติเขียว

ประการที่เจ็ด อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรกรรมมักจะประสบกับ

ปัญหาปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ป้อนโรงงานขาดแคลนอยู่เสมอ ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจาก ได้มีการวางแผนที่ผิด ยกตัวอย่าง อุตสาหกรรมผลิตสับปะรดกระป๋องซึ่งมีอยู่บ่อยครั้ง ที่โรงงานจำเป็นต้องพึ่งผลผลิตสับปะรดจากไร่เล็กไร้น้อยแถวๆ ที่โรงงานตั้งอยู่ ฉะนั้นการผลิตจึงหยุดชะงักอยู่บ่อยๆ เพราะมีปริมาณสับปะรดไม่พอป้อนโรงงาน

ไม่ต้องเป็นสิ่งที่ยั่งยืนเลยว่าจะยังมีสาเหตุอีกมากมายที่ทำให้การนำเข้าความรู้และวิทยาการใหม่ๆ มาใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติผลไม่เป็นที่น่าพอใจ รู้สึกว่าอุปสรรคที่สำคัญอยู่ที่ว่าเรายังไม่มีความสามารถสูงพอที่จะปรับปรุงระบบสังคม ระบบการบริหารและระบบเศรษฐกิจของเราให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ ได้ทันกับเหตุการณ์

ถ้าหากว่าการวิเคราะห์ทั้งหมดข้างต้นนี้ถูกต้อง เราจะต้องขบปัญหาต่างๆ ในหลายๆ ระดับไปพร้อมๆ กัน คือ ในระดับความร่วมมือกันระหว่างประเทศ ในระดับรัฐบาลแห่งชาติและในระดับองค์กรต่างๆ ภายในประเทศ

เราติดตามการทำงานร่วมกันระหว่างประเทศก็เพื่อป้องกันการเกิดสงคราม เพื่อพยากรณ์และติดตามสภาพดินฟ้าอากาศให้แก่กันและกัน เพื่อหยุดยั้งการขยายตัวของพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง เพื่อวางมาตรการให้ราคาสินค้าเกษตรกรรม มีเสถียรภาพ เพื่อให้มีความเป็นธรรมในการจำหน่ายจ่ายแจกผลผลิตอาหารระหว่างประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจน

มาตรการของรัฐบาลต่างๆ ก็ควรจะมุ่งไปในเรื่องการรักษากฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ภายในชาติ เรื่องการชะลอการเกิด เรื่องการใช้นโยบายการคลังที่จะทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมมากขึ้น เรื่องการปฏิรูประบบการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และระบบการถือครอง เรื่องการทำให้ระบบการชลประทานและการประปาดีขึ้น และเรื่องการปรับปรุงการทำงานของพนักงานส่งเสริมการเกษตรให้ดีขึ้น

ในประเทศด้อยพัฒนาแต่ละประเทศนั้น องค์กรที่ไม่ใช่เป็นของรัฐ เช่นมหาวิทยาลัย หรือมูลนิธิการกุศลต่างๆ สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาค้างๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยอาจจะออกไปช่วยกันแก้ปัญหาในชนบทด้วยตัวเอง

หรืออาจจะส่งเสริมสนับสนุนภารกิจกรมของรัฐที่กำลังทำอยู่แล้วก็ได้ ในประเทศ
ด้อยพัฒนาส่วนใหญ่มักจะมีช่องว่างในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างข้าราชการ
และเกษตรกร ข้าราชการเป็นพวกเฉื่อยชาและมักจะถือตัว พวกเกษตรกรเอง
ก็ขาดความเชื่อมั่นในตัวข้าราชการฉะนั้นในระยะสั้น อาจารย์และนัก-
ศึกษามหาวิทยาลัย¹ และอาสาสมัครอื่น ๆ สามารถที่จะยื่นมือเสนอตัวเอง
เข้าไปเป็นตัวเชื่อมต่อช่องว่างระหว่างข้าราชการและประชาชน ในระยะยาว
ก็จะต้องช่วยกันขอร้องให้รัฐบาล (และข้าราชการ-ผู้แปล) เดินลงมาจากหอคอย
งาช้าง ขณะเดียวกันก็ช่วยกันดันให้เกษตรกรเดินขึ้นบันไดไปหาเขาบ้าง
เพื่อที่ทั้งสองฝ่ายจะได้ไปพบกันได้

ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม การพัฒนาประเทศชาติเป็นเรื่องที่ต้องมี
การร่วมมือกันหลาย ๆ ด้าน การวางแผนงานวิจัยจะต้องคำนึงถึงทุกสิ่งทุก
อย่างที่เกี่ยวข้องกันกับชีวิตและสังคมของมวลมนุษย์ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์
ด้านการเกษตรและอาหารจะดำเนินไปพร้อม ๆ กับการวิจัยทางการอนามัย (รวมทั้ง
การวางแผนครอบครัว) ด้านการศึกษา การบริหารงานของรัฐ ด้านการเศรษฐกิจ
การคลัง และนโยบายการพาณิชย์ และนโยบายเกี่ยวกับสังคม “เราจะต้องทำ
ความรู้วิทยาการที่มีอยู่ทางการเกษตรและอาหาร ทางด้านศิลปการบริหารงาน
ของรัฐ ทางการแพทย์และด้านการให้ยา มารวมกันหรืออย่างน้อยที่สุดทำให้มันมี
การประสานงานกัน เพื่อที่ว่าการนำเอาความรู้วิทยาการต่างๆ เหล่านั้นไปประยุกต์
ในระดับหมู่บ้าน ตำบล จังหวัด หรือระดับชาติจะก่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด
แก่มวลมนุษย์ และสังคมมนุษย์”

1. คูบทเสริมท้าย

2. เช่นในฟิลิปปินส์มีมูลนิธิการชนบท (Philippines Rural Reconstruction Movements) ในไทยก็มีมูลนิธิการชนบท (Thailand Rural Reconstruction Movements) เหมือนกัน

บทเสริมท้าย

ขณะนี้ประเทศไทย มีมหาวิทยาลัยสามแห่งได้ร่วมมือกันร่างโครงการที่ชื่อว่า โครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานลุ่มน้ำแม่กลอง (Mae Klong Integrated Rural development Project) ขึ้น สามมหาวิทยาลัยก็คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (รับผิดชอบด้านการเกษตร) มหาวิทยาลัยมหิดล (รับผิดชอบด้านการแพทย์และอนามัย) และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รับผิดชอบด้านสังคมศาสตร์) บริเวณพื้นที่ของโครงการครอบคลุมแต่บริเวณแถบตะวันตกของกรุงเทพฯ กล่าวคือมีแม่น้ำท่าจีนเป็นแนวเขตด้านตะวันออกและแม่น้ำแม่กลอง (หรือที่รู้จักกันในชื่อที่ว่า แม่น้ำ “แคว”) เป็นแนวเขตด้านตะวันตก มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6.3 ไร่ (ประมาณ 1 ล้านhekตาร์) และมีพลเมืองประมาณ 2 ล้านคนในท้องที่มีคนปลูกพืชหลายชนิด อาทิเช่น ข้าว ผลไม้ อ้อย มันสำปะหลัง และในบางท้องที่มีลักษณะเป็นเนินเขาก็จะมีการเลี้ยงสัตว์ และเพาะพันธุ์สัตว์ ทางด้านตะวันตกก็จะมีโรงงานน้ำตาลอยู่หลายโรง

โครงการนี้มีหลักการที่ว่าพยายามช่วยให้เกษตรกรสามารถช่วยตัวเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของสหกรณ์ วิธีการเช่นด้านเกษตรและอาหาร ด้านอนามัย (รวมทั้งการโภชนาการและการวางแผนครอบครัว) ด้านการศึกษาและด้านสังคมศาสตร์ ปัญหาเรื่องการขาดความมั่นใจหรือไว้เนื้อเชื่อใจของชาวบ้าน (ต่อข้าราชการ-ผู้แปด) ก็จะแก้ได้โดยการให้อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยได้ออกไปอยู่อาศัย ใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้านโดยทำตัวให้เหมือนกับชาวบ้านเลยทีเดียว มหาวิทยาลัยจะส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ ให้ชาวบ้านทำในสิ่งที่พวกเขาสามารถจะทำได้ จากทรัพยากรของพวกเขาเอง สำหรับเรื่องที่ใหญ่ไปกว่านั้นซึ่งต้องใช้เงินใช้ทองจำนวนมากๆ สวัสดิ์ที่มหาวิทยาลัยจะช่วยเหลือได้ ทางโครงการก็จะนำเรื่องเสนอต่อรัฐบาลด้วยเหตุผลนี้การทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ จะต้องมีการติดต่อกับที่ปรึกษานโยบายของรัฐบาลต่างๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่และข้าราชการในท้องถิ่นอีกด้วย

เมื่อเวลาผ่านไป 3-5 ปี หลังจากเริ่มโครงการ เราจะมีการวิเคราะห์และประเมินผลของโครงการ ความสำเร็จ และความล้มเหลวต่างๆ จากการทดลอง

ครั้งนี้จะเป็นบทเรียนที่ดีอันอาจจะนำไปใช้และปฏิบัติในท้องถิ่นอื่น ๆ ในราชอาณาจักรได้ ประเทศไทยเราได้มีการพัฒนาด้านการโครงสร้างทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน (Infrastructure) มาเป็นเวลาสิบกว่าปีมาแล้ว และทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นระหว่าง 8-10 เปอร์เซ็นต์ต่อปี แต่เรารู้สึกกันว่าความพยายามในการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลที่แล้วๆ มานั้น มีข้อบกพร่องประการสำคัญที่ผลประโยชน์ของการพัฒนามิได้ไปตกแก่คนยากจนในท้องถิ่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าโครงการอันใหม่นี้จะช่วยแก้ปัญหาบกพร่องของการพัฒนาที่กล่าวมาแล้วได้

แนวโน้มในการพัฒนาประเทศ*

Abstract

This represents contemporary concerns of outstanding personnel in formulation of development programme. A series of public lecture on social problems have been convened by an interesting group known as Chiangmai Voluntary People.

In this present article Professor Puey pinpoints to a new frontier in breaking through Thailand's difficulties because of economic ignorance and poor management toward social outlook. Student potentiality and roles of educational institutions in the country development are fairly discussed.

ก่อนอื่น ใครจะขอประทานอภัยที่ไม่สามารถที่จะอุ้ค่าเมืองให้ท่านทั้งหลายเป็นการสนทนามากกว่านี้ ถ้าหากผมได้มีโอกาสที่จะมาอยู่เชียงใหม่มากขึ้น คงจะอยู่ได้มากกว่านี้

เรื่องที่ผมได้รับมอบหมายให้มาพูดคือ “แนวโน้มของการพัฒนาชาติไทย” อะไรเป็นเรื่องพัฒนาชาติไทย ผมใคร่จะเรียนสั้นๆ ว่า การพัฒนานั้นหมายถึงว่า การที่จะทำให้มีความสุขมีความเจริญเป็นการยั่งยืน ส่วนเหตุใดจึงได้คิดว่าจะให้มีแนวโน้มใหม่นั้น ผมใคร่จะเรียนว่าก็เพราะเหตุที่เรากำลังตื่นตัวในชาติไทยตั้งแต่เหนือจดใต้ จากปลายตะวันตกไปจนถึงสุดตะวันออกเราพยายามที่จะมีการปกครองแนวใหม่ ประเทศที่ประชาชนทั้งหลายจะได้มีส่วนร่วมด้วยเราพยายามที่จะให้มีการดำเนินงานทางสังคมให้ดีขึ้นกว่าก่อนนี้ แล้วเราพยายามที่จะให้มีเศรษฐกิจ

*(คำบรรยาย ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี 2517 พิมพ์ในวารสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 กันยายน 2517)

ของประเทศดีขึ้น ยุติธรรมยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา เนื่องด้วยเหตุฉะนี้ผมจึงคิดว่าใครจะเสนอข้อคิดบางอย่างของผมให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาดูว่าจะสมควรประการใดที่จะทำให้บ้านเมืองของเรามีความสุข มีความเจริญเป็นการยั่งยืนต่อไปในภายภาคหน้าพลังใหม่ที่จะทำให้เกิดมีแนวใหม่นั้น เราท่านทั้งหลายคงทราบแล้วว่าเกิดจากเหตุที่คนหนุ่มสาวไม่ว่าจะเป็นประชาชน พ่อค้า นักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา หรือแม้แต่อจารย์เองก็รู้สึกในใจในบ้านเมืองของเราว่าจะให้ทำการสิ่งใด ที่จะให้เป็นประโยชน์แก่มหาชนในประเทศไทยเราอย่างถาวรพลังอันนี้ได้เกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว แต่ได้มากระทำการเป็นที่สำเร็จได้ผลในเดือนตุลาคมปีที่แล้ว และตั้งแต่นั้นมาไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ในรัฐบาลก็ดี หรือว่าเป็นข้าราชการก็ดี หรือเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยตลอดจนราษฎรธรรมดาที่รู้สึกตื่นตัวว่าบ้านเมืองของเรา หลังจากที่ได้มีการหยุดนิ่งอยู่และมีการปกครองด้วยคนไม่กี่คน ต่อไปนี้เราจะมีการเปลี่ยนแปลง คือไม่หยุดนิ่งอยู่ และมีการปกครองด้วยคนไม่กี่คน ต่อไปนี้เราจะมีการเปลี่ยนแปลง คือไม่หยุดนิ่งอยู่ และจะไม่ให้อำนาจของการปกครองนั้นอยู่แต่เฉพาะคนไม่กี่คนในกลุ่มเดียวหรือ 2-3 กลุ่ม

ต่อไปนี้เราจะพยายามที่จะก้าวไปในทางวัตถุและในทางจิตใจ และในทางธรรม เพื่อที่จะได้พากันก้าวหน้าไปสู่ความเจริญที่ถาวรต่อไป แน่ละครับคนหนุ่มคนสาวซึ่งไม่เคยมีประสบการณ์มากมายนักแต่มีฐานะเป็นนักเรียนหรือที่เป็นอาจารย์หนุ่มและอาจารย์สาว พลังของคนหนุ่มสาวเหล่านั้นจะต้องเห็นให้ไปสู่ทางที่ชอบ ถ้ามีฉะนั้นแล้วก็นำเอาไปสู่ในสิ่งที่ไม่ดีไม่ชอบแล้วพลังเหล่านั้นย่อมไม่ใช่จะเสียเปล่าเท่านั้นยังจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมได้ เพราะฉะนั้นเราควรจะระลึกถึงพุทธภาษิตข้อหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า “สปรฺปรุโสภิกขเว กุเลชยมาโน ชนฺลฺส อุตฺต ภาย หิตาย สุขาย โหติ” กล่าวคือ “ภิกษุทั้งหลายสัตบุรุษ (และหมายถึงสัตสตรีด้วย) เมื่อเกิดในสกุล ย่อมเกิดเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลและเพื่อความสุขของมหาชน” ถ้าหากว่าพลังของนิสิตนักศึกษาและนักเรียนและอาจารย์ได้มุ่งอยู่ในข้อนี้ ตามพุทธพจน์พยายามที่จะให้เกิดประโยชน์ของมหาชน เพื่อให้เกิดความเกื้อกูลซึ่งกันและกันในหมู่มหาชน และเพื่อให้เกิดความสุขแก่มหาชน

พลังอันนั้นย่อมเป็นพลังอันมหึมา ที่จะสร้างสมให้เกิดความสุขความเจริญถาวรได้ดังที่
ผมได้เรียนไว้แล้ว ในกรณีเช่นนี้ผมจึงคิดว่า ในเมื่อมีเหตุการณ์ขึ้นใหม่และมีพลังใหม่
เกิดขึ้น ก็ย่อมที่จะพยายามคิดว่า อะไรเล่าเป็นสิ่งที่จะนำความสุขความเจริญอัน
ถาวรให้แก่เราได้

ผมใคร่ขอแยกคำบรรยายในคำวันนี้ ในฐานะที่ผมเป็นนักสังคมศาสตร์
แยกออกเป็น 3 ส่วนคือ (1) การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ (2)การพัฒนาในด้านสังคม
และ (3) การพัฒนาในทางด้านการเมืองทั้งหมด 3 หมู่คือ เศรษฐกิจ สังคมและ
การเมืองนั้น ย่อมเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ถ้าหากว่า
เศรษฐกิจไม่ดี กิจการทางสังคมเรดลอคจนกระทั่งแม้แต่การครองชีพของแต่ละ
ครอบครัวย่อมจะดีขึ้นไม่ได้และตลอดจนกระทั่งถึงการปกครองบ้านเมืองก็ย่อม
จะเป็นไปโดยยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง กลับกันถ้าหากว่าการเมืองไม่ดี ไม่มีเสรีภาพ
ไม่มีความคิดอันใหญ่ที่จะริเริ่มขึ้นสำหรับที่จะใช้สมองอันประเสริฐของมนุษย์เรา
เพื่อค้นหาวิธีการที่จะทำให้บ้านเมืองเจริญขึ้นได้ด้วยหลายๆ วิธี เรามัวแต่จำเจ
อยู่ในเฉพาะเรื่องที่จะพัฒนาแบบเดียวกันอยู่เรื่อยๆ ถ้าหากเช่นนี้คือหมายความว่า
ถ้าหากว่าการเมืองแคบและช่องทางที่จะใช้เสรีภาพ ในความคิดในความอ่านในการ
ที่ประกอบการสิ่งใด ๆ นั้น เป็นไปโดยแคบ เศรษฐกิจก็ดี ย่อมจะประสบแต่ปัญหาและ
เกิดความหายนะในไม่ช้า ดังที่เราได้เห็นมาแล้วในรอบ 10 ปีที่แล้วมา เพราะฉะนั้น
ผมจึงจะขอเสนอข้อคิดบางประการที่เกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจ และเราควรจะหา
วิธีแก้ไขอย่างไร ปัญหาสังคมที่เราจะควรคิดแก้ไขอย่างไร และปัญหาการเมือง
ในระยะปัจจุบันนี้ว่าเราควรจะแก้ไขคิดอ่านกันอย่างไรบ้าง ขอเริ่มด้วยปัญหาเศรษฐกิจ
ก่อน

ปัญหาเศรษฐกิจ

ทุกวันนี้ พวกเราประสบปัญหาเศรษฐกิจที่สำคัญอยู่ข้อหนึ่ง คือปัญหาเรื่อง
ค่าครองชีพสูง อาหารแพง น้ำมันแพง ซึ่งจะจงให้ทุกสิ่งทุกอย่างแพงไปด้วย นี่เป็นปัญหา
ที่เราเห็นได้ชัด แต่ปัญหาอีกข้อหนึ่งที่เราเห็นไม่ได้ชัด นั่นก็ยังมีที่สำคัญ กล่าวคือ
ประเทศเรานั้นทำนองเดียวกับประเทศที่ยากจนอื่นๆ เราพยายามได้พัฒนาเศรษฐกิจ

เป็นเวลานาน และผลที่ปรากฏขึ้นมานั้นก็ถือว่า คนที่มั่งมีอยู่แล้ว คนที่มีความรู้มากกว่าคนอื่น คนที่ฉวยโอกาสได้ดีกว่าคนอื่นย่อมถือประโยชน์จากการพัฒนา ทำให้ร่ำรวยมีทรัพย์สินสมบัติยิ่งขึ้น และมีโอกาสที่จะทำให้เกิดความสุขในครอบครัวของเขา และส่วนตัวของเขามากกว่าคนจน มากกว่าคนที่เคยจนอยู่ดั้งเดิม มากกว่าคนที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนอื่น และมากกว่าคนที่มีโอกาสน้อยกว่าคนอื่น และช่องว่างระหว่างคนมีกับคนจนนั้น ยิ่งห่างออกไปทุกที ในประเทศไทยเราระยะ 15 ปีที่แล้วมา เราได้ประสบความสำเร็จในเรื่องอัตราความก้าวหน้าของรายได้ของประชาชาติเป็นส่วนรวม ความสำเร็จอันนี้นับว่าไม่ยิ่งหย่อนกว่าประเทศอื่น ๆ เราเป็นแนวหน้าในการสำเร็จ กล่าวคือ อัตราของการเพิ่มผลผลิตในประเทศไทยเรานั้น คิดโดยตัวเฉลี่ยในระยะ 15 ปีนั้น ได้เพิ่มขึ้นเป็นปีละ 10 ใน 100 ซึ่งนับว่าเป็นที่น่าพึงพอใจมากแต่ความพึงพอใจนั้นอยู่ที่ส่วนรวม กล่าวคือประเทศทั้งประเทศ แต่ถ้าเราพิจารณาถึงส่วนย่อยลงไป จะเห็นได้ว่าส่วนของประชาชนเราที่ร่ำรวยมากขึ้นเป็นพิเศษนั้นไปตกอยู่กับคนมั่งมีในเมือง เฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ แต่ส่วนที่อยู่ในชนบทและคนที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมภายในเมืองนั้น ไม่มีอะไรดีขึ้น มีหน้าซ้ำความวิตกที่เกิดจากอากาศไม่ดี ฝนแล้ง หรือน้ำท่วมซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปีที่แล้วนั้น ก็ยังทำให้เกษตรกรของเราต้องสูญเสียไปซึ่งทรัพย์สินเป็นอันมาก เพราะเหตุว่าทำนาไม่ได้ข้าว ทำไร่ก็ไม่ได้ผลเท่าไร ราคาก็ไม่ดี ถึงราคาดีก็ไม่มีทางที่จะขายได้ เพราะฉะนั้นหนี้สินของเกษตรกรทั่วประเทศ จึงได้เพิ่มขึ้น และเกษตรกรบางคนและบางเหล่าที่เคยมีที่ดินของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์ กลับต้องขายที่ดินหรือหลุดจានองไป ทั้งนี้เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดทุกข์ยากมากขึ้น การเฉลี่ยทรัพย์สินและการเฉลี่ยรายได้นั้นเป็นไปในทำนองที่เราไม่อยากจะเห็น กล่าวคือไม่เฉลี่ยให้ทั่วถึงกัน

การที่คนมี มีมากขึ้นนั้นเป็นของดี แต่การที่คนจน จนลงกว่าก่อนนั้นเป็นของที่ไม่เลวแน่ ที่กล่าวเมื่อกี้เป็นปัญหาที่สำคัญมาก คือปัญหาหระยะสั้น ที่ข้าวของต่างๆ แพงขึ้น และปัญหาหระยะยาว ซึ่งช่องว่างระหว่างคนมีกับคนจนกว้างขึ้นทุกที ปัญหาหระยะสั้นนั้นผมพิจารณาแล้วเห็นเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนานาประเทศทั่วโลก เช่น น้ำมัน แพง ก็เป็นเรื่องซึ่งเราบังคับไม่ได้ ในเมื่อประเทศเราไม่สามารถที่จะผลิตน้ำมันได้

เอง จำเป็นที่จะต้องซื้อเขาและเมื่อคนที่ขายนั้นคือกลุ่มประเทศอาหรับ ได้เพิ่มราคาขึ้น แท้จริงเขาไม่ได้เพิ่มให้เกิดความเดือดร้อนแก่พวกเราดอก แต่พยายามที่จะเพิ่มขึ้นเพื่อผลทางการเมืองระหว่างประเทศก็ดีหรือเพื่อรายได้ของเขาเองสำหรับประเทศที่เจริญแล้ว และประเทศอุตสาหกรรมในยุโรป และอเมริกา และญี่ปุ่น จะได้จ่ายทรัพย์สินให้สูงขึ้นสำหรับซื้อน้ำมัน

อย่างไรก็ดีไม่ว่าสาเหตุจะเป็นอย่างไร ผลที่ย่อมกระทบกระเทือนถึงพวกเราและมีหน้าซ้ำเมื่อสองสามปีที่แล้วมานั้น เนื่องจากฝนแล้งและข้าวของเราทำไม่ได้มากแต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลเอง รัฐบาลเมื่อครั้งนั้นได้ขายข้าวออกไปจนเกินเหตุ กล่าวคือในปี 2515 ได้ขายออกไปมากกว่า 2 ล้านตัน ซึ่งตามปกติขายได้ปีละประมาณ 1,200,000 ตัน หรือ 1,500,000 ตัน เป็นอย่างมาก ในเมื่อขายมากออกไปแล้ว ประกอบกับดินฟ้าอากาศไม่ดีก็ย่อมทำให้เกิดทุพภิกขภัยในประเทศไทย เกิดเป็นครั้งแรกในชีวิตของผม ที่เห็นว่าจะต้องมีการเข้าคิวซื้อข้าวกันและในเมืองต่างๆ ก็แพงขึ้นทั้งๆ ที่ไม่ได้ประโยชน์แก่ชาวนาเท่าใด เพราะเหตุว่าชาวนาได้ขายให้แก่โรงสีและแก่เจ้าหน้าที่ไปหมด เหตุการณ์ทั้งหลายที่กระผมเสนอ เกี่ยวกับเรื่องค่าครองชีพแพงและเงินเฟ้อ นั้น เป็นเหตุการณ์ที่รัฐบาลมีข้อบกพร่องส่วนหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่่นั้นเป็นเรื่องน้ำมัน เป็นเรื่องที่รัฐบาลไหนๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเวทดา มีความสามารถเพียงใดก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ แต่อย่างไรก็ตามผมคิดว่าปัญหาเรื่องค่าครองชีพนี้ รัฐบาลปัจจุบันของอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ แม้ว่าจะเป็นรัฐบาลชั่วคราวท่านก็ได้พิจารณาวางนโยบายทั้งในด้านการคลัง ในด้านการเงินและในด้านการผลิต ได้แก้ไขปัญหาลงมือในไม่ช้า แต่คำว่าในไม่ช้านี้ก็กินเวลานานพอสมควร เพราะเหตุว่ายกตัวอย่างเช่น ข้าวขาดก็ จำเป็นที่จะต้องใช้เวลา 1 ฤดูกาลทำนา กว่าข้าวจะออกมาใหม่สำหรับประเทศไทย ผมไม่ค่อยเป็นห่วงนักเรื่องอาหาร เพราะเหตุว่าประเทศไทยเราอย่างไรๆ ถ้าหากว่าไม่โดนมรสุม หรือไม่โดนฝนแล้งมากจนเกินไปนัก ก็คงจะแก้ปัญหาในเรื่องข้าวปลาอาหารได้ดีพอใช้

สำหรับน้ำมันนั้น เราก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับภาวะใหม่อย่างที่ผมได้เรียนไปแล้วว่า ผมสันนิษฐานดูว่า รัฐบาลปัจจุบันท่านได้ดำเนินนโยบายไปในทางที่ถูก ที่จะ

แก้ปัญหาเรื่องนี้และคงจะสำเร็จด้วยความร่วมมือของพวกเราประชาชน ในไม่กี่เดือนข้างหน้า ที่ผมว่าสำเร็จไม่ได้หมายความว่าราคาคกลง ราคาทั้งหลายนี้ที่ขึ้นไปแล้วที่จะตกลงนั้นไม่ได้ จะมีที่ตกลงก็เรื่องข้าวเท่านั้น แต่ถ้าหากว่าแก้สำเร็จโดยที่ว่ามันกำลังขึ้นอยู่ในขณะนั้น อย่าให้มันขึ้นอีก ในขณะที่เดียวกันรายได้ของประชาชนก็ปรับให้สูงสมกับค่าครองชีพ ค่าครองชีพจะไม่สูงขึ้นอีกแล้ว กระผมคาดว่าใน 12 เดือนข้างหน้าคงจะได้เห็นผลในเรื่องนี้ ก็นั่นแหละผมอาจจะเข้าใจผิดหรือตีความผิดก็ได้

แต่ที่ผมเป็นห่วงมากกว่านี้ ในเรื่องเศรษฐกิจ ก็คือเรื่องของความเหลื่อมล้ำระหว่างคนมีกับคนจน ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนมีกับคนจนนี้ไม่ใช่อยู่แต่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ปัญหาข้อนี้เป็นอยู่ในประเทศด้อยพัฒนาทุกประเทศและประเทศที่เจริญทุกประเทศ ถ้าเราพิจารณาถึงปัญหาข้อนี้ทั่วโลกไป เราจะประสบปัญหาข้อหนึ่งซึ่งเรามองไม่เห็น แต่มีสัญญาณให้เห็นชัดแล้วว่าต่อไปนี่เนื่องจากช่องว่างระหว่างความมั่งมีกับความจนนั้นมีมาก โดยทั่วไป จึงยิ่งซ้ำเติมให้เกิดความขาดแคลนอาหารทั่วโลก และความขาดแคลนอาหารเช่นนี้จะอยู่กับเรือกัก 20-30 ปี เป็นอย่างน้อย ทำไมผมจึงได้กล่าวเช่นนั้น ก็เพราะเหตุว่ามีเหตุอยู่ 2 ประการ ประการที่ 1 ประชาชนทั่วโลกในขณะนี้ ได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่น่าหวาดเสียวเป็นอันมาก ทั่วโลกมีอัตราการเพิ่มของประชาชน ประมาณ 2 หรือ 3 ใน 100 ต่อปี สำหรับประเทศไทยเรานั้น สูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกคือทุกคนง่าย ก็คือว่าเราเป็นชาติหนึ่ง ซึ่งเป็นแชมป์ชน ในการสืบพันธุ์ของมนุษย์อัตราเพิ่มของเรานั้นจากประมาณ 3.3 หรือ 3.4 ใน 100 ด้วยเหตุนี้เมื่อทั่วโลกเกิดมีพลเมืองมากขึ้น ทั้งๆ ที่เราได้ค้นคิดทางวิทยาศาสตร์ ในทางด้านการเกษตรพยายามหาข้าววมหัศจรรย์หรือข้าวสาธิตหัศจรรย์ที่ได้เกิดขึ้นโดยที่ว่ามีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยวิธีบำรุงพันธุ์ให้ดี โดยวิธีบำรุงที่ดินให้ดีถูกต้องตามวิทยาศาสตร์ทุกประการ จนกระทั่งเราเรียกกันว่ามีการปฏิวัติเขียว หมายความว่าประเทศต่อไปนี้ประเทศต่างๆ ที่ผลิตข้าวและข้าวสาลี ผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารทั้งหลายจะผลิตได้มากๆ ที่เป็นสิ่งที่ทางวิทยาศาสตร์ได้คิดค้นขึ้น แต่สิ่งที่เป็นส่วนลบความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับอาหารนั้นยังมีอิทธิพลอยู่มาก หมายความว่าวิทยาศาสตร์จะเจริญขึ้นอย่างไรก็ตามประชากรเพิ่มขึ้น ย่อมทำให้ผลของวิทยาศาสตร์นั้นมีไม่มากนัก

แค่ที่ร้ายไปกว่านั้นก็คือว่าเนื่องจากคนมั่งมีในประเทศอเมริกา ในประเทศยุโรป ในประเทศญี่ปุ่น แม้แต่ในกรุงเทพฯของเรา เลือกกินอาหารแต่เฉพาะที่เป็นของอร่อยๆ เลือกอาหารชนิดดีๆ เลือกเนื้อโค เนื้อไก่ เนื้อสุกร ชนิดที่มันที่ดีกว่า แต่ก่อนนี้ เพราะเหตุว่าเขามีเงินซื้อ และมีเงินซื้อได้จำนวนมาก และถ้าเราคิดลึกซึ้งเข้าไปจะเห็นได้ว่า โค สุกร และไก่เปิดดั่งกล่าวนั้นเขาเลี้ยงด้วยอะไร ในสมัยนี้ในประเทศที่รวยๆ ทั่วโลก เขาเลี้ยงด้วยพืชพันธุ์ที่มนุษย์กินได้ หรือมิฉะนั้นก็เลี้ยงด้วยพืชพันธุ์ชนิดที่ไปแย่งที่สำหรับทำนาทำไร่สำหรับมนุษย์ด้วย ยกตัวอย่างเช่น ข้าวโพดที่เราผลิตออกมาแล้วก็ขายไปต่างประเทศนั้น ก็ผลิตขึ้นมาไม่ใช่มนุษย์รับประทาน แต่เอาไปให้ไก่หรือหมูรับประทาน นี่เป็นตัวอย่างที่นี้เมื่อคนมั่งมีเงินมีกำลังทรัพย์มากขึ้นไป ชื่อของก็มากขึ้นก็ยอมเบียดเบียนเนื้อที่ๆ จะทำนาทำไร่สำหรับคนจนๆ เนื่องด้วยเหตุนี้ทั้งๆ ที่เราได้มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนจนกับคนมี ย่อมทำให้อาหารขาดแคลนขึ้นและนอกจากนั้นเหตุการณ์วิบัติทางอากาศ เฉพาะอย่างยิ่งในทางด้านแอฟริกาและเอเชียตอนกลางๆ มีบางแห่งที่ฝนไม่ตกมาประมาณ 3-4 ปีมาแล้ว เหตุการณ์วิปริตนี้ จะเกิดขึ้นเพราะเหตุใด เป็นเพราะดาวหางหรือเป็นเหตุอื่นก็แล้วแต่ มันปรากฏการณ์อยู่เช่นนี้ในประเทศอิธอเปีย ในประเทศอินเดีย ในประเทศปากีสถาน ก็เกิดทุพภิกขภัยอย่างที่ผมได้เรียนเมื่อก็อย่างร้ายแรง มีคนอดอาหารตายไปเป็นจำนวนหลายแสนคนทั่วโลกในปีที่แล้ว เหตุการณ์เหล่านี้จึงทำให้ผมมาคิดว่าเรื่องอาหาร เป็นเรื่องที่เราควรจะสนใจมากที่สุด เรื่องอาหารประเทศไทยเราก็เผชิญเดชะบุญเป็นประเทศที่ถนัดในการผลิตอาหาร ดินฟ้าอากาศของเราตามปกติก็ดีพอ เพราะฉะนั้นแม้ว่าในเวลานี้ทั่วโลกจะคลั่ง การส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อให้มีรายได้ดีผมก็เห็นด้วยอยู่ครั้งเดียวคือการส่งเสริมอุตสาหกรรมนั้นก็อยู่ แต่ถ้าพูดถึงนโยบายระยะยาวของเราแล้วก็จำเป็นที่จะต้องส่งเสริมการเกษตรให้มากขึ้น เพราะเหตุว่าถ้าหากว่าเรามีฝ้ายงูหมหรือมีเครื่องใช้ไม้สอยที่มันกำหนดน้อยที่มันเลวน้อย ก็ยังดีกว่าที่จะอดอาหารและเฉพาอย่างยิ่งถ้าทั่วโลกอดอาหารนี้ประเทศไทยเราเป็นประเทศที่จะขายอาหารให้ทั่วโลกได้ นั่นนอกจากจะเป็นบุญแล้ว ก็ยังเป็นรายได้อันดีของประเทศไทย

ด้วยเหตุฉะนี้ผมจึงคิดว่า หน้าทีของพวกเราที่มีบุญวาสนามีความคิด
ความอ่าน หน้าทีของพวกนิสิตนักศึกษาพลังใหม่ของเรา นั้น คือจะต้องพากันไปทำสิ่ง
ที่ควรทำ คือ พยายามที่จะพัฒนาชนบทเพื่อให้การเกษตรของเราดี และเพื่อให้คนในชนบท
ที่ยากจนนั้น ได้กลับคืนมีสภาพที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนนี้ ที่ดินต่างๆ ที่เขาเคยเสียไปก็พยายาม
ที่จะเรียกคืนกลับมา เพื่อให้ได้ถือเป็นกรรมสิทธิ์ และเขาจะได้ภาคภูมิใจมีความสุข
ทำไรไถนา ถ้าหากว่าไม่สามารถที่จะโอนที่ดินของเอกชนได้ ก็ควรจะให้เหลือเป็น
กรรมสิทธิ์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสหกรณ์ จะเป็นด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ก็แล้ว
แต่การที่จะกระทำเช่นนี้ย่อมจะทำได้สะดวก ถ้ารัฐบาลของเราในภายภาคหน้าจะ
เป็นรัฐบาลประชาธิปไตยสนใจจัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎรโดยแท้จริง

หน้าทีของรัฐบาลนั้นเบื้องต้นคือต้องทำการปฏิรูปที่ดิน หน้าที่ของรัฐบาล
นั้นจะต้องพยายามที่สนับสนุนให้มีการพัฒนาชนบทให้เป็นปึกแผ่น แต่อย่างไร
ก็ตามผมใคร่จะขอเรียนว่าการพัฒนาชนบท โดยรัฐบาลนั้นโดยลักษณะของรัฐบาล
เป็นรัฐบาล และข้าราชการเป็นข้าราชการ (ผมเองก็เป็นข้าราชการ) ย่อมมีจำกัด ชาวบ้าน
กับข้าราชการในประเทศไทยเรานั้นมีน้อยนักก็มีอยู่เหมือนกันแต่น้อยนักที่เข้า
กันได้ ที่ข้าราชการจะรู้ถึงจิตใจประชาชน และมีน้อยรายนักที่ประชาชนจะเชื่อถือ
ไว้วางใจข้าราชการด้วยเหตุนี้พวกเรา จึงมาคิดกันว่า ในเมื่อข้าราชการกับประชาชน
ไม่สามารถเข้ากันได้ ซึ่งเป็นข้อบกพร่องมาก ทำอย่างไรหนอจึงจะพยายามให้ประชาชน
ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลนั้น ได้รับผลประโยชน์จากรัฐบาล โดยที่รัฐบาล
มีทรัพยากรดี คนที่มีความรู้มากให้เข้ากันได้กับราษฎรคำตอบที่พวกเรามหาวิทยาลัย
คือ มหาวิทยาลัยเกษตร มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มีขึ้น ก็คือว่า
พวกอาจารย์และนิสิตนักศึกษาจำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่คนกลางชักจูงให้ทั้งประชาชน
และรัฐบาล มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะร่วมกันพัฒนาให้เกิดความสุข
ความเจริญในชนบทให้ได้ การกระทำเช่นนี้ก็ปรากฏอยู่ในโครงการของมหาวิทยาลัย
นั้น ที่เราเรียกว่าโครงการบูรณะชนบทสมบูรณ ๓ ลุ่มแม่น้ำกลอง

ทำไมเรียกว่าสมบูรณแบบ? คำตอบก็คือถ้าเราจะพิจารณาเฉพาะรายได้
และการพัฒนาเกษตร การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียวก็ย่อมจะพิจารณาได้เฉพาะ

วัตถุประสงค์ เราไม่ได้พิจารณาต่อไปจนถึงจิตใจของประชาชน เราไม่ได้พิจารณาต่อไปถึงความสงบเรียบร้อย ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย เป็นต้น ถ้าหากเราไม่สามารถจะพิจารณาได้สมบูรณ์แบบแล้ว พอเราแก้ปัญหานั้นหนึ่งได้ ก็ย่อมจะเกิดปัญหาอีกชนิดหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่า พวกเราเก่งเหลือเกินที่จะพัฒนาชนบทในด้านการศึกษา ให้ดี และในขณะเดียวกันเราไม่ได้คิดในทำนองที่ว่าเมื่อคนมีการศึกษาแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องหาอาชีพได้มีงานทำ เราคิดแต่มุ่งแต่การพัฒนาการศึกษาอย่างเดียว ก็เมื่อเรามุ่งพัฒนาการศึกษาในชนบทที่อยู่ห่างไกล และเมื่อคนหนุ่มสาวที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นย่อมเป็นโอกาสที่หวังความสุขมากขึ้น แต่เขาไม่มีงานทำในชนบทนั้นผลก็คือเขาจำเป็นที่จะต้องหางานที่อื่น และด้วยความหวังว่ากรุงเทพมหานคร เป็นเมืองสวรรค์ ที่เขาจะสามารถทำอะไรก็ได้ต่างก็หลั่งไหลเข้าไปในกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งเกิดปัญหาในกรุงเทพมหานครขึ้น ด้วยเหตุฉะนั้นการพัฒนาระบบชนบท จำเป็นที่จะต้องสมบูรณ์แบบ อีกประการหนึ่งทำไมเราจึงมาทำที่ลุ่มน้ำแม่กลอง คำตอบก็คือว่าลุ่มน้ำแม่กลองเป็นที่เหมาะสำหรับการทดลอง เพื่อให้ประโยชน์ จากผลของการทดลองนั้นต่อไป เพื่อการพัฒนาทั่วประเทศ ที่ผมว่าเหมาะก็เพราะว่าในลุ่มแม่น้ำแม่กลองนั้นไม่ใกล้ไม่ไกลกรุงเทพฯ ไม่มีปัจจัยข้อยุ่งยาก ไม่มีสิ่งรบกวน อย่างอื่น เช่น ทางภาคอีสาน และในขณะเดียวกันก็เฟื่องฟูมหาวิทยาลัยเกษตรมีที่ดิน สำหรับการทดลองด้านเกษตรด้วย ที่อำเภอกำแพงแสนซึ่งเป็นกลางใจของลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำแม่กลองนั้นนอกจากยังมีลักษณะพิเศษอยู่ข้อหนึ่ง คือมีทั้งที่ดอนที่ลุ่ม พืชพันธุ์ต่างๆ เช่น ผลไม้ ข้าว มันสำปะหลัง และพืชไร่ และผักต่างๆ และการเลี้ยงสัตว์ ถ้าพูดถึงการพัฒนาเกษตรแล้วเป็นที่ๆ ทดลองที่เหมาะสมทีเดียว นอกจากนั้น ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลและในทางใต้ของลุ่มน้ำแม่กลอง ก็ยังมีการพาณิชย์ การและการคมนาคม ซึ่งเป็นการพัฒนาอาชีพได้อย่างดีที่ผมได้เรียนไว้แล้วว่า ถ้าหากเราสามารถจะพัฒนาสิ่งเหล่านี้แล้วก็พยายามที่จะช่วยเหลือให้รัฐบาลรู้ อย่างละเอียดถึงความต้องการของประชาชน และในขณะเดียวกันถ้าหากพลังใหม่ของ เราคือนิสิตนักศึกษา กับอาจารย์มหาวิทยาลัยสามารถที่จะเอาทรัพยากรของรัฐบาล หน่วยราชการมาเข้ากับความต้องการของประชาราแล้วภายใน 3 ปีหรือ 5 ปี

เราอาจจะได้บทเรียนว่าสิ่งที่เราทำไปนั้น มีอะไรบ้างที่ทำได้ผลดี และมีอะไรบ้างที่เราทำผิดและผิดเพราะอะไร เราจะได้บทเรียนอันนี้มาแล้วเราก็ได้ทำเรื่องเหล่านี้เป็นผลการวิจัยทดลองของเรา เพื่อใช้ประโยชน์ของประเทศทั่วประเทศ ซึ่งหวังว่าภาคเหนือหนึ่งคงจะได้ใช้ร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันการศึกษาชั้นสูงของภาคพายัพนี้ ในภาคใต้ก็คงจะมีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งอาจจะสนใจร่วมมือกันต่อไป

ผมเข้าใจว่าวิธีที่เราทำไปนี้ ทั้งๆ ที่เป็นวิธีใหม่เป็นแนวใหม่ และได้ใช้เป็นแนวใหม่จะเป็นบทเรียนสำหรับทั่วประเทศ และถ้าหากว่าได้ผลสำเร็จจริงอย่างที่คาดหมาย ซึ่งก็ไม่แน่เสมอไป เราต้องพยายามให้ได้ผลสำเร็จ ถ้าได้ผลสำเร็จจริงๆ ผมคิดว่าภายใน 10 ปี ข้างหน้านี้เราสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ และผลสุดท้ายเราสามารถจะใช้พลังใหม่ คือนิสิตนักศึกษาเป็นอาสาสมัคร อาจารย์ทั้งหลายเป็นอาสาสมัคร เพื่อที่จะไปบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ แทนที่จะมานั่งหมั่นไส้กันว่าพวกคนหนุ่มๆ วุ่นวายไปเปล่าๆ เดียวก็เดินขบวน เดียวก็ประท้วง เดียวก็ทำให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเดือดร้อนวุ่นอย่างนั้น นี่เป็นวิธีที่จะแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจด้วยพลังใหม่ด้วยวิธีใหม่

ก่อนที่จะผ่านเรื่องเศรษฐกิจไป ผมใคร่ขอเรียนว่า ผมทราบดีว่าในเชียงใหม่เองและนอกเชียงใหม่ก็มีมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้พยายามบูรณะชนบทด้วยโครงการต่างๆ ซึ่งผมรู้สึกศรัทธาและรู้สึกอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง และไม่ใช่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เท่านั้น มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และแม้แต่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ก็ได้มีโครงการต่างๆ ของเขาเอง ที่ผมได้นำเรื่องลุ่มน้ำแม่กลองมากล่าวเมื่อตะกี้ ก็เพราะเหตุว่าเป็นหน้าที่ที่ผมจะทำโดยสมบูรณ์แบบซึ่งจะเป็นประโยชน์แพร่หลายออกไป ไม่ใช่เป็นเรื่องจำกัด ขอได้โปรดเข้าใจว่าผมไม่ได้ถือว่าโครงการอื่นๆ นั้นไม่มีประโยชน์ ความจริงมีประโยชน์

ปัญหาสังคม

ที่นี้ผมจะขอพูดถึงเรื่องปัญหาสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ปัญหาอะไรเล่าที่อยู่ในบ้านเมืองหรืออยู่ในชนบทได้ประสบกันอยู่ที่สำคัญมาก ผมเข้าใจว่า

ไม่มีอะไรสำคัญไปกว่าความไม่สงบภายในประเทศความไม่สงบนี้เกิดขึ้นหลายประการ ประการที่เห็นกันชัดๆ ภายในเมืองแทบทุกเมืองก็คือปัญหาโจรกรรม ปัญหาเรื่องชิงทรัพย์ทำร้ายร่างกายและขู่เช็ญ นี่เป็นปัญหาอันหนึ่ง ปัญหาข้อที่สองสำคัญไปกว่านั้น ก็คือปัญหาเรื่องความไม่สงบภายในท้องถิ่นที่ไกลๆ ออกไปจากในเมือง คือปัญหาที่รัฐบาลเรียกว่าปัญหาผู้ก่อการร้าย ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่รัฐบาลจะต้องแก้ไขให้ดีขึ้น

ปัญหาแรกเป็นปัญหาที่ไม่ค่อยจะน่ากลัวนักในใจของผม เพราะเหตุว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเสมอ เว้นแต่ว่าในบางโอกาสอาจจะร้ายแรงมากขึ้น ในบางโอกาสอาจจะลดน้อยลง คือปัญหาเรื่องชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย เป็นอันธพาลต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจเป็นพื้น แสดงได้หลายทางคือเด็กหนุ่มชนิตที่ได้การเล่าเรียนสูงมักหางานทำไม่ได้ก็ขอมองหาโอกาสลักทรัพย์ หรือทำร้ายร่างกายหรือชิงทรัพย์ เด็กหนุ่มที่เห็นว่าคนอื่น ๆ ฟุ้งเฟ้อได้ก็จะฟุ้งเฟ้อได้อย่างคนอื่น เขาเข้าไปในคลับก็พยายามที่จะเข้าไปในคลับบ้าง เผอิญเงินไม่มีก็ทำร้ายคนอื่นชิงทรัพย์เพื่อที่จะเอาไปใช้ เรื่องนี้มันเกิดจากพวกเราที่มี ๆ ฟุ้งเฟ้อในการบริโภคและเงินจะนำมาบำเรอกับมันก็ไม่พอ เพราะรายได้ต่ำหรือไม่มีงานทำ ผมคิดว่าไม่มีวิธีแก้ย่ำอื่น นอกจากที่รัฐบาลและเจพาะอย่างอื่นในการปกครองท้องถิ่น จะต้องพยายามหาช่องทาง ให้คนมีงานทำมากขึ้น เด็ก ๆ ที่สำเร็จชั้นป.7 ม.ศ.3 หรือ ม.ศ.5 หรือ ไม่สำเร็จอะไรก็ตาม ถ้าหากว่าเรามีช่องที่จะให้ทำงานมากขึ้นคงจะเป็นประโยชน์ในแง่ที่จะได้มีโจรกรรมน้อยลงในอีกทางหนึ่ง ทางด้านรัฐบาลก็ควรที่จะพยายามคิดในด้านที่ว่า จะต้องจ่ายเงินงบประมาณสำหรับบูรณะท้องถิ่นให้มาก เพื่อเขาจะได้จัดการสวัสดิสังเคราะห์แก่คนที่ไม่มีงานทำและหางานให้เขาทำในชนบท ในชนบททั้งหลายนี้มีบริการสาธารณะเป็นอันมาก ที่เราขาดแคลนคนทำงาน และไม่มีใครทำงาน ผมเข้าใจว่าเป็นเพราะเหตุที่เราไม่ได้ให้ค่าจ้างมากพอ แม้แต่วงการตำรวจก็ตาม ผมก็เข้าใจว่าตำรวจของเราที่ขาดแคลนคน และเราก็บั่นกันว่าตำรวจไม่ดี ก็เพราะเหตุว่ารัฐบาลเราไม่ใจป้ำพอที่จะให้เงินเดือนแก่พลตำรวจให้มากเพียงพอสำหรับที่จะให้เขาได้ทำงานตามหน้าที่อย่างดีพอ นี่ผมพูดเรื่องของการบริหารมาก และอีกส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความฟุ้งเฟ้อ เด็กหนุ่มสมัยนี้ชอบฟุ้งเฟ้อ

เห็นคนอื่นเขาฟังเพื่อก็อยากจะทำตามแล้วเมื่อไม่มีทรัพย์สินสำหรับที่จะไปฟังเพื่อ ก็คิดในทางที่มีขอบ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยาก เราทั้งสังคมจะต้องพยายามจำกัดด้วยการเปลี่ยนนิสัยอย่าฟังเพื่อไปมากนัก อย่าให้หนุ่มรุ่นหลังเรานี้เอาเราเป็นเยี่ยงอย่างในการสุรุ่ยสุร่ายความต้องการทรัพย์สินก็มีน้อย โจรกรรมก็จะมีน้อย ผมคิดว่าเป็นเรื่องของการปกครอง และเรื่องของความประพฤติมากกว่า

ส่วนปัญหาอีกปัญหาหนึ่ง ซึ่งสำคัญมากเรื่องนี้ผมคิดว่าปัญหาสังคมของเราที่สำคัญมากก็คือว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับผู้ก่อการร้าย ที่เราเรียกว่าคอมมิวนิสต์ ผมใคร่จะเสนอว่าความข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ที่เราเรียกว่าผู้ก่อการร้ายนั้น ซึ่งรัฐบาลเรียกว่าผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ผกก.นั้น แท้จริงมีส่วนที่เป็นคอมมิวนิสต์จริงๆ ไม่เท่าใดนัก ก็มีอยู่ทางภาคอีสาน ทางภาคเหนืออาจจะมีย่าง แต่ว่าเผอิญรัฐบาลเก่าใช้นโยบายที่ผิดถ้าจับใครไม่ได้หรือจับใครยากเขาก็เรียกว่า ผกก.เสียหมด ถ้าใครที่ถือพยายามที่จะใช้สิทธิเสรีภาพในส่วนของเขา ที่จะถือศาสนาอื่นหรือจารีตประเพณี มีการศึกษาอื่น เช่น พวกอิสลามในภาคใต้ เป็นต้น ในไม่ช้าหากว่าเกิดเรื่องขึ้นรัฐบาลก็เรียกว่าคอมมิวนิสต์ ถึงแม้เขาในภาคเหนือผมก็เข้าใจว่าไม่ใช่คอมมิวนิสต์ และถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์เพราะเหตุว่าทำการต่อต้านเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลก็คงจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก และยิ่งไปพิจารณาถึงในด้านพัทลุง หรือในแดนประจวบคีรีขันธ์ หรือทางกาญจนบุรีผู้ที่เป็นผู้ร้ายเป็นโจรปล้นธรรมดาเนี่ย แต่ว่าเจ้าหน้าที่จับไม่ได้ในไม่ช้าก็ถูกเรียกว่าผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ขึ้นมา เนื่องด้วยเหตุนี้จึงทำให้เรารู้สึกว่า ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์นี้มีมากมายเหลือเกิน แต่แท้จริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ มีคอมมิวนิสต์จริงทั้งในภาคใต้ภาคเหนือและภาคอีสาน ผมขออย่าว่าที่ไม่เป็นคอมมิวนิสต์ก็ยอมจะไปร่วมมือกับคอมมิวนิสต์ไม่มีทางเลือก

ในเมื่อเรามีความสนใจในการพัฒนาสังคม ผมก็คิดว่าเรามีศักราชใหม่ก็ควรจะมีความใหม่ และแนวใหม่นั้นก็คือว่าเราควรจะเลิกนโยบายที่เรียกรวมกันว่าพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ถูกกล่าวหาต่างๆ นานา ถ้าแยกกันได้เหตุการณ์ที่จะคว่าชาวมุสลิม เช่น คณะของเปาะสูซึ่งไม่ต้องการแยกดินแดนแต่ว่าเพราะเหตุว่าเจ้าหน้าที่ของเรากดขี่ข่มเหง ในกรณีเช่นนี้วิธีที่จะให้เกิดความสมานฉันท์ในชาติก็

ย่อมจะเป็นวิธีที่ดีกว่า ที่จะทำให้เกิดความร้าวฉานและแตกร้างด้วยวิธีปราบปรามด้วยอาวุธอันร้ายแรง เมื่อฝ่ายรัฐบาลใช้อาวุธอันแรงเข้าไป ฝ่ายที่เรียกว่าผู้ก่อการร้ายก็ต้องใช้อาวุธได้ตอบชนิดที่แรง และการใช้วิถีกองโจรที่จะต่อสู้กับรัฐบาลนั้นทำให้การปราบปรามยิ่งยากเย็นยิ่งขึ้น ผมเห็นของผมอย่างนี้ เห็นว่ารัฐบาลน่าจะจะมีการเปลี่ยนนโยบายใหม่ เปลี่ยนนโยบายทำนองที่ว่าจะทำให้เกิดความสมานฉันท์สามัคคีในชาติขึ้นใครที่ไม่เหลือบ่ากว่าแรงที่ไม่เหลือรับจริงๆ ควรจะพยายามที่จะเจรจาด้วย แต่ผมก็เข้าใจอย่างกรณีเปาะสูในทางภาคใต้ นั่นก็ได้เคยเสนอมาแล้วว่าถ้าหากรัฐบาลจะให้กองทัพนิรโทษกรรมโดยมีเงื่อนไข 2-3 อย่างซึ่งน่าจะรับ รัฐบาลก็น่าจะมีการเจรจากัน เพื่อที่จะแยกคนที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ออกจากคอมมิวนิสต์ที่ผมเห็นว่าเป็นนโยบายที่สำคัญมาก เพราะเหตุว่าปราบโคที่เรไม่สามารภแก้ไขสิ่งเหล่านี้ได้ความไม่สงบสุข ความยุ่งยากในทางการเมืองระหว่างประเทศก็ยิ่งเพิ่มพูนทวีขึ้นมิใช่ภายในประเทศเท่านั้น ภายนอกประเทศด้วย เรื่องนี้แนวใหม่ควรจะใช้วิธีนี้พลังใหม่ผมใครจะเสนอว่านิสิตนักศึกษา และอาจารย์ใหม่ทำได้ ที่ทำได้เพราะเหตุว่านิสิตนักศึกษาและอาจารย์หนุ่มๆ สวานั้นยังไม่เคยผจญยังไม่เคยต่อสู้กับพวกอย่างนี้ ทำนองเดียวกับคนที่ตำรวจชายแดนเคยทำเรียกว่าไม่เคยมือริกันได้ และถ้าหากว่านิสิตนักศึกษาอาจารย์เหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากนายอำเภอที่เคยทำเรื่องนี้มา จากอธิบดีซึ่งบังคับก็ยังอยู่ในกระทรวงมหาดไทย ที่เคยเป็นผู้ที่เคารพนับถือของผู้ที่เราเรียกว่าผู้ก่อการร้ายนี้ถ้านิสิตนักศึกษาเหล่านี้เริ่มเจรจาดขึ้น ไม่ใช่เจรจาแบบกำมะลอแบบที่เคยมีมาเนะครับเป็นการเจรจาที่จริง โดยที่รัฐบาลตั้งใจว่าจะทำกันจริง ผมคิดว่าเป็นวิธีที่จะแก้ปัญหาเรื้อรังทางสังคมอันเป็นอันตรายอย่างมากให้สำเร็จในไม่ช้า

ปัญหาการเมือง

การพัฒนาด้านการเมืองก็ย่อมมีประโยชน์กับเรื่องนี้อยู่ การพัฒนาในทางด้านการเมืองนั้นคิดว่าพวกเราทุกคนก็คงจะเห็นแล้วว่า เราต้องการให้ประชากรมีส่วนในการปกครองบ้านเมืองรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างกันอยู่และกำลังขึ้นสู่สภานี้มีบทบัญญัติในมาตรา 3 เหมือนกันกับมาตรา 3 หรือ 2 ของรัฐธรรมนูญฉบับที่เราเคยมีมาคืออำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย หมายความว่าปวงชนชาวไทยจะต้องเป็นผู้

ชะตากรรมของประเทศเราและการชี้ชะตากรรมของประเทศเรานั้น ก็คงจะทำกันเป็นประชาธิปไตยตามระบบที่เคยเป็น ๆ อยู่กล่าวคือต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเข้ามาในสภาเพื่อจะออกกฎหมายและสำหรับควบคุมรัฐบาล

การที่รัฐธรรมนูญจะเป็นประชาธิปไตยหรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่สภานิติบัญญัติกำลังพิจารณากันอยู่ แต่ผมเองผมคิดว่าตั้งแต่เรามีรัฐธรรมนูญกันมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2475 40 กว่าปีมาแล้ว ไม่ว่าจะรัฐธรรมนูญฉบับใดคนที่ร่างเป็นขั้นสูงกว่าความสามัญชนที่เป็นประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เป็นขุนนางเก่าเป็นนักเรียนนอก เป็นคนที่เป็นผู้บังคับบัญชาคนอื่นเขาแล้วก็เขียนรัฐธรรมนูญขึ้นมาเมื่อเขียนเสร็จแล้วก็ทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ ดูเสมือนหนึ่งว่าประชาชนนั้นไม่มีส่วนเลยในเรื่องนี้

สำหรับสภานิติบัญญัติปัจจุบันนั้นผมเองก็มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกผู้หนึ่ง แต่ในขณะที่เดียวกันผมเองก็มีความเจ็บตัว แม้ว่าจะได้รับเลือกจากสมาชิกแห่งชาติก็ไม่เหมือนกับสมาชิกที่ได้รับเลือกจากราษฎรขึ้นมาเราก็พูดอะไรให้เต็มที่เราก็คอนึกไม่ได้ว่าเราเป็นข้าราชการ เราเป็นคนที่มีความรู้ไม่เหมือนกับคนที่เขาอาจจรรยาณะของเราดีกว่าเขา และมีหน้าซำคนที่ประเททอย่างผมนี้ก็มิเป็นจำนวนมากไม่ใช่น้อยเลยในสภานิติบัญญัติปัจจุบันนี้ เพราะฉะนั้นเรียกได้ว่าเป็นตัวแทนของราษฎรแท้ ๆ นั้นเรียกไม่ได้ ที่นี้เหตุการณ์ก็เปลี่ยนแปลงมาจนถึงขั้นนี้แล้ว จนกระทั่งร่างรัฐธรรมนูญกำลังพิจารณาอยู่แล้ว ครั้นจะทำอะไรที่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นมาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญจริงๆ อย่างที่ควรเป็น มันก็สายเกินไปเสียแล้ว แต่อย่างไรก็ตามผมยังมีความเชื่อมั่นว่า ถ้าหากว่าเรามีความเคารพต่อประชาชนจริงๆ ค่ออธิปไตยของปวงชนจริงๆ เมื่อสภาได้พิจารณาแล้วอย่างน้อยเราน่าจะหาวิธีที่จะให้ราษฎรทั้งหลายบอกเราว่าเขาชอบหรือไม่ชอบรัฐธรรมนูญที่เรากำลังร่างอยู่นั้น เขาจะยอมรับหรือไม่ยอมรับการส่งให้ราษฎรพิจารณานี้เราเรียกว่าการขอประชามติ กระผมคิดว่าแม้ว่าจะเสียเงินมากสักหน่อยก็น่าจะกระทำ เพราะเหตุว่าจะเป็นการครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของไทยเรา ที่จะให้ราษฎรประชาชนทั้งหลายมีความสนใจในกฎหมายสูงสุดที่จะใช้ปกครองบ้านเมืองของเรา

ในการพัฒนาประเทศของเราแนวใหม่ในทางด้านการเมืองนี้ ผมอยากให้เป็นเช่นนั้น และทุกวันนี้บทบาทของมหาวิทยาลัยก็ได้พยายามที่จะป่าวประกาศให้นักศึกษาลงมือของเรานี้ไปช่วยเป็นอาสาสมัครที่จะไปเผยแพร่การส่งเสริมประชาธิปไตยโดยเหล่านี้ ผมคิดว่าเป็นโอกาสอันดีที่เราจะให้ให้นักศึกษาเหล่านั้นนอกจากจะไปชี้แจงถึงหลักการประชาธิปไตยแล้ว ยังจะไปหยังเสียงคว่าประชามติเป็นอย่างไรบ้างผลอาจจะได้ทางจิตใจเท่านั้น ราษฎรอาจจะไม่มีความเข้าใจในรัฐธรรมนูญยิว มีบทบัญญัติถึง 224 มาตรา ซึ่งมีความลึกซึ้งซับซ้อนนั้นก็จริงอยู่ แต่ผลทางจิตในฐานะที่ราษฎรทั้งหลายมีส่วนร่วมในการที่จะบอกรับหรือไม่รับรัฐธรรมนูญนั้น ผมคิดว่าจะมีมากในทำนองที่ว่าเมื่อมีการเลือกตั้งขึ้น ราษฎรจะได้ไปเลือกตั้งเป็นจำนวนมากและศึกคักยิ่งขึ้นได้ยินเสียงของราษฎรมาก และอีกประการหนึ่งเมื่อรัฐธรรมนูญนี้ ราษฎรถือว่าเป็นของเขาแล้วเขาจะต้องทะนุถนอมพยายามที่จะเกลี้ยกล่อมพยายามที่จะรักษาไม่ให้ใครมาเบียดเบียนได้ ผมว่าเป็นข้อที่สำคัญข้อหนึ่ง

ในเรื่องที่จะให้ประชาชนมีจิตใจคิดว่ารัฐธรรมนูญนี้เป็นของเขาด้วยแนวใหม่ในการพัฒนาการเมืองเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีอยู่ข้อหนึ่ง กล่าวคือแม้ว่าเราจะมีรัฐธรรมนูญดีสักปานใดก็ตาม แต่ว่าการปฏิบัติไม่มั่นคงดีพอสมควรรัฐธรรมนูญนั้นจะอยู่ยงคงทนไม่ได้ เฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากว่าเราเคยตัวเสียแล้วที่จะมีการปกครองโดยวิธีเผด็จการ ไม่ว่าจะเผด็จการอย่างแก่เผด็จการอย่างอ่อนนี้เราเคยตัวเสียแล้วและมีคนที่ต้องการทำเผด็จการในประเทศเราไม่ว่าทั้งฝ่ายซ้ายคือคอมมิวนิสต์หรือฝ่ายขวาอันตราอันนี้มีอยู่เสมอ ไม่ว่ารัฐธรรมนูญเราจะเขียนได้ดีสักปานใดหรือไม่แต่ว่ากับอันนี้ต้องมีอยู่ นี้ก็เพราะเหตุว่าในระยะ 40 กว่าปีมานี้เรามีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เรียกว่าจอมปลอมคือหมายความว่ามีคนส่วนน้อยไม่ว่าจะเป็นเผด็จการหรือไม่เผด็จการ มีคนส่วนน้อยซึ่งเรียกว่าเป็นผู้ปกครองแล้วมีคนประเภทสองซึ่งมีมากเหลือเกินซึ่งเรียกว่าประชาชนผู้ถูกปกครองนี้มีอยู่สองชั้นอย่างนี้ ก็ผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองนั้นก็ดำเนินการไปเรื่อยๆ บางทีก็ไม่มีการเอื้อโยซึ่งกันและกัน

เรามีสภาผู้แทนราษฎรเรามีรัฐบาลซึ่งเรียกว่าผู้ปกครองและเรามีประชาชน

ทั่วๆ ไป และเรามีรัฐธรรมนูญเรียกว่าเป็นกติกายอยู่ แต่ควรจะมีการเชื่อมโยง ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง คือหมายความว่าเอาความทุกข์ยากเอาปัญหาต่างๆ ในทางด้านการเมือง ในทางด้านเสรีภาพไปให้ผู้ปกครองทราบแล้ว ในขณะที่เดียวกันก็สามารถควบคุมผู้ปกครองแก้ปัญหาของประชาชนได้ ในประเทศต่างๆ ที่เขามีการปกครองระบบประชาธิปไตยนั้น ราษฎรธรรมดาที่แหละครับ แต่ว่าทำหน้าที่จะพิทักษ์เสรีภาพที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองและเสรีภาพของราษฎรแล้วก็เปิดโอกาสให้รัฐบาลได้สามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

ในประเทศไทยเราตั้งแต่เดือนตุลาคมปีที่แล้วมา เราเพิ่งจะเริ่มมีพลังใหม่ เราเพิ่งจะมีประเภทใหม่นี้ พลังใหม่และประเภทใหม่ในปัจจุบันนี้เท่าที่ผมจะคิดออกในเชียงใหม่ก็มีชมรมเพื่อประชาธิปไตยและเพื่อความเป็นธรรมคือหมายความว่า มีอาจารย์และคนอื่นๆ ที่เป็นปัญญาชนพยายามที่จะพิทักษ์เสรีภาพของประชาชน ในกรุงเทพฯ ก็มีสหภาพเพื่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีกลุ่มที่เรียกว่าประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีสมาคมข้าราชการที่พยายามที่จะกระทำอย่างเดียวกัน นอกจากนั้นก็ยังมีองค์การเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของผู้บริโภค ผมคิดว่ามีแนวอยู่ในทำนองเดียวกัน ที่จะพิทักษ์เสรีภาพเช่นเดียวกัน มีอย่างนี้เป็นสิ่งที่ผมรู้สึกพอใจว่าเป็นพลังใหม่และแนวใหม่ ในการที่จะแก้ไขเหตุการณ์ในทางด้านการเมือง ให้ผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองได้มีสิ่งเชื่อมโยงกันและที่จะได้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องเผด็จการได้ดีขึ้น พลังใหม่นี้แนวใหม่นี้ผมเข้าใจว่านิสิตนักศึกษาและอาจารย์จะมีส่วนสำคัญมาก แต่ที่สำคัญมากที่สุดก็คือจำเป็นที่จะต้องได้รับความสนับสนุนจากประชาชน จากรายกรอย่างพวกเราทั้งหลายนี้ ที่จะสนับสนุนให้พวกเราเหล่านี้ได้กระทำการในทางที่ดีในทางที่ชอบและที่จะเป็นประโยชน์กับเราต่อไป

ท่านทั้งหลาย ผมมีข้อที่จะเสนออีกข้อเดียว ทั่วๆ ที่ได้พูดมาเป็นเวลานานจึงขอประทานอภัยขอพูดให้จบ ปัญหาเรื่องทางการเมืองและการปกครองในประเทศเรานั้น ยังมีที่สำคัญอยู่อีกข้อหนึ่ง คือปัญหาที่เนื่องมาจากการปกครองแบบเผด็จการของเราได้เป็นเวลานาน 10 กว่าปี 20 ปี ตั้งแต่เลิกสงครามโลกครั้ง

ที่ 2 ก็เป็นต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน และปัญหาอันนี้ก็คือปัญหาการรวมกำลัง และพลังอยู่แต่ภายในเฉพาะกรุงเทพฯ และไม่ใช่เฉพาะกรุงเทพฯ อย่างเดียว รวมอยู่ที่ทำเนียบรัฐบาล และรวมอยู่ที่คลองหลอดคือกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหมไม่กี่แห่ง ปัญหาอันนี้คือปัญหาการปกครองชนิดที่ไม่กระจายอำนาจ ระบบเผด็จการนั้นย่อมมีองค์การที่จะกุมอำนาจเอาไว้ ไม่ว่าจะข้าราชการ ในหัวเมืองที่ไหน จะต้องเหลียวแลมาคู้ว่า ผู้ที่มีอำนาจที่จะขึ้นเงินเดือนให้เขา ที่จะเลื่อนตำแหน่งให้เขานั้นเป็นใครและอยู่ที่ไหนในกรุงเทพฯ เพราะฉะนั้น การปกครองท้องถิ่น และการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสู่ภูมิภาคนั้น ย่อมอยู่ในอำนาจของบุคคลไม่กี่คนในกรุงเทพฯ เท่านั้น

จริงอยู่กฎหมายเรามีสภาจังหวัดเรามีสภาเทศบาล บางครั้งนานๆ ทีก็มีการเลือกตั้งกันสภาเหล่านั้นถูกยุบ แล้วก็มีการแต่งตั้งขึ้นใหม่โดยคนที่อยู่ในกรุงเทพฯ การปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจออกไปนี้ ย่อมทำให้การดำเนินราชการเป็นไปโดยเลวทราม พุดกันง่ายถ้าหากว่าพนักงานส่งเสริมการเกษตร ไม่ว่าจะอยู่ในที่ใด ถ้าหากว่าไม่ทำตามหน้าที่ จะทำประโยชน์ให้แก่เกษตรกร ในท้องถิ่นก็ไม่ทำ ถ้าหากว่ากรุงเทพฯ เจ้าหน้าที่มีความพอใจก็ได้เลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือน อยู่เสมอ เพราะฉะนั้นไม่มีเหตุผลอะไรที่เขาจะเอาใจใส่แก่ราษฎรต่างๆ ที่ระบบการปกครองเป็นแบบนี้ เทศบาลต่างๆ เช่นเดียวกัน ถ้าหากว่าผู้ที่แต่งตั้งและผู้ที่สนับสนุนทางการเงินอยู่ที่กรุงเทพฯ ฝ่ายเดียวแล้ว การปกครองท้องถิ่น การปกครองฝ่าย ภูมิภาคจะดีไปได้อย่างไร

เพื่อจะแก้ปัญหานี้ ผมมีข้อเสนอว่าเราจะเปลี่ยนระบบการปกครอง เสียใหม่ เราจะต้องพยายามที่จะดูแลให้รัฐบาลต่อไปนี้กระจายอำนาจออกไป ให้เป็นประชาธิปไตยจริงๆ ให้สามารถที่จะปกครอง เช่น นครเชียงใหม่จะได้ เลือกผู้ที่เหมาะสมจะเป็นนายกเทศมนตรีในเชียงใหม่ สมควรจะเป็นสมาชิกสภาใน เชียงใหม่เพื่อจะได้ตัดสินใจชะตากรรมของเชียงใหม่เอง โดยไม่ต้องไป คำนึงถึงกรุงเทพฯ อย่างเดียวก็แน่ละครับในเมื่อเป็นประเทศเดียว ประเทศไทย เป็นประเทศราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวก็จำเป็นที่จะต้องมีการประสานงาน

กันและเทศบาลหรือการปกครองท้องถิ่นส่วนจังหวัดต่างๆ ก็ย่อมจะมีกำลังทรัพย์ น้อย ในทางการเงินการคลังก็คงจะได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น เพราะฉะนั้นก็ต้อง เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่การปกครองท้องถิ่น ต่างๆ โดยให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นสามารถที่จะมีสิทธิอิสระและ การดำเนินงานได้

ท่านสาธุชนที่เคารพผมได้กล่าวมาขีดยาว ผมใคร่จะขอสรุปว่าไม่ว่าปัญหา ทางเศรษฐกิจก็ดี ปัญหาทางสังคมก็ดี หรือปัญหาทางการเมืองเกี่ยวกับประชาธิปไตย ก็ดี ถ้าหากว่าเราจะคิดแนวใหม่แล้ว คิดจะแก้ด้วยแนวใหม่แล้วเราจะต้องอาศัย ใช้พลังใหม่ของเราให้เป็นประโยชน์จริงๆ เราจะต้องอาศัยความเคารพระหว่างผู้ปกครอง กับผู้ถูกปกครองและไม่ว่าประชาชนจะมีการศึกษาค่ำเพียงใด จะยากจนสักเพียง ใด ผมเห็นว่าหลักสำคัญในการที่จะอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุข ก็คือการเคารพ สิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์แต่ละคนนั้น ถ้าหากว่าขาดสิ่งนั้นแล้ว ไม่ว่าเราจะมีพลังใหม่มีแนวใหม่ เราไม่ก็สามารถที่จะพัฒนาชาติไทยเรา ให้เจริญได้

ขอบคุณ

REGENCY

รสนิยมมีระดับ ไร้จนซี บรันดีไทย